

PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE

w Warszawie

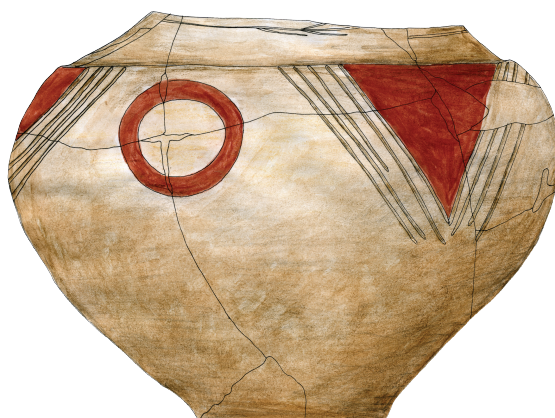

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

BULLETIN ARCHÉOLOGIQUE POLONAIS

TOM (VOL.) LVII

2004 – 2005

WARSZAWA 2005 VARSOVIE

**WIADOMOŚCI
ARCHEOLOGICZNE**

TOM LVII

Redaguje zespół / Editorial staff:

mgr Jacek Andrzejowski (sekretarz redakcji / managing editor), dr Wojciech Brzeziński (redaktor naczelny / editor in chief),
prof. dr hab. Teresa Dąbrowska (zastępczyni redaktora naczelnego / subeditor), mgr Grażyna Orlińska,
mgr Radosław J. Prochowicz, mgr Andrzej Tomaszewski, doc. dr hab. Teresa Węgrzynowicz

Tłumaczenia / Translations:

Anna Kinecka, Marta Stasiak-Cyran
Anna Mistewicz & Jacek Andrzejowski (podpisy / captions)

Skład i łamanie / Layout:

J R J

Rycina na okładce: malowana waza gliniana
z Chojna-Golejewka, pow. Rawicz (rys. L. Kobylińska)

Cover picture: painted, clay vase
from Chojno-Golejewko, distr. Rawicz (L. Kobylińska del.)

© Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, 2005

© Autorzy, 2005

Sprzedaż detaliczna publikacji Państwowego Muzeum Archeologicznego, w tym egzemplarzy archiwalnych, prowadzona jest w salach wystawowych muzeum, ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa. Płatność gotówką; wystawiamy rachunki i faktury. Ponadto nasze książki i czasopisma można zamawiać w PMA, tel. +48 (22) 831 32 21–25/110 lub pod adresem internetowym wydawnictwapma@pma.pl.

Cennik wydawnictw, wykaz publikacji i pełen spis zawartości czasopism PMA: pma@pma.pl/wydawnictwa.

Adres redakcji / Editorial office:

Państwowe Muzeum Archeologiczne
ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa
tel.: +48 (22) 831 32 21–25/141,152; fax: +48 (22) 831 51 95; e-mail: j.andrzejowski@pma.pl

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

Tom (Vol.) LVII

SPIS TREŚCI

Contents

R o z p r a w y

- Barbara Bargiel, Jerzy Libera, Zespoły grobowe z krzemiennymi płoszczami w Małopolsce i na Wołyniu 3
Grave assemblages with flint projectile points in the Little Poland and Volhynia

M i s c e l l a n e a

- Anna Drzewicz, Topór kamienny kultury ceramiki sznurowej z Czubina, pow. pruszkowski 29
A Corded Ware Pottery culture stone axe from Czubin, distr. Pruszków

- Anna Drzewicz, Technika produkcji młotków rogowych z osiedla obronnego kultury łużyckiej w Biskupinie 33
Antler hammers from the fortified settlement of the Lusatian culture at Biskupin – technology of production

- Grażyna Orlińska, Naczynie kultury łużyckiej z Pyszkowa, pow. sieradzki 41
A Lusatian culture footed beaker from Pyszków, distr. Sieradz

- Aleksandra Żórawska, Klamra hakowa z Kargoszyna, pow. ciechanowski. 47
Uwagi o chronologii i genezie ażurowych klamer z T-kształtnym zakończeniem w północno-wschodniej Polsce i na terenach bałtyjskich
The belt clasp from Kargoszyn, distr. Ciechanów.
The dating and origins of open-work belt-clasps with T-shaped endings from north-eastern Poland and the Balt lands

- Jacek Andrzejowski, Wczesna *Kragenfibel* z Obór i problem jej pochodzenia 57
Early *Kragenfibel* from Obory and the question of its provenance

- Katarzyna Czarnecka, Nieznane materiały z cmentarzyska kultury przeworskiej 67
w Wólce Domaniowskiej, w pow. radomskim
Unpublished finds from a cemetery of the Przeworsk culture at Wólka Domaniowska, distr. Radom

- Radosław Prochowicz, Znaleźisko dziobowatego okucia końca pasa z Przeradowa, pow. makowski 73
A beak-shaped strap end from Przeradowo, distr. Maków Maz.

- Dorota Popławska, Archeomuzykologia polska o aerofonach fletowych 81
Polish archaeomusicology on flute o aerophones

M a t e r i a ł y

- Bartłomiej Karch, Naczynia z IV okresu epoki brązu z Nowego Zatomia, pow. międzychodzki 89
Bronze Age pottery (BA IV) from Nowego Zatom, distr. Międzychód

- Anna Drzewicz, Materiały z cmentarzyska ludności kultury łużyckiej w Chojnie-Golejewku, pow. rawicki, z kolekcji 93
Aleksandra Guttmana
Material from a Lusatian culture cemetery at Chojno-Golejewko, distr. Rawicz, from the Aleksander Guttman collection

Anna Drzewicz, Ozdoby brązowe z Kruchowa, pow. gnieźnieński Bronze ornaments from Kruchowo, distr. Gniezno	101
Aleksandra Żórawska, Wielokulturowe cmentarzysko w Starym Targu w świetle dotychczasowych publikacji, archiwaliów i ocalałych materiałów The multicultural cemetery at Stary Targ in the light of literature, archival records and survived finds	111
Zbigniew Nowakowski, Cmentarzysko kultury przeworskiej w miejscowości Bielawy-Łuby, pow. łowicki, stan. 2 A Cemetery of the Przeworsk Culture at Bielawy-Łuby, distr. Łowicz, site 2	177
Anna Mistewicz, Cmentarzysko ludności kultury przeworskiej z wczesnego okresu wpływów rzymskich na stan. 29 w Dąbku, pow. mławski Early Roman Period cemetery of the Przeworsk culture at Dąbek, site 29, distr. Mława	197
A n e k s : Łukasz Maurycy Stanaszek, Analiza antropologiczna materiału kostnego z Dąbka, pow. mławski, stan. 29 Anthropological assessment of bone remains from Dąbek, site 29, distr. Mława	235
Teresa Liana Osada z młodszego okresu rzymskiego w Łęgonicach, pow. grójecki A Late Roman Period settlement of the Przeworsk culture at Łęgonice, distr. Grójec	241
K r o n i k a	297
W y k a z s k r ó t ó w	299

OD REDAKCJI

W niniejszym tomie „Wiadomości Archeologicznych” zamieszczamy pracę zmarłej w 1998 roku dr Teresy Liany pt. *Osada z młodszego okresu rzymskiego w Łęgonicach, pow. grójecki*, przygotowaną i zredagowaną przez prof. dr hab. Teresę Dąbrowską na podstawie materiałów pozostawionych przez Autorkę. Redakcja „Wiadomości Archeologicznych” wyraża tą drogą podziękowania Pani prof. dr hab. Teresie Dąbrowskiej za wielki wkład pracy w przygotowanie do publikacji tego ważnego stanowiska kultury przeworskiej.

Redakcja „Wiadomości Archeologicznych” informuje, że w pracy Caroline Earwood *Wooden artefacts from the medieval town of Dawidgródek, Belarus* opublikowanej w tomie LVI zostało wykorzystanych szereg rysunków autorstwa Pani Wiesławy Gawrysiak-Leszczyńskiej. Redakcja przeprasza Autorkę za omyłkowe opuszczenie Jej nazwiska w podpisach pod następującymi rycinami: fig. 6 nr 72.7, 10 nr 65, 66:1, 79.3, fig. 11 (z wyjątkiem nr. 16.2), fig. 13 nr 81:3, fig. 16 (z wyjątkiem nr. 17.7), fig. 19, fig. 22, nr 79.11, 81.7, 81.14, 81.21, fig. 23, fig. 27 nr 79.14, 81.19.

Począwszy od bieżącego tomu w „Wiadomości Archeologicznych” Redakcja wprowadziła transliterację tekstów pisanych grażdanką (cyrylicą) zgodną z zasadami opisanymi w Polskiej Normie PN-ISO 9:2000 (*Informacja i dokumentacja — transliteracja znaków cyrylickich na znaki łacińskie — Języki słowiańskie i niesłowiańskie*).

Dr Wojciech Brzeziński
Redaktor Naczelny

**WIADOMOŚCI
ARCHEOLOGICZNE**

TOM LVII

Redaguje zespół / Editorial staff:

mgr Jacek Andrzejowski (sekretarz redakcji / managing editor), dr Wojciech Brzeziński (redaktor naczelny / editor in chief),
prof. dr hab. Teresa Dąbrowska (zastępczyni redaktora naczelnego / subeditor), mgr Grażyna Orlińska,
mgr Radosław J. Prochowicz, mgr Andrzej Tomaszewski, doc. dr hab. Teresa Węgrzynowicz

Tłumaczenia / Translations:

Anna Kinecka, Marta Stasiak-Cyran
Anna Mistewicz & Jacek Andrzejowski (podpisy / captions)

Skład i łamanie / Layout:

J R J

Rycina na okładce: malowana waza gliniana
z Chojna-Golejewka, pow. Rawicz (rys. L. Kobylińska)

Cover picture: painted, clay vase
from Chojno-Golejewko, distr. Rawicz (L. Kobylińska del.)

© Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, 2005

© Autorzy, 2005

Sprzedaż detaliczna publikacji Państwowego Muzeum Archeologicznego, w tym egzemplarzy archiwalnych, prowadzona jest w salach wystawowych muzeum, ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa. Płatność gotówką; wystawiamy rachunki i faktury. Ponadto nasze książki i czasopisma można zamawiać w PMA, tel. +48 (22) 831 32 21–25/110 lub pod adresem internetowym wydawnictwapma@pma.pl.

Cennik wydawnictw, wykaz publikacji i pełen spis zawartości czasopism PMA: pma@pma.pl/wydawnictwa.

Adres redakcji / Editorial office:

Państwowe Muzeum Archeologiczne
ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa
tel.: +48 (22) 831 32 21–25/141,152; fax: +48 (22) 831 51 95; e-mail: j.andrzejowski@pma.pl

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

Tom (Vol.) LVII

SPIS TREŚCI

Contents

R o z p r a w y

- Barbara Bargiel, Jerzy Libera, Zespoły grobowe z krzemiennymi płoszczami w Małopolsce i na Wołyniu 3
Grave assemblages with flint projectile points in the Little Poland and Volhynia

M i s c e l l a n e a

- Anna Drzewicz, Topór kamienny kultury ceramiki sznurowej z Czubina, pow. pruszkowski 29
A Corded Ware Pottery culture stone axe from Czubin, distr. Pruszków

- Anna Drzewicz, Technika produkcji młotków rogowych z osiedla obronnego kultury łużyckiej w Biskupinie 33
Antler hammers from the fortified settlement of the Lusatian culture at Biskupin – technology of production

- Grażyna Orlińska, Naczynie kultury łużyckiej z Pyszkowa, pow. sieradzki 41
A Lusatian culture footed beaker from Pyszków, distr. Sieradz

- Aleksandra Żórawska, Klamra hakowa z Kargoszyna, pow. ciechanowski. 47
Uwagi o chronologii i genezie ażurowych klamer z T-kształtnym zakończeniem w północno-wschodniej Polsce i na terenach bałtyjskich
The belt clasp from Kargoszyn, distr. Ciechanów.
The dating and origins of open-work belt-clasps with T-shaped endings from north-eastern Poland and the Balt lands

- Jacek Andrzejowski, Wczesna *Kragenfibel* z Obór i problem jej pochodzenia 57
Early *Kragenfibel* from Obory and the question of its provenance

- Katarzyna Czarnecka, Nieznane materiały z cmentarzyska kultury przeworskiej 67
w Wólce Domaniowskiej, w pow. radomskim
Unpublished finds from a cemetery of the Przeworsk culture at Wólka Domaniowska, distr. Radom

- Radosław Prochowicz, Znaleźisko dziobowatego okucia końca pasa z Przeradowa, pow. makowski 73
A beak-shaped strap end from Przeradowo, distr. Maków Maz.

- Dorota Popławska, Archeomuzykologia polska o aerofonach fletowych 81
Polish archaeomusicology on flute o aerophones

M a t e r i a ł y

- Bartłomiej Karch, Naczynia z IV okresu epoki brązu z Nowego Zatomia, pow. międzychodzki 89
Bronze Age pottery (BA IV) from Nowego Zatom, distr. Międzychód

- Anna Drzewicz, Materiały z cmentarzyska ludności kultury łużyckiej w Chojnie-Golejewku, pow. rawicki, z kolekcji 93
Aleksandra Guttmana
Material from a Lusatian culture cemetery at Chojno-Golejewko, distr. Rawicz, from the Aleksander Guttman collection

Anna Drzewicz, Ozdoby brązowe z Kruchowa, pow. gnieźnieński Bronze ornaments from Kruchowo, distr. Gniezno	101
Aleksandra Żórawska, Wielokulturowe cmentarzysko w Starym Targu w świetle dotychczasowych publikacji, archiwaliów i ocalałych materiałów The multicultural cemetery at Stary Targ in the light of literature, archival records and survived finds	111
Zbigniew Nowakowski, Cmentarzysko kultury przeworskiej w miejscowości Bielawy-Łuby, pow. łowicki, stan. 2 A Cemetery of the Przeworsk Culture at Bielawy-Łuby, distr. Łowicz, site 2	177
Anna Mistewicz, Cmentarzysko ludności kultury przeworskiej z wczesnego okresu wpływów rzymskich na stan. 29 w Dąbku, pow. mławski Early Roman Period cemetery of the Przeworsk culture at Dąbek, site 29, distr. Mława	197
A n e k s : Łukasz Maurycy Stanaszek, Analiza antropologiczna materiału kostnego z Dąbka, pow. mławski, stan. 29 Anthropological assessment of bone remains from Dąbek, site 29, distr. Mława	235
Teresa Liana Osada z młodszego okresu rzymskiego w Łęgonicach, pow. grójecki A Late Roman Period settlement of the Przeworsk culture at Łęgonice, distr. Grójec	241
K r o n i k a	297
Wykaz skrótów	299

OD REDAKCJI

W niniejszym tomie „Wiadomości Archeologicznych” zamieszczamy pracę zmarłej w 1998 roku dr Teresy Liany pt. *Osada z młodszego okresu rzymskiego w Łęgonicach, pow. grójecki*, przygotowaną i zredagowaną przez prof. dr hab. Teresę Dąbrowską na podstawie materiałów pozostawionych przez Autorkę. Redakcja „Wiadomości Archeologicznych” wyraża tą drogą podziękowania Pani prof. dr hab. Teresie Dąbrowskiej za wielki wkład pracy w przygotowanie do publikacji tego ważnego stanowiska kultury przeworskiej.

Redakcja „Wiadomości Archeologicznych” informuje, że w pracy Caroline Earwood *Wooden artefacts from the medieval town of Dawidgródek, Belarus* opublikowanej w tomie LVI zostało wykorzystanych szereg rysunków autorstwa Pani Wiesławy Gawrysiak-Leszczyńskiej. Redakcja przeprasza Autorkę za omyłkowe opuszczenie Jej nazwiska w podpisach pod następującymi rycinami: fig. 6 nr 72.7, 10 nr 65, 66:1, 79.3, fig. 11 (z wyjątkiem nr. 16.2), fig. 13 nr 81:3, fig. 16 (z wyjątkiem nr. 17.7), fig. 19, fig. 22, nr 79.11, 81.7, 81.14, 81.21, fig. 23, fig. 27 nr 79.14, 81.19.

Począwszy od bieżącego tomu w „Wiadomości Archeologicznych” Redakcja wprowadziła transliterację tekstów pisanych grażdanką (cyrylicą) zgodną z zasadami opisanymi w Polskiej Normie PN-ISO 9:2000 (*Informacja i dokumentacja — transliteracja znaków cyrylickich na znaki łacińskie — Języki słowiańskie i niesłowiańskie*).

Dr Wojciech Brzeziński
Redaktor Naczelny

TERESA LIANA

OSADA Z MŁODSZEGO OKRESU RZYMSKIEGO W ŁĘGONICACH, POW. GRÓJECKI

A LATE ROMAN PERIOD SETTLEMENT OF THE PRZEWORSK CULTURE AT ŁĘGONICE, DISTR. GRÓJEC

Prace nad monografią osady kultury przeworskiej w Łęgonicach zostały przerwane przedwczesną śmiercią dr Teresy Liany w 1998 r. Pozostał odręcznie przez nią narysowany cały materiał zabytkowy (wraz z rekonstrukcjami ceramiki), pozostały opisy znacznej części obiektów, które uporządkowałam i uzupełniłam oraz rozproszone uwagi dotyczące analizy i datowania stanowiska. Na podstawie dokumentacji terenowej uzupełniłam plany ogólne osady i plany większości obiektów oraz sporządziłam tablice z materiałem zabytkowym.

Część analityczna jest kompilacją rozproszonych uwag Autorki odnośnie datowania, rozplanowania i ogólnych kwestii dotyczących osady łęgonickiej. Staralam się w niczym nie zmieniać sensu tych rozważań; bibliografia została uzupełniona przy analizie niektórych zabytków tylko w niezbędnym stopniu. Wiem, że obecna publikacja nie zawiera wielu, znanych mi z rozmów, interesujących przemyśleń i spostrzeżeń Badaczki – niestety nie zostały one spisane.

Wykonanie tych prac ułatwił mi wielokrotny udział w badaniach wykopaliskowych prowadzonych w Łęgonicach. Świadomość zaangażowania dr Teresy Liany w sprawę opracowania tych materiałów, jak i głęboka, długoletnia przyjaźń, jaka nas łączyła, były aż nadto dostatecznym powodem dla podjęcia tej pracy.

Teresa Dąbrowska

Osada położona jest na wysokim brzegu Pilicy, około 300 m na zachód od ostatnich zabudowań wsi Łęgonice, pow. grójecki, woj. mazowieckie¹. Teren objęty badaniami to *plateau* i część południowego zbocza wysokiego brzegu Pilicy. Od północy i częściowo od wschodu osada była ograniczona głębokimi parowami; od południa, początkowo łagodny, częściowo wzięty pod uprawę i rozorany stok pocięty jest dalej głębokimi jarami spadającymi stromo ku dolinie rzeki. Część terenu najpewniej zajętego jeszcze przez osadę jest od strony wschodniej zalesiona (Ryc. 1).

W czasie I wojny światowej przebiegała tu linia frontu i na polach znajdowały się liczne okopy. Po wojnie rowy zasypano i teren zrównano; warstwa kulturowa została w znacznym stopniu zdarta, a górne części niektórych obiektów są, przynajmniej częściowo, zniszczone.

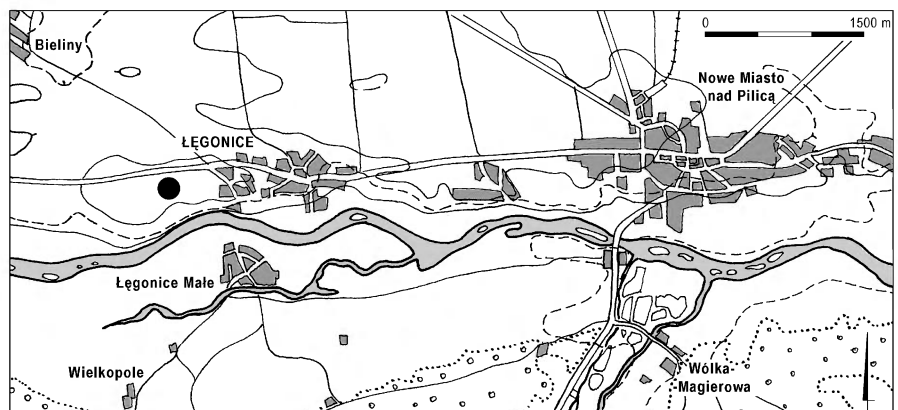
Odkrycie stanowiska nastąpiło przypadkowo w 1967 roku, podczas badań faunistycznych prowadzonych przez prof. dr habil. Annę Lianę z Instytutu Zoologii PAN w Warszawie. Badania wykopaliskowe podjęto w 1969 i prowadzono je aż do roku 1975. Pracami kierowała autorka niniejszego opracowania przy współudziale Teresy Dąbrowskiej, a w niektórych sezonach Magdaleny Mączynskiej i Aliny Kietlińskiej. Prace były prowadzone z ramienia Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie.

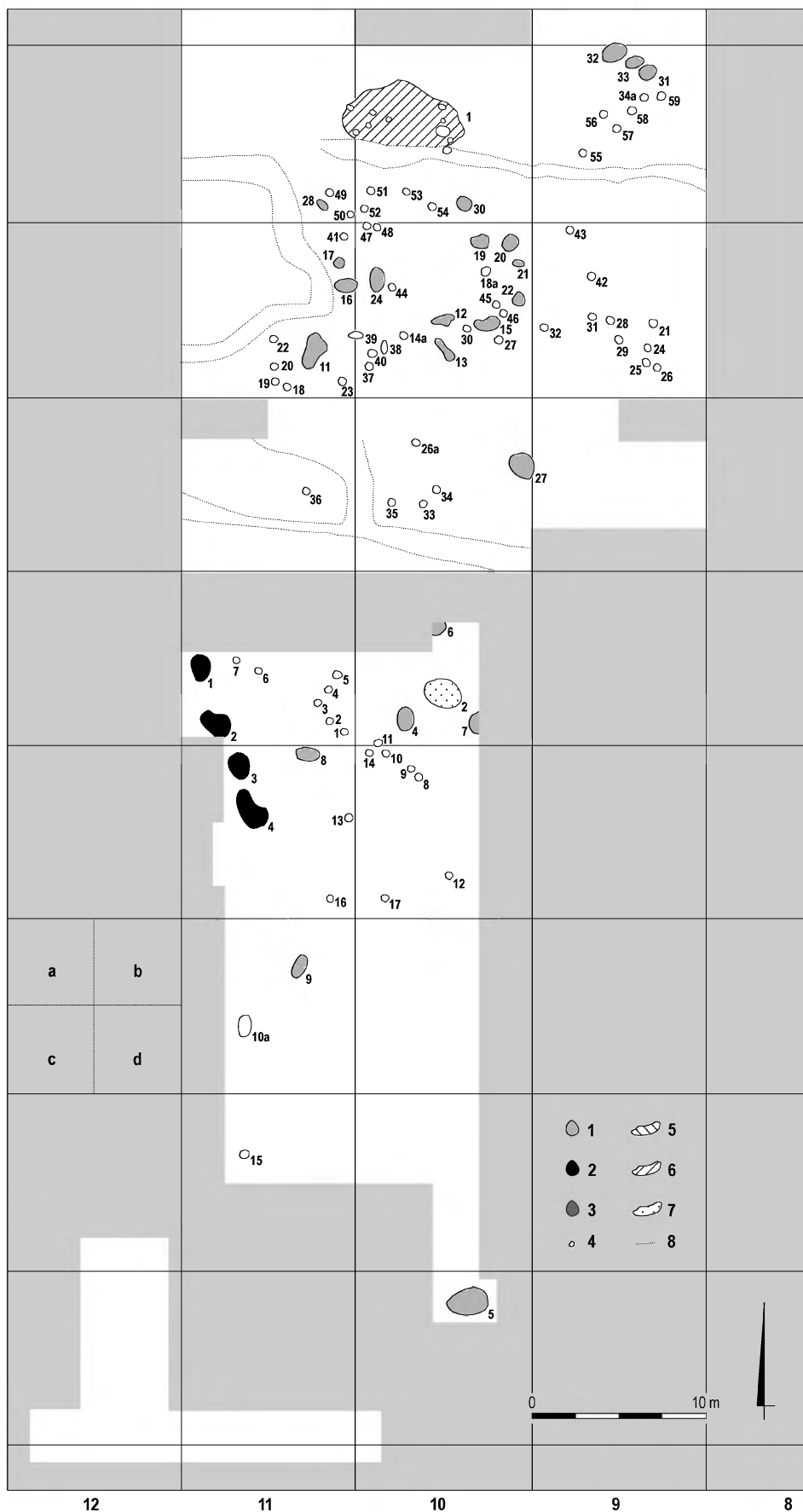
¹ Wieś ta była czasem określana jako Łęgonice Duże (dawn. pow. Rawa Mazowiecka, woj. łódzkie), w odróżnieniu od sąsiednich Łęgonic Małych, położonych na prawym brzegu Pilicy (dawn. pow. Nowe Miasto, woj. kielecki), skąd pochodzą oba publikowane cmentarzyska kultury przeworskiej (T. Liana 1973; 1976a; 1976b).

Ryc. 1. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1.
Lokalizacja osady

Fig. 1. Łęgonice, distr. Grójec,
site 1. Location of a settlement

Ryc. 3. Łęgonica, pow. Grójec, stan. 1. Plan zachodniej części osady. Jamy (1), paleniska (2), piec (3), dołki postłupowe (4), inne obiekty (5), chaty (6), skupiska polepy (7), rowy strzeleckie z I. wojny światowej (8).

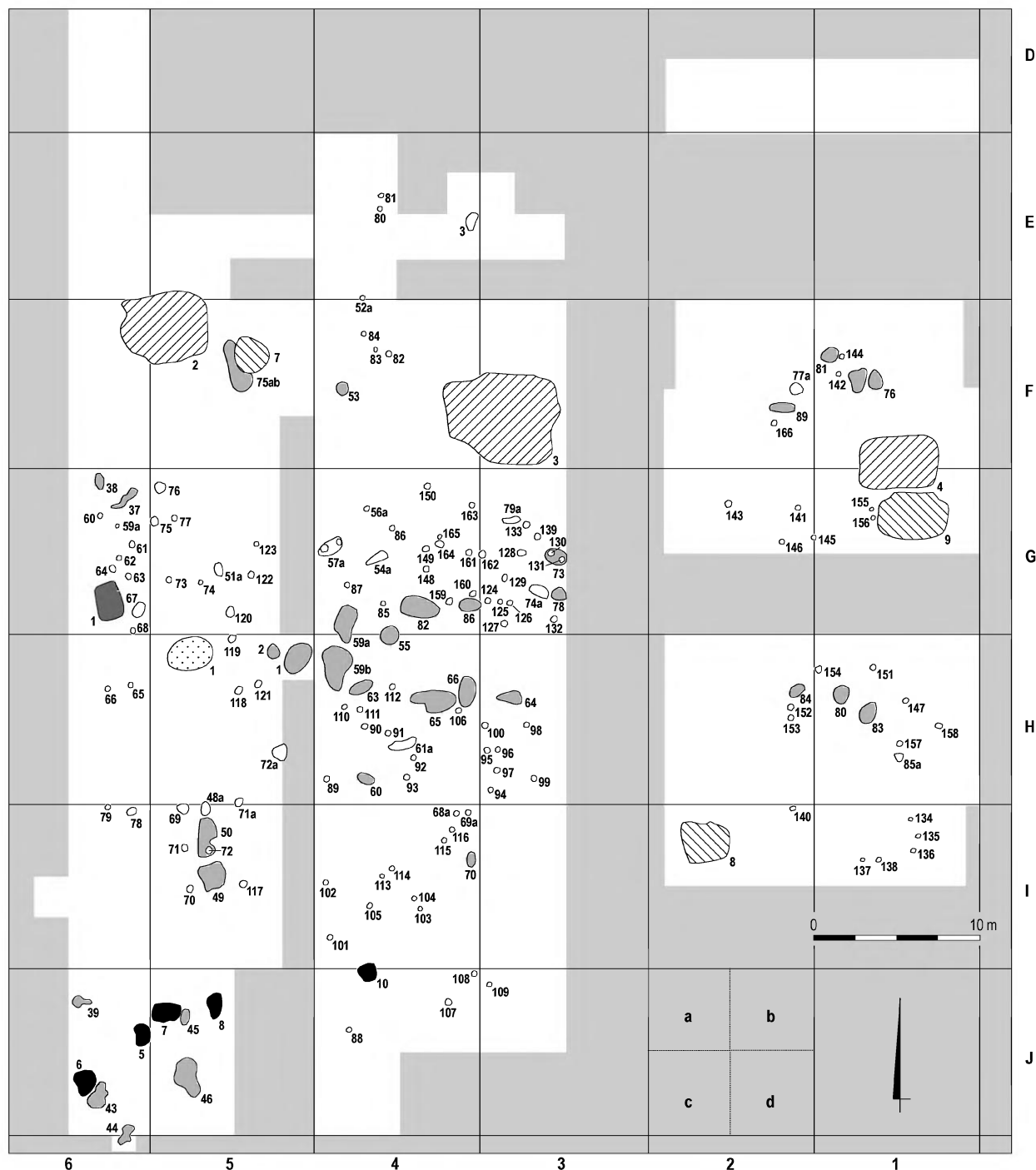
Na podstawie rysunków L. Kobylińskiej opracował R. Prochowicz (ryc. 3, 4, 40)

Fig. 3. Łęgonica, distr. Grójec, site 1. Plan of the western part of the settlement. Pits (1), hearths (2), oven (3), post-holes (4), other features (5), huts (6), concentrations of daub (7), shooting ditches from WW I (8).

Computer image R. Prochowicz, from drawings of L. Kobylińska (fig. 3, 4, 40)

W latach 1969 i 1970 stanowisko badane było wykopami o wymiarach 20×2,5 m (lub 25×2,5 m), które oznaczano numerami rzymskimi. Przewidując dalsze badania, w 1971 roku założono siatkę arów oznaczającą po linii E-W cyframi, a po linii N-E literami (Ryc. 2). W obrębie nowo założonej siatki znalazły się wykopy II–VIII oraz XII–XX. Pozostałe znajdowały się w znacznej odległości od tego terenu: wykopy I i XXIII wytyczone zostały za głębokim, zalesionym jarem na polu Stefana Dąbrowskiego, na NE od *plateau*, na którym odkryto osadę, wykopy XXI i XXII na S, za lasem, na uprawianym stoku opadającym ku Pilicy, należącym do Jana Grochala, mniej więcej na przedłużeniu pasma arów 5 i 6. Wykop IX znajdował się mniej więcej w pasie arów F w odległości ok. 150 m na W. Dokładne położenie wykopów X i XI, badanych w roku 1969, nie zostało w dokumentacji zaznaczone: wiadomo tylko, że leżały na S, za lasem, na stoku schodzącym ku Pilicy.

Osada jest w zasadzie jednokulturowa – olbrzymia większość materiału pochodzi z późnego okresu rzymskiego i należy do kultury przeworskiej (Ryc. 3, 4). Tak więc tam, gdzie przy opisie materiału nie ma określenia chronologii albo kultury mamy do czynienia z takimi właśnie zabytkami. Podobnie ma się sprawa z określeniem techniki wykonania naczyń: olbrzymia większość jest lepiąca ręcznie i fakt ten nie jest zaznaczany; tylko tam, gdzie występuje ceramika toczona jest to uwzględnione w opisie i w podpisach pod tablicami.

Ryc. 4. Lęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan wschodniej części osady. Legenda przy ryc. 3.
Fig. 4. Lęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan of the eastern part of the settlement. Legend: see fig. 3

Wykopy XII, XIII, XV–XVII, XIX i XX, znajdujące się w obrębie wytyczonej później siatki arowej (ary 10 i 11I–L), dostarczyły wielu fragmentów ceramiki; wyjątkowo dużo ułamków naczyń (ponad 200 fragmentów), polepy i kości pochodzi z wykopów XIV i XVIII położonych na arach 10–12L–M i 12K. To samo dotyczy wykopu V z około 100 fragmentami ceramiki i położonego „za lasem” wykopu XXI z blisko 150 ułamkami naczyń i fibulą V grupy O. Almgrena. W wykopach I, III, IV, VI–XI, XXII znaleziono pojedyncze ułamki naczyń, w każdym mniej niż 10 fragmentów, w wykopach II i XXIII niewiele więcej, bo zaledwie po kilka-

naście. Wykopy XIV i XVIII położone były na stoku i można mniemać, że ułamki ceramiki oraz pojedyncze zabytki dostały się tam na skutek erozji centralnej, wyżej położonej części osady.

Numeracja obiektów nie jest ciągła. Osobno numerowane były chaty, paleniska, jamy itp. Także w obrębie poszczególnych rodzajów obiektów nie ma ciągłości, bo już w czasie badań, jak i późniejszego opracowywania zmieniano nieraz ich funkcjonalne zaszeregowanie. Dotyczy to zwłaszcza jam i śladów po słupach (por. s. 238, 251). Numery inwentarzy odpowiadają numeracji zabytków na tablicach.

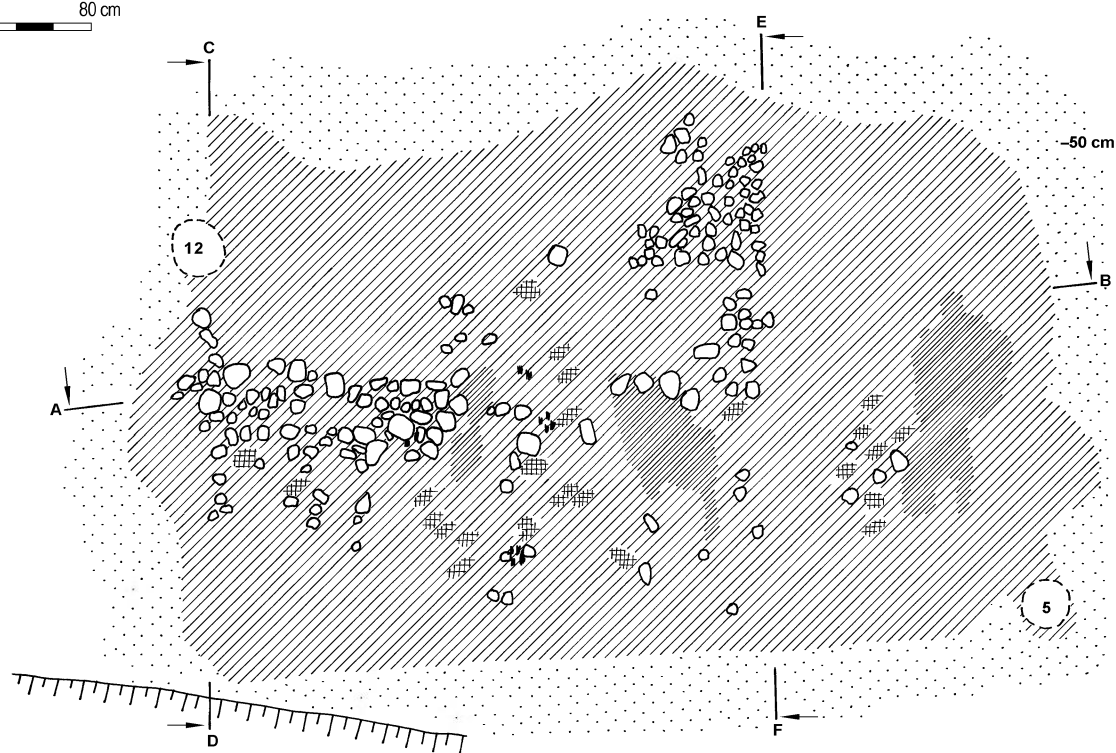
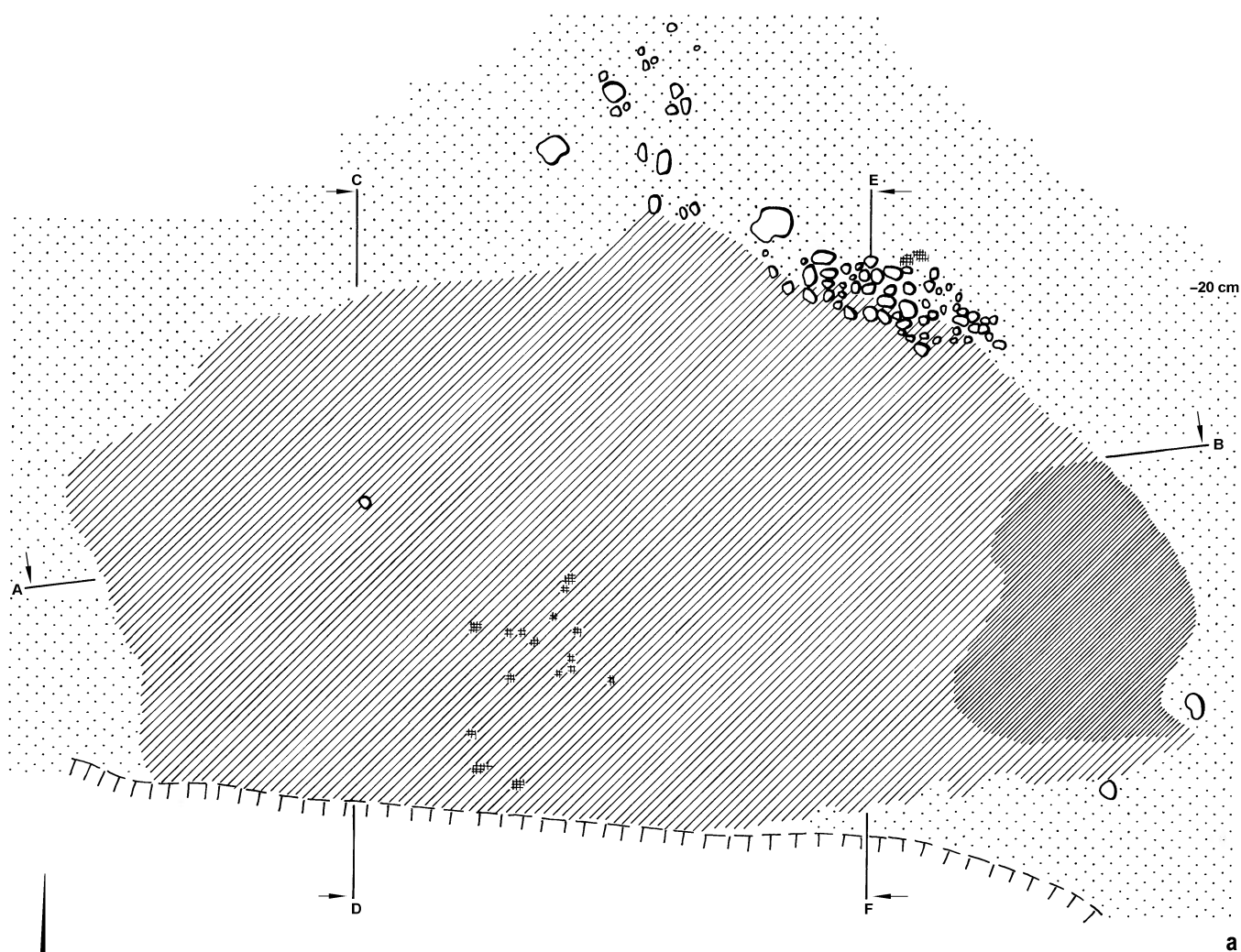
Opis materiału

Chaty

Chata 1 (ar 10F). Zarys obiektu uchwycono na głęb. 0,20 m (6,00×3,40 m), drugi, wyraźniejszy i mniejszy (4,90×3,00 m) wystąpił na głęb. 0,50 m (Ryc. 5). Niżej przekrój był regularny, zbliżony do prostokątnego, a głęb. miejscami dochodziła do 0,50 m. W NE części chaty znajdowały się liczne kamienie tworzące bezładne rumowisko sięgające, zwłaszcza w części N, prawie do dna obiektu. Kamienie te nie zostały zaznaczone na planie. Dalsze kamienie (przeważnie polne) znajdowano najczęściej w górnej, jaśniejszej części wypełniska. Niektóre z nich były połupane lub kruszyły się w całym, głównie ciemnoszarym, wypełnisku znajdowały się duże bryły polepy (wiele z nich miało odciski drewna lub kamieni) oraz liczne fragmenty ceramiki tworzące skupiska, zwłaszcza w części W chaty. Niektóre bryły polepy leżały tu w ziemi przemieszanej z węglami i popiołem, a pod niektórymi kamieniami znajdowała się warstwa spalenizny. Tu też, poniżej głęb. 0,50 m zauważono wyraźne skupiska węgla drzewnych widoczne na wyższym poziomie jako ciemniejsze plamy. Chata wkopana była w piaszczysto-gliniaste podłoże. Na głębokości 0,55–0,60 m, w calcu nieco głębiej poniżej dna chaty i poza jej obrębem odkryto 12 śladów po słupach (Ryc. 5b). Sześć z nich leżało wzdłuż W i E ścian chaty; dwa (3, 11), szczególnie duże i głębokie (0,30–0,40 m) odkryto pośrodku ścian „szczytowych”. Cztery, nieco mniej głębokie i masywne znajdowały się w N-W, N-E i S-W narożnikach chaty i jeden blisko jednego z nich (12). Słupy odkryte poza zarysem chaty miały niewielkie średnice i niewielką miąższość. Pod SE rogiem chaty znajdował się też niewielki obiekt określony jako jama 36 (Ryc. 5b).

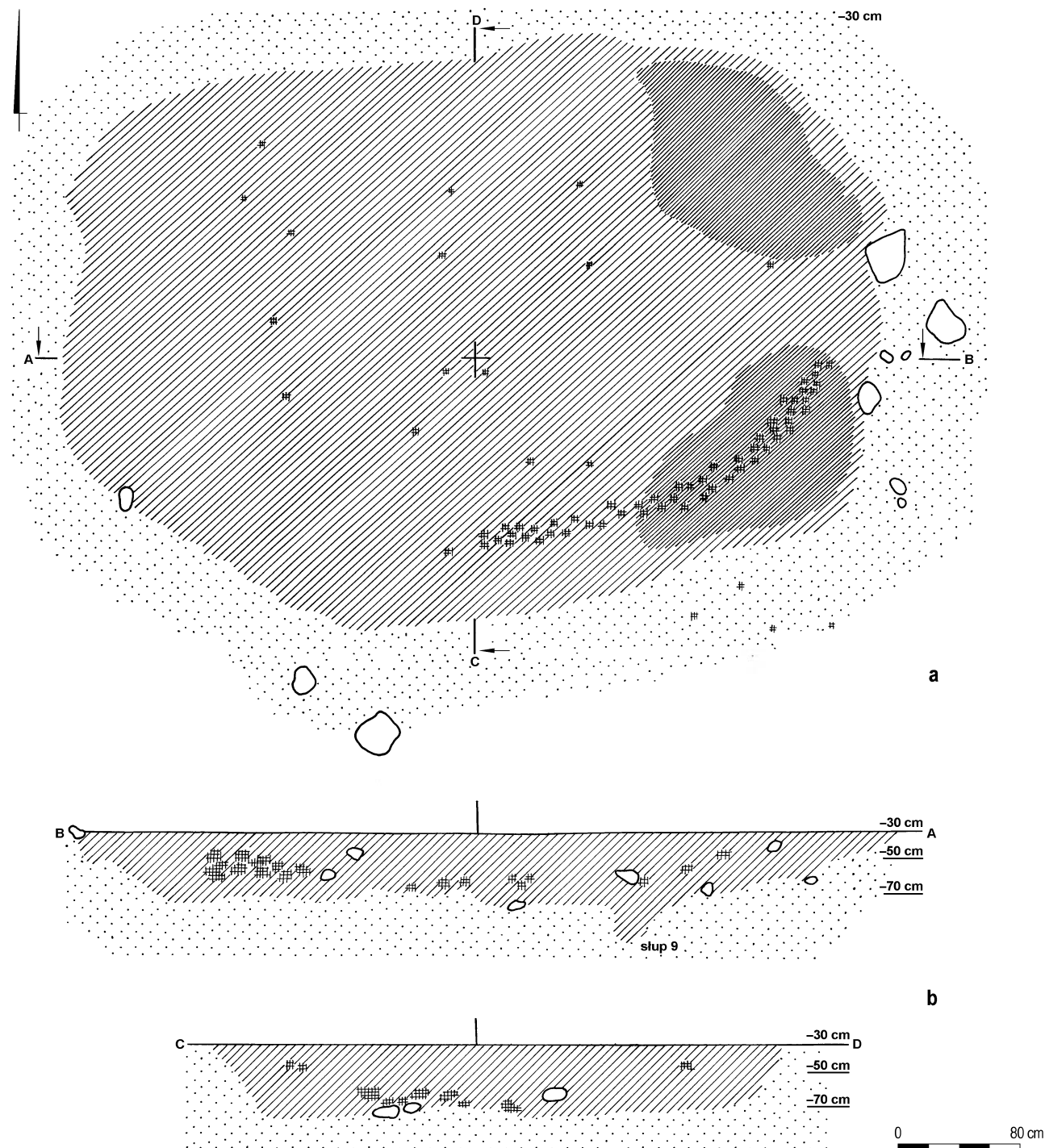
Inwentarz (Tabl. I, II). Część górna chaty: **1)** Fragment naczynia czernionego, gładzonego bardzo starannie po obu stronach, domieszki brak. Średn. wylewu 16 cm. **2)** Fragmenty niestarannie gładzonego naczynia, wykonanego ze źle wyrobionej gliny, powierzchnia zewnętrzna ciemnoszara, wewnętrzna szara i brunatna, obmazywana, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu ok. 22 cm. **3)** Fragmenty brunatnego obmazywanego naczynia, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. **4)** Fragment naczynia obmazywanego, powierzchnia jasnobrunatna, wewnątrz ciemnoszare, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 20 cm. **5)** Fragmenty nóżki gładzonego, czernionego naczynia, domieszka drobnoziarnistego piasku. Średn. dna 10 cm. **6)** Fragment słabo gładzonego dna naczynia, powierzchnia ceglasta, wewnątrz szare, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. 14 cm. **7)** Fragment brzegu ceglatego naczynia toczzonego, powierzchnia starta, domieszki brak. Średn. 16 cm. **8)** Fragment szarego, niegładzonego naczynia, domieszka średnioziarnista. **9)** Mały fragment naczynia brunatnoszarego, obmazywanego, domieszka drobnoziarnista. **10)** 2 fragmenty ciemnoszarego naczynia toczzonego, powierzchnia gładzona, zdobiona łagodnie rytą linią, domieszka naturalna (?) – bardzo mała ilość drobnego piasku. **11)** Ponad 30 fragmentów mało charakterystycznej ceramiki przeważnie obmazywanej lub słabo gładzonej w tym dwa fragmenty naczyń wtórnie przepalonych. Część środkowa i dolna chaty: **12)** Fragmenty słabo gładzonego naczynia, powierzchnia brunatnoszara, wewnątrz szare, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 25 cm. **13)** Fragment bardzo starannie gładzonego (zwłaszcza wewnątrz), czernionego naczynia, ornament rytą ostro i głęboko oraz nakłuwany, domieszka drobnoziarnista. **14)** Fragmenty wylewów słabo gładzonych, brunatnych i szarych naczyń, domieszka średnio- lub drobnoziarnista. **15)** Fragmenty gładzonego, brunatnoszarego naczynia zdobionego dość szerokimi żłobkami oraz plastyczną listwą, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 15,5 cm, dna 11 cm. **16)** Fragmenty czernionego, gładzonego niestarannie naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista.

Średn. wylewu 14,5 cm, dna 9 cm. **17)** Fragmenty obmazywanego, brunatnoszarego naczynia, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 24 cm. **18)** Fragmenty obmazywanego, szorstkiego naczynia, powierzchnia brunatna z widocznymi, wielokierunkowymi rysami powstałymi przy obmazywaniu, wewnątrz ciemnoszare, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 23 cm. **19)** Fragmenty brunatnego, obmazywanego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu ok. 24 cm. **20)** Fragmenty naczynia o powierzchni brunatnej, zdartej, wewnątrz ciemnoszarym, gładzonym, domieszka drobnoziarnista. Średn. brzośca 13 cm. **21)** Fragment bardzo niestarannie wykonanego, obmazywanego naczynia, na powierzchni ostre poziome i ukośne rysy, powierzchnia brunatnoszara, wewnątrz szare, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. brzośca ok. 28 cm. **22)** Fragment naczynia obmazywanego, powierzchnia brunatnoszara, wewnątrz szare, domieszka średnioziarnista. **23)** Fragment słabo gładzonego naczynia, powierzchnia niejednolita, jasnobrunatna i ciemnoszara, wewnątrz szare, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 16 cm. **24)** Fragmenty naczynia obmazywanego, powierzchnia brunatna, wewnątrz szare, domieszka średnio- i gruboziarnista. **25)** Fragment naczynia o powierzchni słabo gładzonej, brunatnej, wewnątrz obmazywanym, szarym, domieszka średnioziarnista. **26)** Fragment naczynia o powierzchni gładzonej, jasnobrunatnej w szare plamy, wewnątrz szare słabo gładzone, domieszka średnio- i gruboziarnista. **27)** Fragment naczynia obmazywanego, brunatnoszarego, domieszka średnioziarnista. **28)** Fragment naczynia wykonanego niestarannie, słabo gładzonego, nieco przepalonego, szarego, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 11 cm. **29)** Fragment gładzonego, brunatnoszarego naczynia, domieszka drobno- i gruboziarnista. Średn. wylewu 13 cm. **30)** Fragment naczynia brunatnoszarego, niegładzonego, niestarannie wykonanego, domieszka średnioziarnista. **31)** Fragment słabo gładzonego naczynia, powierzchnia brunatna, wewnątrz ciemnoszare, domieszka drobno- i średnioziarnista. **32)** Fragment naczynia o brunatnej, szorstkiej powierzchni zdobionej krótką pionową listwą, wewnątrz szare, gładzone, domieszka średnio- i gruboziarnista. **33)** Fragment naczynia szarego, wtórnie przepalonego, domieszka gruboziarnista. **34)** Fragment dna naczynia o powierzchni słabo gładzonej, brunatnoceglastej, wewnątrz brunatnoszare, obmazywane, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. 16,5 cm. **35)** Fragment dna słabo gładzonego naczynia, powierzchnia brunatna, wewnątrz szare, domieszka średnioziarnista. Średn. 11,5 cm. **36)** Fragment dna ceglatego, gładzonego naczynia, domieszka bardzo drobna. Średn. 9 cm. **37)** Fragment dna o ceglastej, słabo gładzonej powierzchni, wewnątrz gładzone, szare, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. 12 cm. **38)** Fragment słabo gładzonego dna, powierzchnia brunatna, wewnątrz czarne, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. ok. 17 cm. **39)** Kilka fragmentów grubościennego, ceglatego naczynia zasobowego typu *Krausengefässe*, powierzchnia gładzona, wewnątrz słabo zagładzane, domieszka średnio- i grubo-, rzadko drobnoziarnista w stosunkowo małej ilości, przełom trójbarwny, po bokach ceglasy, wewnątrz szary; niektóre fragmenty zdobione płytkimi żłobkami wykonanymi żdźbłem słomy (?). **40)** 6 fragmentów przykrawędnych obmazywanych lub słabo gładzonych, brunatnych naczyń, domieszka średnioziarnista. **41)** Fragmenty szarego, gładzonego naczynia toczzonego, nieliczna domieszka bardzo drobnego piasku, być może naturalna. Średn. dna 13,2 cm. **42)** Fragment szarego naczynia toczzonego zdobiony lekko wypukłym wałkiem oraz ornamentem wyświecanym, domieszka jak wyżej. **43)** Fragment szarego, gładzonego, toczzonego naczynia, zdobionego słabo zaznaczonym wałkiem oraz ornamentem wyświecanym, ślad po odbitym uchu, domieszka jak wyżej. Średn. wylewu 12 cm. **44)** Fragment gładzonego, szarego, toczzonego naczynia zdobionego płytkim żłobkiem, brak widocznej domieszki. **45)** Fragmenty den obmazywanych, brunatnych naczyń, domieszka średnioziarnista. **46)** Fragment czarne, obustronnie bardzo starannie gładzonego naczynia, domieszka

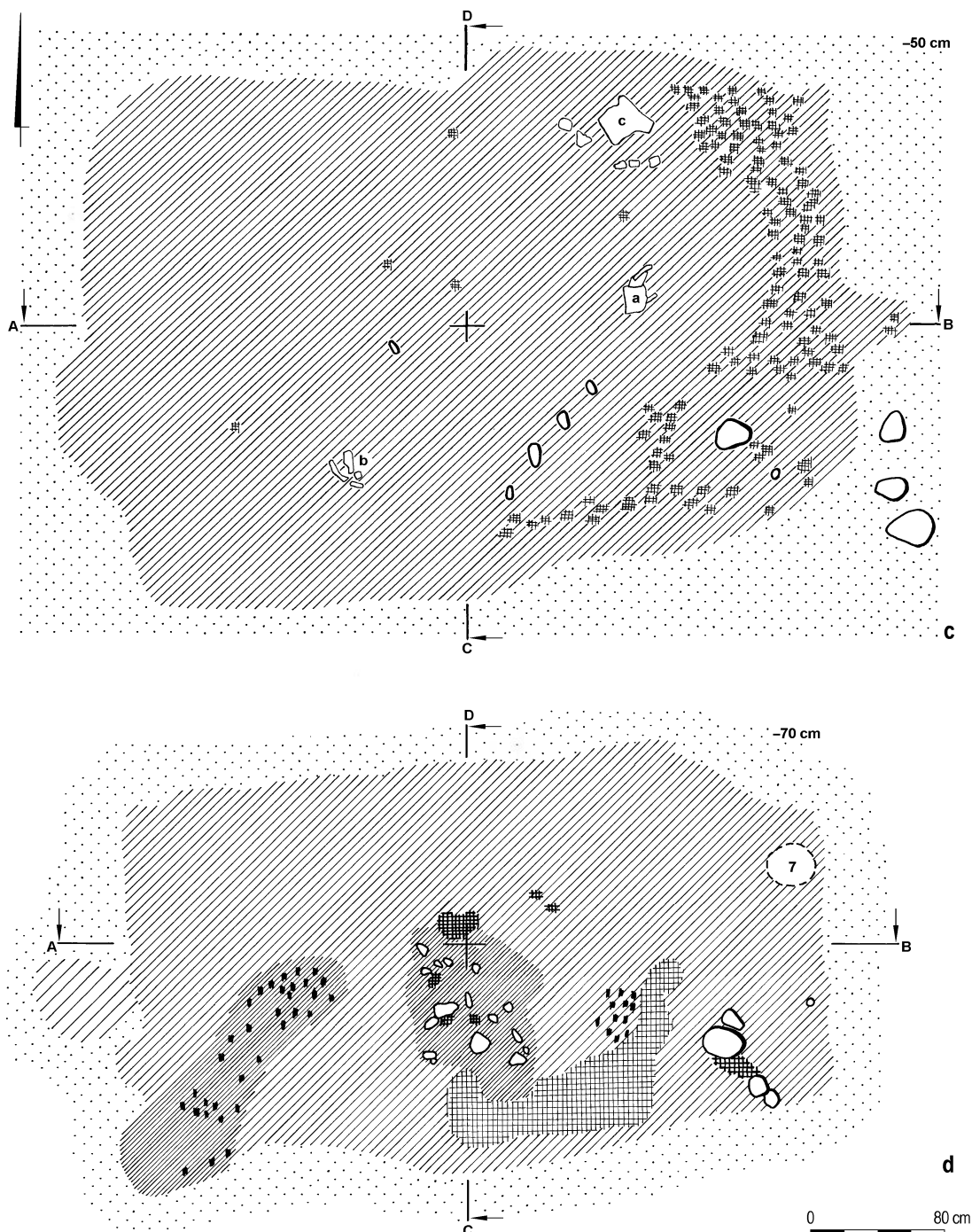
drobnoziarnistego tłucznia i piasku. **47)** Fragment naczynia obmazywanego, ciemnoszarego, domieszka średnioziarnista. **48)** Fragment naczynia słabo gładzonego, powierzchnia ceglasta, wnętrze szare, domieszka drobnoziarnista. **49)** Fragment naczynia o powierzchni obmazywanej, brązowej, wnętrze gładzone, szare, domieszka średnioziarnista. Średn. dna ponad 15 cm. **50)** Fragment bardzo niestarannie wykonanego dna szarego naczynia, glina źle wyrobiona, dużo domieszki średnio- i gruboziarnistego tłucznia i nieco domieszki ceramicznej. **51)** Fragment brzośca niedbale gładzonego, niestarannie wykonanego naczynia, powierzchnia brązowa, wnętrze szare, domieszka drobno- i (w nieco mniejszej ilości) średnioziarnista, sporadycznie nawet kamyki. **52)** Fragment gładzonego, brąznoszarego naczynia, domieszka średnioziarnista. **53)** Wiele mało charakterystycznych fragmentów pochodzących najpewniej z wyżej opisanych naczyń. **54)** Kilka niecharakterystycznych fragmentów szarych, toczonych naczyń, w jednym oprócz nieznacznej domieszki drobnego piasku ślady domieszki organicznej. **55)** Fragment sztabki żelaznej (najpewniej współczesnej) o wym. 7,9×2,5 cm. **56)** Fragment polepy z odciskami dużych bierwion.

Z jamki przy słupie 3 pochodzi: **57)** Fragment naczynia o brunatno-ceglastej, słabo gładzonej powierzchni i szarym, obmazywanym wnętrzu, domieszka średnioziarnista. Przy słupie 8 znajdował się mały ułamek niestarannie gładzonego, brązowego naczynia z dużą ilością gruboziarnistej domieszki.

Ryc. 6.1. Łęgonica, pow. Grójec, stan. 1. Chata 2: plany (a, c, d) i profile (b) obiektu oraz zarysy chaty na głęb. 30 (e1), 50 (e2) i 70 cm (e3), zarysy dołków posłupowych na głęb. 70 cm (e4) i profile niektórych dołków posłupowych (f)

Fig. 6.1. Łęgonica, distr. Grójec, site 1. Hut 2: plans (a, c, d) and cross-sections of the hut (b), and outlines of the hut at the depth of 30 (e1), 50 (e2) and 70 cm (e3), outlines of the post-holes at the depth of 70 cm (e4) and cross-sections of some post-holes (f)

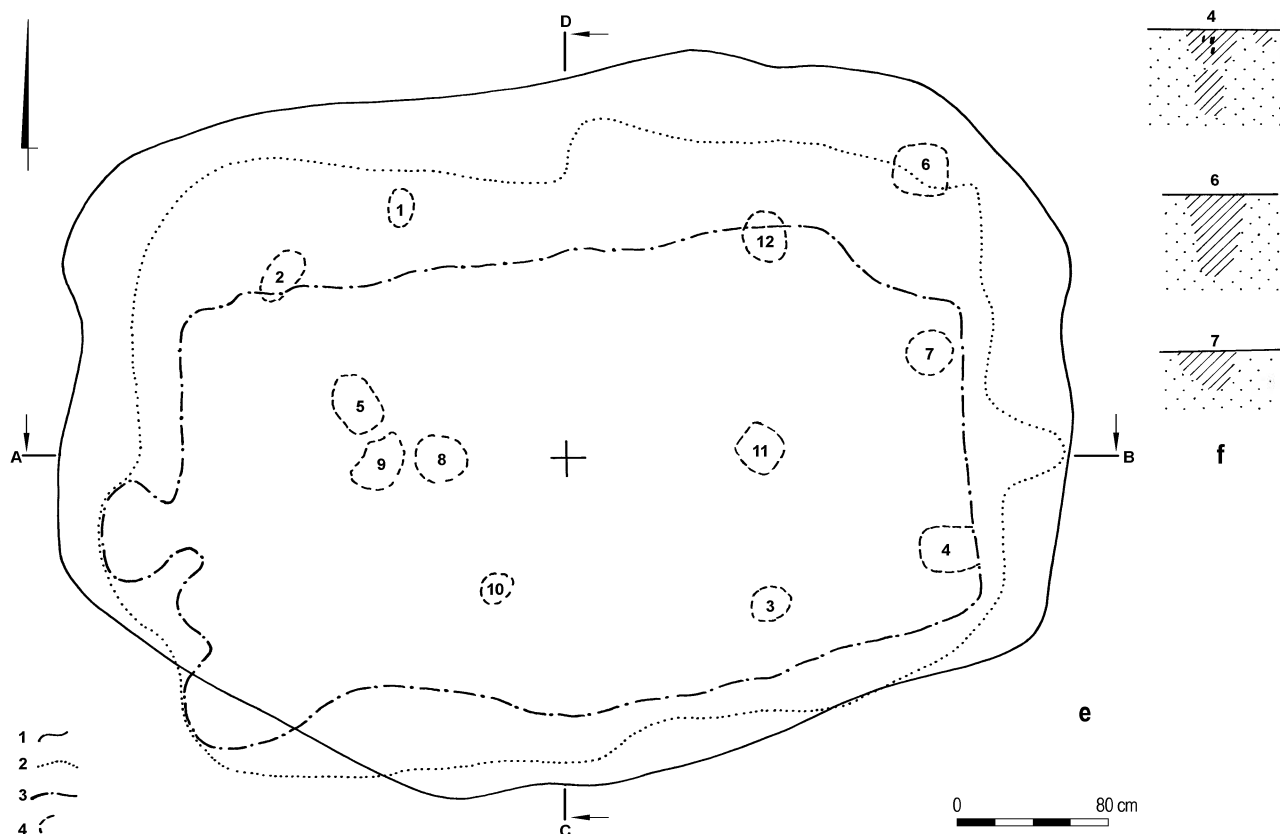

Ryc. 6.2. Łęgonica, pow. Grójec, stan. 1. Chata 2. Opis patrz ryc. 6.1
Fig. 6.2. Łęgonica, distr. Grójec, site 1. Hut 2. Description see fig. 6.1

W jamie 36 odkrytej pod chatą znaleziono fragment naczynia kultury łużyckiej o powierzchni gładzonej, szarobrunatnej i ceglastej, zdobionej poniżej załomu brzuśca delikatnie rytymi liniami i czarnym wnętrzu gładzonym twardym narzędziem, glina z małą ilością drobnoziarnistej domieszki.

Chata 2 (ar 5F, ćw. a, ar 6F, ćw. b). Wyraźny zarys o wym. 5,30×3,60 m odsłonięto na głęb. 0,30 m (Ryc. 6.1a). Na głęb. 0,50 m zarys był nieco mniejszy o wym. 5,00×3,20 m, widoczny zasięg polepy (Ryc. 6.2c). Wypełnisko szare i ciemnoszare, znajdowała się w nim duża ilość polepy (zarówno mniejszych bryłek jak i dużych fragmentów z odciskami bierwion), węgli drzewnych, kamieni (niektóre z nich połupane) i niezbyt liczne fragmenty ceramiki. W części SE już na głęb. 0,30 m wystąpiło równoległe do ściany chaty skupisko polepy o miąższości 0,30–0,35 m. Pomiędzy fragmentami polepy znajdowano węgle drzew-

ne i popiół, a niektóre bryły polepy były okopcone. W części NW, na głęb. 0,63 m znaleziono fragment żuźla żelaznego. Na głęb. 0,50 m odkryto fragmenty trzech rozbitych naczyń, które oznaczono literami a, b i c. Na NE od naczynia a znajdowała się duża ilość jasnej, przepalanej, ale bardzo kruchej polepy. Prawie pośrodku chaty, przy dnie, na głęb. ok. 0,60 m było posadowione palenisko z małych, polnych kamieni. Ziemia wokół kamieni i pomiędzy nimi była przemieszana z popiołem, zawierała polepę oraz nieliczne, drobne węgle drzewne i ułamki ceramiki – niektóre z nich znajdowały się pod kamieniami paleniska. Do paleniska dochodziło skupisko polepy (Ryc. 6.2d), ale nie była to jego obudowa, a jakaś inna konstrukcja (podgrzewane legowisko?) związana z potrzebą wykorzystywania ciepła z otwartego paleniska. Różnica poziomów (ok. 0,10–0,15 cm) między odkrytymi naczyniami, a poziomem kamieni paleniska nasuwała początkowo

Ryc. 6.3. Lęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Chata 2. Opis patrz ryc. 6.1

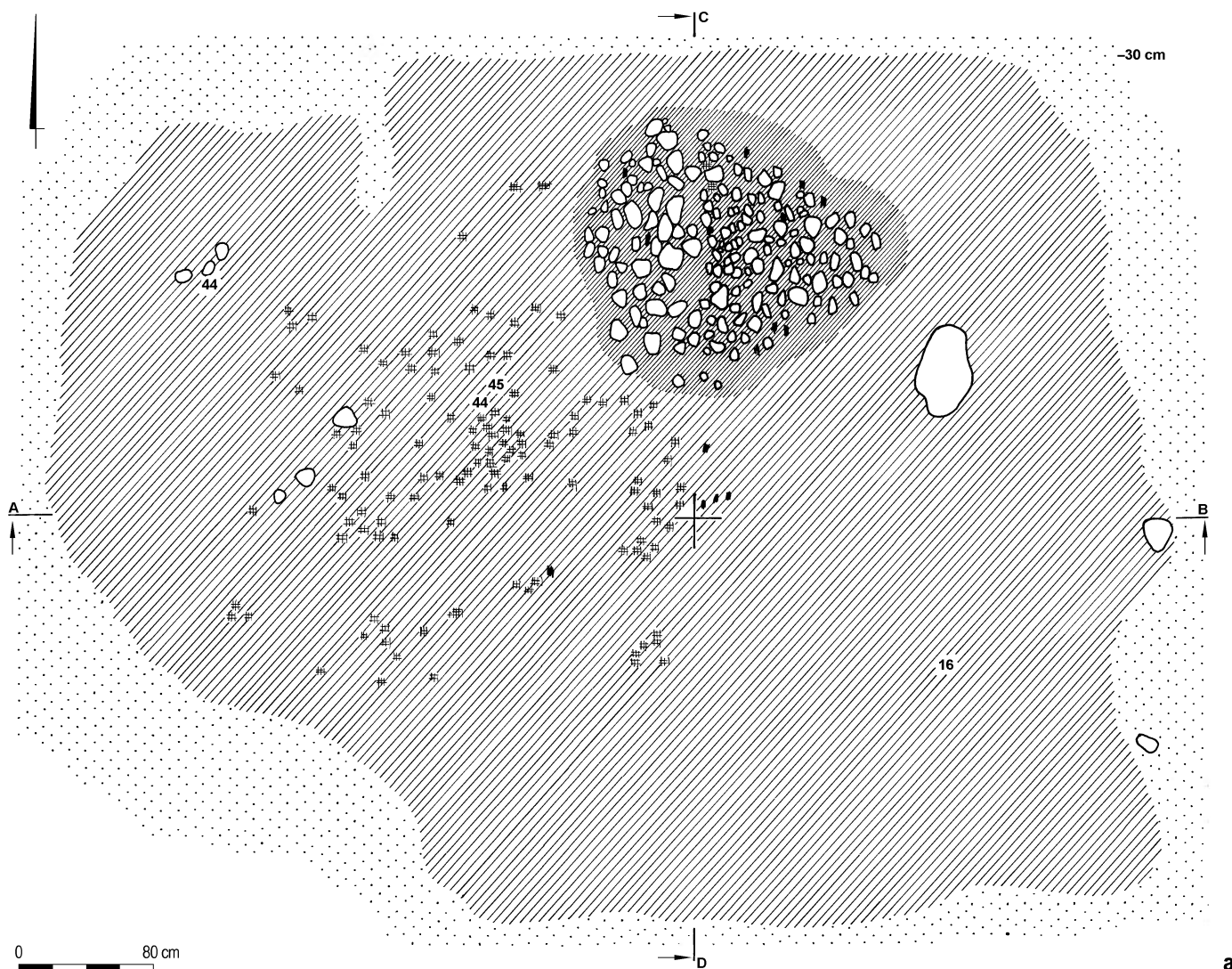
Fig. 6.3. Lęgonice, distr. Grójec, site 1. Hut 2. Description see fig. 6.1

przypuszczenie o dwóch fazach użytkowania chaty. Przeczą temu jednak dalsze fragmenty naczynia c znalezione niżej – obok paleniska.

Przy dnie chaty zaobserwowano 12 zaciemnień, być może śladów po słupach. Większość była bardzo płytka, o miąższości nieprzekraczającej 0,10 m; tylko głębokość dwóch (4, 6) posadowionych wzdłuż ściany E dochodziła do 0,45 m. Wszystkie lepiej zachowane miały płaskie dna, część zbliżona była w planie do prostokąta (Ryc. 6.3e). Poza ceramiką z wypełniska chaty pochodzi dno szklanego naczynia (30) i część rozcieracza kamiennego (31); obok słupa 3 znaleziono przeszłik (36).

Inwentarz (Tabl. III): **1)** Liczne fragmenty niesymetrycznego, niestarannie wykonanego, brunatnego naczynia (naczynie a) zdobionego pod krawędzią nieregularnie rozmieszczonymi, podłużnymi dołkami, powierzchnie obmazywane, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 19, dna 11,5 cm, wys. ok. 21 cm. **2)** Fragmenty brunatno-czarnego naczynia (naczynie b) o powierzchni zewnętrznej słabo gładzonej, wewnętrznej obmazywanej, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 21,5 cm. **3)** Fragmenty toczzonego naczynia zasobowego (naczynie c) o jasnoceglastych, słabo gładzonych, startych powierzchniach, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 46 cm. **4)** Fragment brunatnego naczynia o szorstkiej, przecieranej powierzchni, poniżej krawędzi nalepiony wałek zdobiony ukośnymi nacięciami, domieszka średnio- i gruboziarnista z dużą ilością miki. Średn. wylewu 22 cm. **5)** Fragmenty naczynia gładzonego o brunatno-ceglastych, wewnątrz szarych powierzchniach, nieco poniżej krawędzi listwa z nacinaniami, domieszka grubo, średnio- i drobnoziarnista. Średn. wylewu 20 cm. **6)** Fragment gładzonego, brunatno-szarego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 11 cm. **7)** Fragment słabo gładzonego naczynia o ceglastych, wewnątrz szarych powierzchniach, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 20 cm. **8)** Kilka fragmentów niestarannie wykonanego naczynia o obmazywanych, szarych i szaro-brunatnych powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista. **9)** Fragment naczynia

o szorstkich, brunatnych, wewnątrz ciemnoszarych powierzchniach, domieszka drobno- i średnioziarnista. **10)** Fragment niestarannie gładzonego naczynia o brunatnych i szarych powierzchniach, domieszka średnioziarnista. **11)** Fragment niestarannie wykonanego, brunatnego, obmazywanego naczynia z krawędzią zdobioną nacięciami, domieszka średnioziarnista. **12)** Fragmenty niestarannie wykonanego naczynia z ornamentem paznokciowym, powierzchnie słabo gładzone, brunatne i szare, wewnątrz obmazywane, ciemnoszare, domieszka od drobnej do gruboziarnistej. **13)** Fragment niestarannie gładzonego, ciemnoszarego naczynia, domieszka drobnoziarnista. **14)** Fragment brunatnego, niestarannie gładzonego, wewnątrz obmazywanego naczynia zdobionego dołkami, domieszka drobno- i średnioziarnista. **15)** Fragment brzośca naczynia o niestarannie gładzonych, brunatno-ceglastych powierzchniach, zdobionego guzkami i dołkami, domieszka średnio- i gruboziarnista. **16)** Fragmenty naczynia o szorstkich, brunatno-ceglastych, wewnątrz ciemnoszarych powierzchniach, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. dna 13 cm. **17)** Fragment naczynia o niestarannie gładzonych, brunatno-szarych powierzchniach, domieszka drobno-, rzadko średnioziarnista. Średn. dna 7,5 cm. **18)** Fragment szarego, starannie gładzonego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. dna 8,5 cm. **19)** Fragment brunatnego, wewnątrz szarego, słabo gładzonego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. dna 16 cm. **20.21)** Fragmenty dwóch słabo gładzonych, szarych naczyń, domieszka drobno- i średnioziarnista. **22)** Mały fragment brzośca naczynia toczzonego o złuszczonej powierzchni. **23)** Fragment słabo gładzonego, wewnątrz obmazywanego, brunatnego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista. **24)** 2 fragmenty naczynia o złuszczonej, brunatnych powierzchniach i domieszce grubo i średnioziarnistej. **25)** Fragmenty den dwóch naczyń: o ceglastej, wewnątrz czarnej, szorstkiej powierzchni, domieszka drobno- i średnioziarnista, oraz drugiego o zewnętrznej chropowatej, wewnętrznej gładkiej, szarawej powierzchni i domieszce gruboziarnistej. **26)** Ponad 40 fragmentów mało charakterystycznej ceramiki, w tym: fragment naczynia

Ryc. 7.1. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Chata 3: plany (a, c) i profile obiektu (b) oraz dołków posłupowych (d)
Fig. 7.1. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Hut 3: plans (a, c) and cross-sections of the hut (b) and post-holes (d)

starannie wygładzanego i ułamek naczynia toczzonego. **27)** 3 fragmenty obtaczanych naczyń wczesnośredniowiecznych. **28)** 2 fragmenty skorodowanego, żelaznego okucia (?). Dł. każdego ok. 1,5 cm. **29)** 2 ułamki żelaznego żuźla. **30)** Dno naczynia z grubego, zielonkawego, przezroczystego szkła z dookólnym żłobkiem i bardzo słabymi śladami częściowo zachowanych szlifowanych owali. Średn. 2,2 cm. **31)** Część rozcieracza kamiennego. Średn. ok. 5 cm. **32)** 2 fragmenty zeszklonej polepy. **33)** 3 ułamki kości zwierzęcych.

W palenisku znaleziono: **34)** Fragment naczynia zasobowego, powierzchnia gładzona, jasnoceglasta i szara, domieszka średnio- i gruboziarnista, dużo miki. **35)** Kilka fragmentów mało charakterystycznej ceramiki.

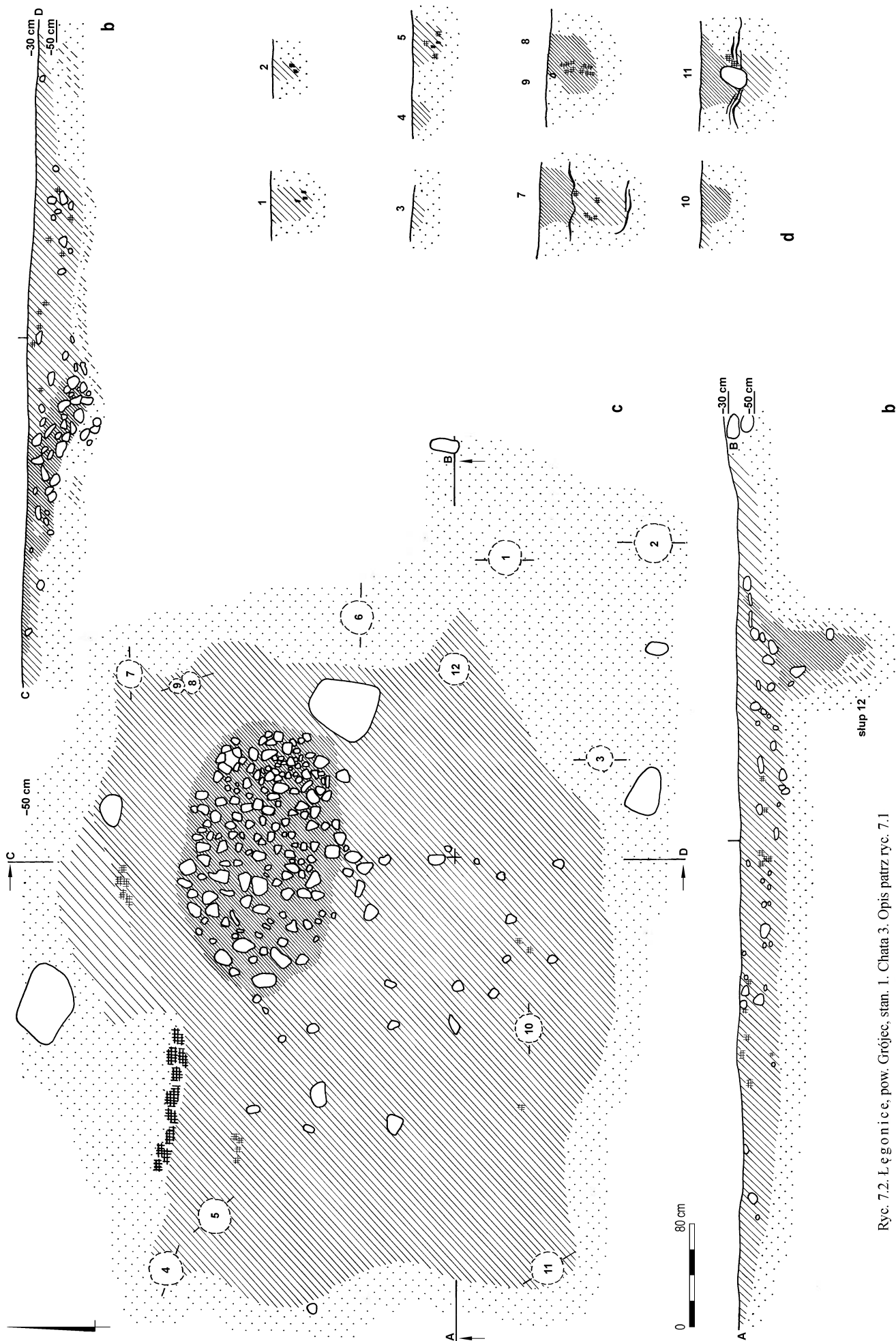
W wypełnisku słupa 3 znaleziono: **36)** Niestarannie wykonany, brunatny przęślik gliniany. Średn. 3,6 cm. W wypełnisku słupa 4: **37)** 3 małe niecharakterystyczne fragmenty ceramiki pochodzące prawdopodobnie z trzech różnych naczyń.

Chata 3 (ar 3F, ćw. a/c, ar 4F, ćw. b/d). Wyraźny zarys o wym. ok. 6,20×5,00 m uchwycono na głęb. 0,30 m. Na głęb. 0,50 m był on już mniejszy – ok. 5,00×3,80 m (Ryc. 7.1a, 7.2b). W części NE znajdowało się palenisko, ułożone z kilku warstw kamieni, z których część była połupana, a niektóre przepalone. S część paleniska była wyraźnie głębsza. Wśród kamieni znajdowały się fragmenty ceramiki, węgle drzewne oraz nieliczne kości. Wypełnisko chaty było szare i ciemno-

szare, już w części górnej znajdowało się wiele brył polepy z odciskami drewna oraz mniejszych bryłek, tworzących rumowisko, dużo kamieni, węgli drzewnych i nieco kości; ceramika tworzyła miejscami skupiska. Najwięcej polepy odkryto w NW części chaty. W tej części odsłonięto nieco polepy *in situ*, zalegającej przy dnie, wzdłuż północnej ściany chaty. Tu również znaleziono dwa fragmenty ciężarków tkackich oraz fragment oselki. W części SE, na głęb. 0,20 m od powierzchni pierwszego zarysu, natrafiono na uszkodzony denar Trajana z otworem do zawieszania, znajdowało się tu także nieco kości.

Chata była wkopana w piaszczysto-gliniaste podłoże. W spągu chaty i obok niej zaobserwowano 12 dołków posłupowych, w tym kilka dostrzeżono też poniżej jej dna (Ryc. 7.2c,d). Niektóre były bardzo płytkie i czytelne tylko w planie, gdzie rysowały się przeważnie jako okrągłe zaciemnienia. Tylko nieliczne miały zarysy prostokątne. Wypełniska śladów po słupach były przeważnie szare, dość jasne. W wielu nic nie znaleziono, w niektórych wystąpiły drobne węgielki drzewne, drobne bryłki polepy, niekiedy nieliczne fragmenty ceramiki (słupy 5, 11). W kilku natrafiono na duże bryły polepy z odciskami drewna (słupy 7, 8, 11).

Inwentarz (Tabl. IV, V/3). Część górna wypełniska: **1)** Fragmenty najpewniej jednego naczynia, miejscami ze śladami wtórnego przepalenia; powierzchnie ceglaste i szare, obmazywane, domieszka średnio- i gruboziarnista. **2)** Fragment brunatnego, obmazywanego

Ryc. 7.2. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Chata 3. Opis patrz ryc. 7.1
Fig. 7.2. Łęgonice, distr. Grójec, site. 1. Hut 3. Description see fig. 7.1

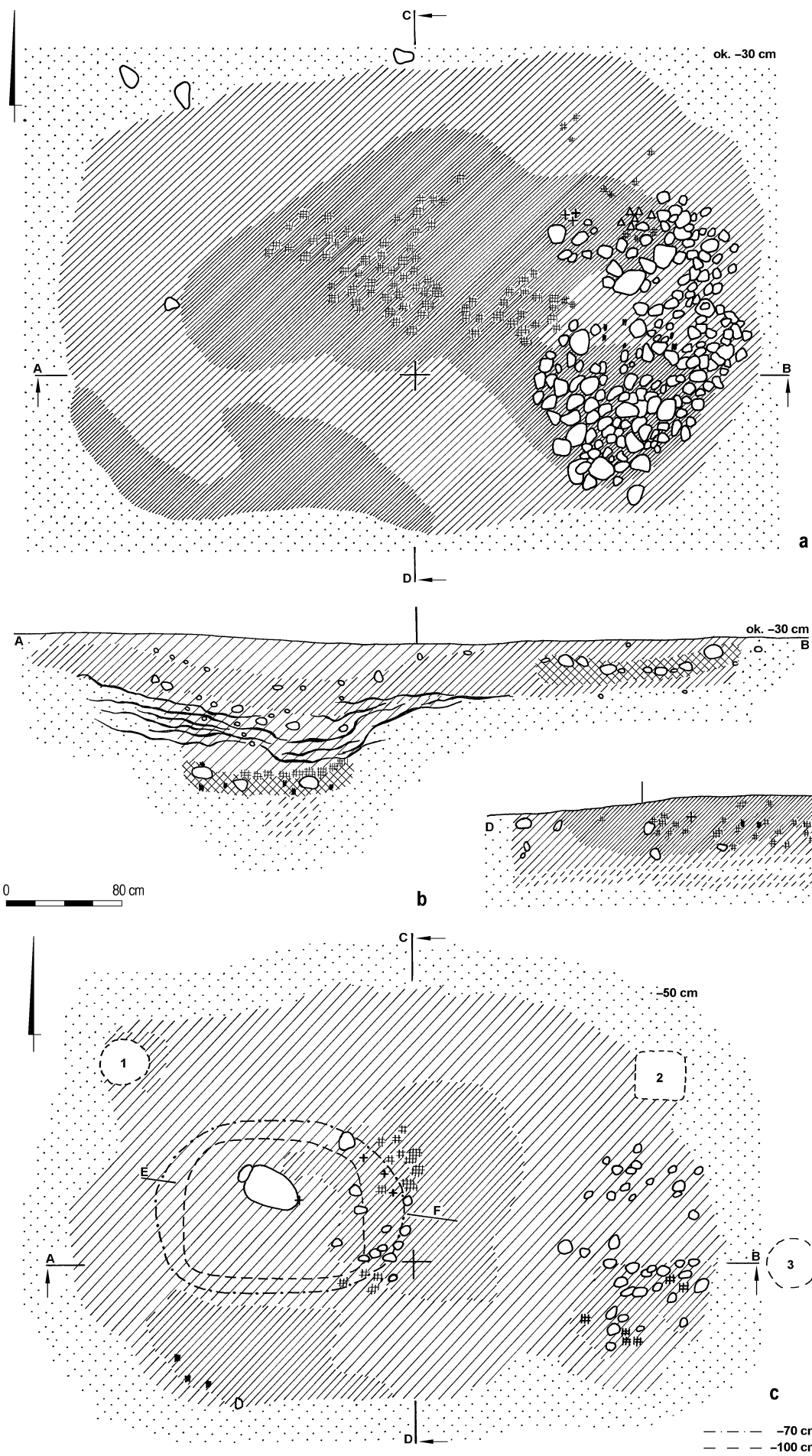
Ryc. 8. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Chata 3. Denar Trajana. Fot. Archiwum PMA
Fig. 8. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Hut 3. Trajan's denarius Photo PMA

naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu ok. 20–22 cm. **3)** Fragmenty szarego, obmazywanego naczynia z nalepianym wałkiem zdobionym głębokimi nacięciami, domieszka gruboziarnista. **4)** Fragment szarego naczynia o słabo gładzonej powierzchni ze śladami wtórnego przepalenia, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 22 cm. **5)** Fragmenty naczynia zniekształconego w ogniu o powierzchni pierwotnie gładzonej; niewielka ilość domieszki drobno- i średnioziarnistej oraz organicznej. Średn. wylewu 22 cm. **6)** Fragment dość niestarannie gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. **7)** 2 fragmenty słabo wygładzanego, brunatnego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 15 cm. **8)** Fragment brzuśca zdobionego naczynia; jego fragmenty znajdowały się w części niższej wypełniska (patrz poz. 22). **9)** Kilkadziesiąt mało charakterystycznych fragmentów naczyń obmazywanych lub słabo gładzonych, przeważnie brunatnych, niektóre ze śladami wtórnego przepalenia, domieszka średnio- i gruboziarnista. **10)** Mały fragment naczynia o powierzchniach szorstkich, brunatnych i szarych, domieszka drobnoziarnista. **11)** Ułamek naczynia z widocznym odciskiem ziarna zboża. **12)** Fragmenty ciemnoszarego, gładkiego naczynia toczonego. Średn. dna 7 cm. **13)** 2 fragmenty obtaczanych naczyń wczesnośredniowiecznych. **14)** Fragment polepy z odciskami ziaren zbóż. **15)** Mały fragment żuźla żelaznego. **16)** Denar Trajana z lat 112–117 z otworem do zawieszania (Ryc. 8). Część niższa wypełniska: **17)** Fragmenty szarobrunatnego naczynia, gładzonego dość starannie po obu stronach, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 16 cm. **18)** Kilka fragmentów niegładzonego naczynia o bardzo szorstkiej brunatnej powierzchni z pionową listwą, wewnątrz szare, liczna domieszka średnio- drobno- oraz sporadycznie gruboziarnista. Średn. wylewu 18 cm. **19)** Kilka fragmentów gładzonego naczynia, powierzchnia brunatnoceglasta, wewnątrz szare, liczna domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 19 cm. **20)** Kilka fragmentów (w tym wtórnie przepalone) naczynia obmazywanego (ślady pociągnięć słomą?), powierzchnia jasnobrunatna, wewnątrz szare, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 19 cm. **21)** Fragmenty części przydennej naczynia z ornamentem plastycznym niestarannie gładzonego, powierzchnia brunatna, wewnątrz brunatnoszare. Średn. dna 8 cm. **22)** Fragment części przydennej naczynia o powierzchni brunatnoszarej zdobionej ornamentem paznokciowym, wewnątrz jasnobrunatne, starannie gładzone, domieszka średnioziarnista; fragment tego naczynia znajdował się też w górnej części wypełniska chaty (patrz poz. 8). **23)** Fragment części przydennej grubościennego (grub. ścianek 2–3 cm), słabo gładzonego naczynia zasobowego, powierzchnia ceglasta, wewnątrz szare, domieszka średnioziarnista. Średn. dna ok. 5 cm. **24)** Fragment naczynia o powierzchni jasnobrunatnej, słabo gładzonej, zdobionej guzkiem i słabo widocznymi dolkami, wewnątrz szare, niegładzone, domieszka średnioziarnista. Średn. 16 cm. **25)** Fragment słabo gładzonego naczynia, powierzchnia ceglasta, wewnątrz szare, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. 22–24 cm. **26)** Fragment szarego, niegładzonego naczynia, domieszka od drobnej do gruboziarnistej. **27)** Fragment brunatnego naczynia o powierzchni gładzonej, domieszka drobno- i średnioziarnista. **28)** Fragment dna o powierzchni brunatnej, gładzonej, wewnątrz brunatnoszare, niegładzone, domieszka drobnoziarnista. Średn. 11 cm. **29)** Fragment niegładzonego dna, powierzchnia brunatna, wewnątrz szare, domieszka drobno- i średnioziarnista. **30)** Kilka fragmentów czarnego naczynia toczonego, powierzchnia gładzona zdobiona ornamentem wyświeca-

nym, domieszka nieznaczna, być może naturalna. Średn. 17 cm. **31)** Fragment naczynia brunatnoszarego, obmazywanego, nieco wtórnie przepalonego, zniekształconego, zdobionego wałkiem z głębokimi nacięciami, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. **32)** Fragment obmazywanego naczynia ze śladami wtórnego przepalenia, powierzchnia ceglasta, wewnątrz jasnoszare, niewiele drobnoziarnistej domieszki. **33)** Fragment słabo gładzonego dna, powierzchnia brunatna, wewnątrz szare, nieliczna domieszka drobnoziarnista, dna na podsypce z drobnego piasku. Średn. 9 cm. **34)** Fragmenty toczonego, zdobionego naczynia o czarnych, gładzonych powierzchniach, domieszka bardzo drobna. Średn. wylewu 8 cm, dna 6 cm, wys. 7,5 cm. **35)** Fragmenty naczynia o szarych, gładzonych powierzchniach, domieszka od drobnej do gruboziarnistej. Średn. 18 cm. **36)** Fragment dna naczynia o starannie gładzonych, ciemnoszarych powierzchniach, domieszka drobnoziarnistego tłucznia. Średn. 12 cm. **37)** Fragment dna i części przydennej dużego niegładzonego naczynia, powierzchnia brunatna, wewnątrz ciemnoszare, liczna domieszka średnio- i gruboziarnista, dna na podsypce. Średn. dna 13 cm. **38)** Mały ułamek szarego, gładzonego, toczonego naczynia. **39)** Fragment niestarannie gładzonego naczynia, powierzchnia brunatna, wewnątrz szare, domieszka drobnoziarnista. **40)** Kilka mało charakterystycznych fragmentów naczyń słabo gładzonych lub chropowaconych. **41)** Fragment polepy z odciskami drewna, zeszlony po stronie odcisków. **42)** Ok. 20 mało charakterystycznych ułameków obmazywanych naczyń. **43)** Fragment dna ciemnoszarego naczynia o powierzchni obmazywanej, domieszka drobno- i średnioziarnista, na zewnętrznej stronie dna odciski ziaren zbóż i słomy. Średn. 13 cm. **44)** 2 fragmenty dwóch (?) glinianych ciężarków tkackich. Zach. wym. jednego z nich: 7,6×9,2 cm. **45)** Fragment oselki kamiennej. Dł. 3,5 cm. **46)** Fragmenty kości i zębów zwierzęcych.

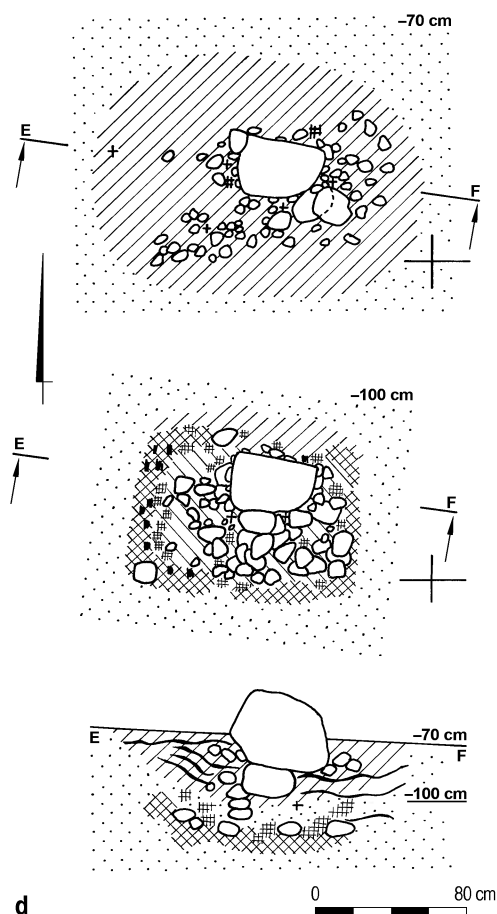
W palenisku znaleziono: **47)** Ponad 50 fragmentów dużego, brunatnoszarego, niegładzonego naczynia, zdobionego ornamentem palcowym, domieszka średnioziarnista. **48)** 2 mało charakterystyczne fragmenty ceramiki. **49)** Mały fragment przepalonej kości. Obok słupa 5 znaleziono dwa, obok słupa 11 trzy małe fragmenty ceramiki.

Chata 4 (ar 1F, ćw. c/d, ar 1G, ćw. a/b). Wyraźny zarys odkryto na głęb. 0,30 m (ok. 5,00×3,20 m). W części środkowej znajdowało się duże skupisko brył polepy, a w części E palenisko z połupanych kamieni z nielicznymi węglami drzewnymi i śladami popiołu (Ryc. 9.1a). W części N paleniska natrafiono na skupisko kości, a niedaleko od niego na skupisko ceramiki. Na głęb. 0,50 m zarys chaty nieco się zmniejszył i stał się zbliżony do czworoboku (Ryc. 9.1c). Występowały tu jeszcze pozostałości paleniska, rozrzucone kamienie znajdowały się także w części centralnej chaty, gdzie poprzednio zarejestrowano skupisko polepy, którego resztki były nadal widoczne. W przekroju chata miała też kształt zbliżony do prostokątnego i maksymalną głęb. 0,60 m (Ryc. 9.1b). Wypełnisko było szare i ciemnoszare z polepą, drobnymi węglami, ceramiką i nielicznymi kośćmi. W narożnikach NW i NE oraz przy ścianie E na głęb. 0,50 m odkryto 3 ślady po słupach o nieznacznej głębokości. Pod dnem chaty, na głęb. 0,60 m odsłonięto owalną jamę o wym. 1,70×1,20 m z dużym kamieniem (wys. ok. 0,42 m) otoczonym mniejszymi, które zalegały w warstwie szarego piasku (Ryc. 9.2d). Poniżej znajdowała się następna warstwa kamieni odkryta w warstwie gliniastej ziemi przedzielonej warstewkami szarego piasku. Na głęb. 1,10 m (Ryc. 9.2d) jama miała zarys prawie prostokątny o wym. 1,30×1,00 m, dna znajdowało się na głęb. 1,40 m. Na dnie, a także nieco wyżej na obrzeżach jamy, zaobserwowano warstwę spalenizny z dużymi węglami drzewnymi oraz soczewkami czerwonej, jakby przepalonej, ale miękkiej, zlasowanej gliny. Tu też wystąpiły duże kamienie (do 24×16×13 cm i 15×13×9 cm) oraz dalsze, nieco mniejsze. Wokół największego kamienia i poniżej niego znaleziono fragmenty bardzo źle zachowanych kości i zębów zwierzęcych. Pod dnem jamy natrafiono na regularne, prostokątne, niewiel-

Ryc. 9.1. Lęgonice,
pow. Grójec, stan. 1.
Chata 4: plany wraz
z zarysami dołków
posłupowych i jamy (a, c)
i profile obiektu (b)
oraz plany i profil jamy (d)

Fig. 9.1. Lęgonice,
distr. Grójec, site 1.
Hut 4: plans with outlines
of post-holes and pit (a, c),
cross-sections of the hut (b)
and plan and cross-section
of pit (d)

Ryc. 9.2. Łęgonica, pow. Grójec, stan. 1. Chata 4. Opis patrz ryc. 9.1
Fig. 9.2. Łęgonica, distr. Grójec, site 1. Hut 4. Description see fig. 9.1

kie zaciemnienie z brunatnej gliny, będące zapewne naturalnym tworem (Ryc. 9.1b).

Inwentarz (Tabl. V/4). Część górna wypełniska: **1)** Fragment jasnobrunatnego naczynia zasobowego zdobionego żłobkami, powierzchnia szorstka, domieszka drobno- i nieliczna średnioziarnista. **2)** Fragment szarego, gładzonego, toczzonego naczynia zdobionego ornamentem wyświecanym, brak widocznej domieszki. **3)** Fragment brzośca naczynia niedbale wykonanego, powierzchnia czarna, niestannie obmazywana, wewnątrz szarobrunatne, domieszka drobno- i średnioziarnista. **4)** Kilka mało charakterystycznych fragmentów ceramiki. Część środkowa i dolna wypełniska: **5)** Fragmenty obmazywanego, ceglasto-szarego naczynia, domieszka od drobnej do gruboziarnistej z dużymi ziarnami tłucznia na powierzchni. Średn. wylewu 15, dna 11 cm, wys. 7 cm. **6)** Fragment dobrze wypalonego, brunatnego naczynia, powierzchnia słabo gładzona, wewnątrz szorstkie, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 19 cm. **7)** Fragment niestannie wykonanego, obmazywanego naczynia, powierzchnia szarawa, wewnątrz brunatne, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu ok. 20 cm. **8)** Fragmenty szarego, niestannie wykonanego obmazywanego naczynia, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 19 cm. **9)** Fragment bardzo niestannie wykonanego, ciemnoszarego, obmazywanego naczynia, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. **10)** Kilka fragmentów (jeden wtórnie przepalony) szarawego, obmazywanego, niestannie wykonanego naczynia z płytkimi bruzdami na powierzchni, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 22 cm. **11)** Fragment brunatnoszarego, słabo gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 14 cm. **12)** Fragment słabo gładzonego naczynia, powierzchnia brunatnoszara, wewnątrz jasnoszare, domieszka drobnoziarnista. **13)** Fragmenty brunatnoszarego, dość starannie gładzonego naczynia,

domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 20 cm. **14)** Fragmenty brunatnoszarego, obmazywanego, bardzo niestannie wykonanego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu ok. 18 cm. **15)** Fragmenty dwóch brunatnych, obmazywanych naczyń, domieszka średnioziarnista. **16)** Fragmenty przydenne szarego, niegładzonego naczynia ze śladami wtórnego przepalenia, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. dna 11 cm. **17)** Fragment naczynka miniaturowego o obmazywanych, brunatno-szarych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 4,9, dna 2,8, wys. 3,3 cm. **18)** Mały ułamek starannie gładzonego, czernionego naczynia. **19)** Kilkadziesiąt fragmentów mało charakterystycznej ceramiki częściowo pochodzących najpewniej z naczyń wyżej opisanych. **20)** 2 fragmenty ciemnoszarego, gładzonego naczynia toczzonego, jeden zdobiony ukośnie krzyżującymi się wygładzanymi liniami. **21)** Fragmenty dna dużego, brunatnego, bardzo niestannie wykonanego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista.

Wśród kamieni paleniska: **22)** Fragmenty naczynia o szorstkiej, jasnobrunatnej powierzchni, wewnątrz szare, liczna domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu ok. 16 cm. **23)** Fragment obmazywanego, ceglatego, dobrze wypalonego naczynia zdobionego dołkami paznokciowymi, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. **24)** 3 mało charakterystyczne fragmenty ceramiki. **Jama pod chatą:** **25)** Fragment wtórnie przepalonego naczynia. **26)** Fragment obmazywanego, brunatnoszarego naczynia, domieszka drobnoziarnista. **27)** Kilka fragmentów mało charakterystycznej ceramiki. **28)** Małe fragmenty zbutwiałego drewna.

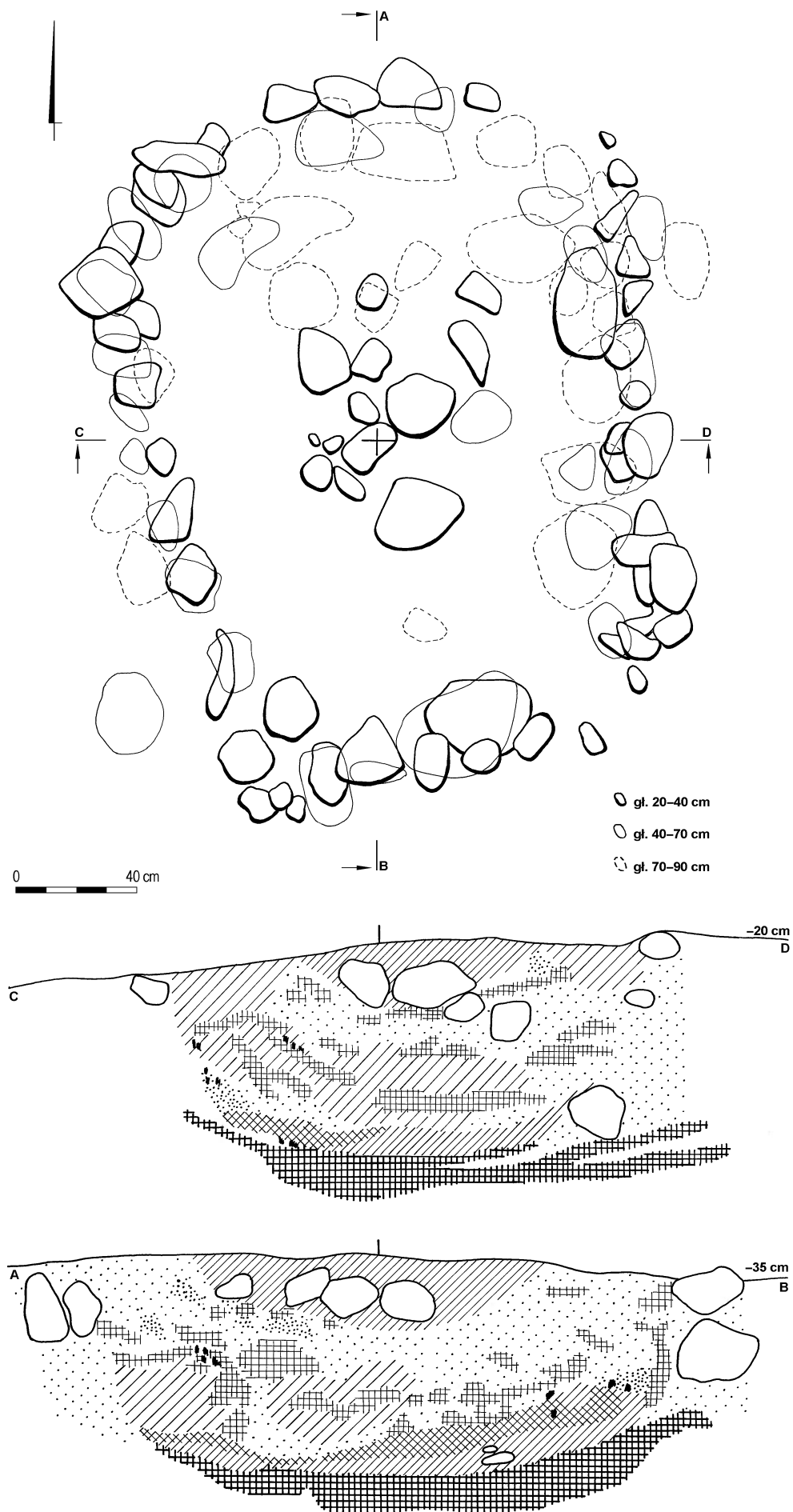
Piec i paleniska

Piec 1 (ar 6G, ćw. d). Wyraźny zarys o wym. ok. 2,30×1,70 m został uchwycony na głęb. ok. 0,20 m. Ściany były ułożone z 3 warstw polnych kamieni, niektóre z nich były połupane, nieliczne okopcone (Ryc. 10). W górnym wieńcu kamieni znaleziono płaską, granitową płytę (wym. 37×18×5 cm). Na drewniano-glinianą konstrukcję (być może kopułę) wskazują liczne bryły polepy z odciskami drewna bezładnie rozrzucone w wypełnisku. Piec był wkopany w gliniasty całec, który po zewnętrznej stronie kamieni był przepalony na mocno czerwony kolor. Po wewnętrznej stronie kamieni wystąpiła jasnożółta, łatwo krusząca się, słabo przepalona glina. W górnej, centralnej części pieca znajdowało się kilka kamieni, a pomiędzy nimi i pod nimi – fragmenty polepy. Wypełnisko jasnoszare i szare z popiołem, węglami drzewnymi oraz bardzo dużą ilością polepy tworzącej rumowiska. Niektóre fragmenty polepy miały w środku odciski bierwion, inne były cienkie i płaskie, często z odciskami po jednej stronie. Część fragmentów była mocno, część słabo przepalona i przypominała żółtą warstwę przy wewnętrznych ściankach pieca. Tylko niektóre bryły polepy były okopcone. Na mocno wypalonym, nieckowatym dnie zanotowano ślady wapna lub kredy (?). W części SE pieca zaobserwowano niezbyt rozległą warstwę czarnej ziemi silnie przemieszanej z popiołem i węgielkami drzewnymi. Obok znaleziono mały fragment zniszczonego przedmiotu żelaznego oraz drobne grudki wapna (?). W części NE wystąpiły okopcone kamienie leżące w ziemi przemieszanej z popiołem i węglami drzewnymi. Wewnątrz pieca znaleziono tylko jeden niewielki, mało charakterystyczny ułamek gładzonego, czarnego naczynia.

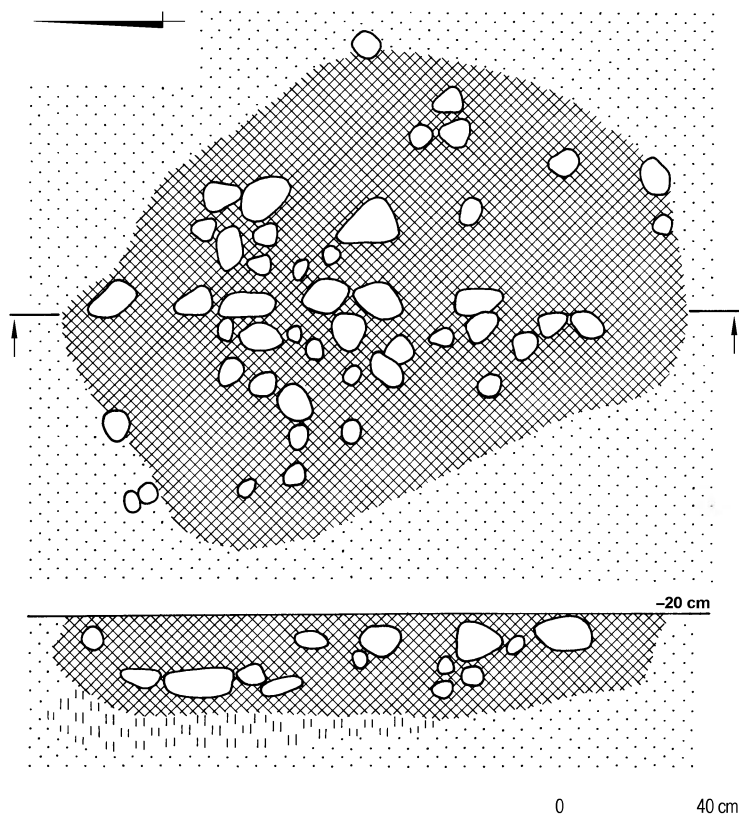
Palenisko 1 (ar 11I, ćw. c). Prawie prostokątny zarys o wym. 1,60×1,20 m odsłonięto na głęb. 0,20 m. Kamienie polne, całe i połupane, zalegały w prostokątnej w przekroju jamie o głęb. 0,30 m i czarnym wypełnisku. Wszystkie były silnie okopcone, niektóre przepalone w całości, a niektóre tylko w górnej części (Ryc. 11).

Inwentarz: **1)** 6 mało charakterystycznych fragmentów ceramiki.

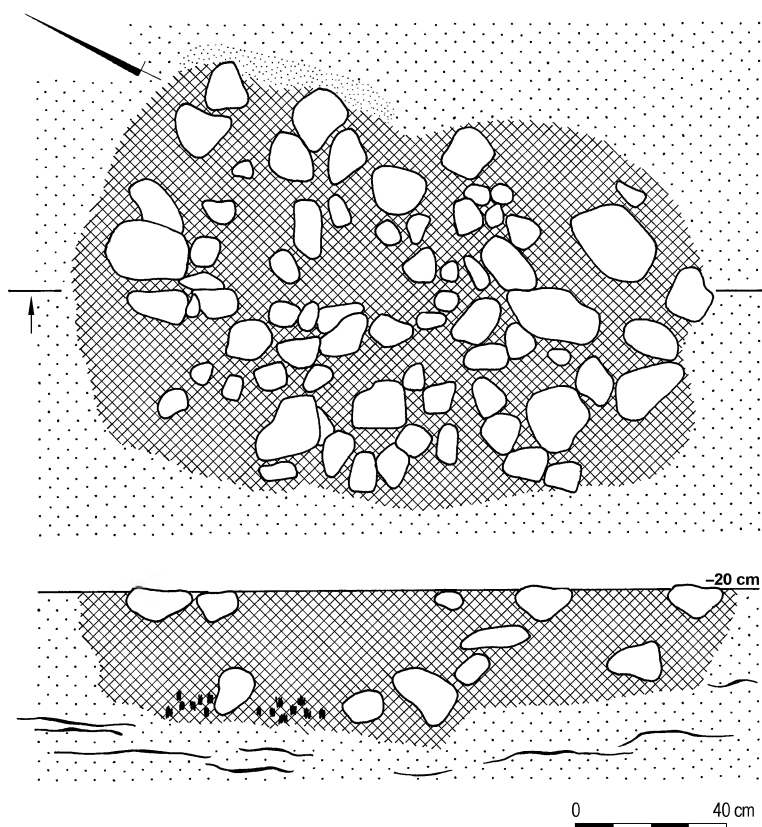
Palenisko 2 (ar 11I, ćw. c). Zarys zniszczonego, rozoranego paleniska o wym. 0,90×1,20 m i miąższości 0,10 m uchwycono na głęb. 0,10 m.

Ryc. 10. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profile pieca
 Fig. 10. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of the oven

Ryc. 11. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil paleniska 1
Fig. 11. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of hearth 1

Ryc. 12. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil paleniska 3
Fig. 12. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of hearth 3

Palenisko ułożone było z niewielkich kamieni zalegających w czarnej ziemi z węglami drzewnymi i bryłkami polepy.

Inwentarz: 1) 2 mało charakterystyczne fragmenty ceramiki.

Palenisko 3 (ar 11J, ćw. a). Prostokątny zarys o wym. $1,70 \times 1,00$ m uchwycono na głęb. 0,20 m. Palenisko ułożone było z polnych kamieni, całych i połupanych (niektóre przepalone) zalegających w prostokątnej w przekroju jamie o miąższości 0,30–0,40 m. Wypełnisko czarne, szczególnie intensywnie zabarwione przy dnie, z fragmentami dużych węgli drzewnych. Piasek wokół paleniska był miejscami wyraźnie przepalony (Ryc. 12).

Inwentarz: 1) 6 mało charakterystycznych fragmentów ceramiki.

Palenisko 4 (ar 11J, ćw. a). Prostokątny zarys o wym. $1,45 \times 0,95$ m odsłonięto na głęb. 0,20 m. Całe i połupane polne kamienie, w większości przepalone, zalegały w wypełnisku o niejednorodnej barwie. W części górnej prostokątnej w przekroju jamy o głęb. 0,40 m było ono jaśniejsze – brunatne, w niższej – intensywnie czarne. Przy dnie znaleziono bardzo dużo fragmentów węgla drzewnego, pod nim miejscami występowała warstwa przepalonego piasku (Ryc. 13).

Inwentarz: 1) 12 mało charakterystycznych fragmentów ceramiki.

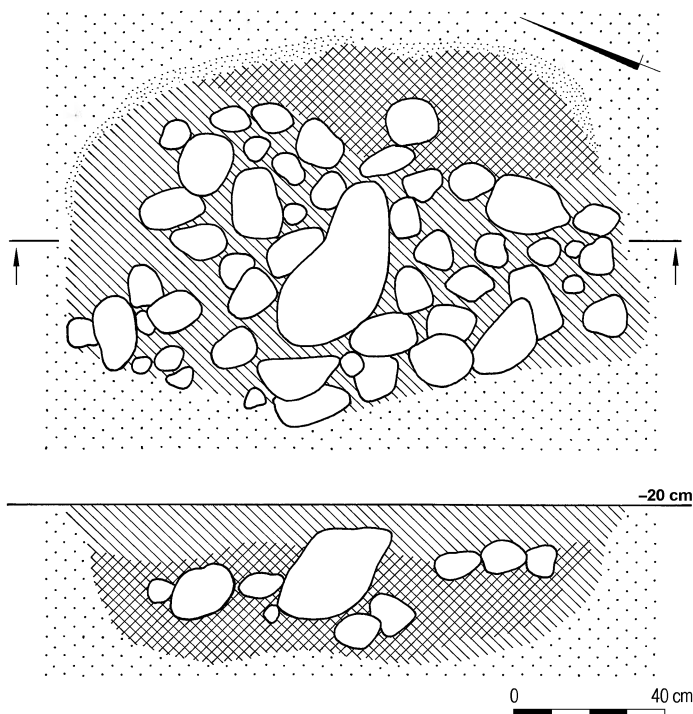
Palenisko 5 (ar 6J, ćw. b). Zarys o wym. $1,10 \times 1,00$ m uchwycono na głęb. 0,20 m. Duże, silnie okopcone, całe i połupane kamienie, niekiedy przepalone zalegały w jamie o nieckowatym przekroju i miąższości 0,30 m. Wypełnisko intensywnie czarne z węglami drzewnymi i nielicznymi bryłkami polepy. Na brzegach i miejscami pod dnem jamy znajdowała się przepalona glina (Ryc. 14).

Palenisko 6 (ar 6J, ćw. d). Położone na stoku obniżającym się wyraźnie ku S. Zarys o wym. $1,00 \times 0,90$ m odsłonięto na głęb. ok. 0,10–0,30 m. W profilu zbliżony do prostokątnego, miąższość ok. 0,25 m. Palenisko ułożone było z polnych kamieni, w większości połupanych zalegających w czarnej ziemi z fragmentami węgli drzewnych. Na bokach jamy występowała miejscami silnie przepalona glina. Wkop pod palenisko zniszczył (?) skraj jamy 43.

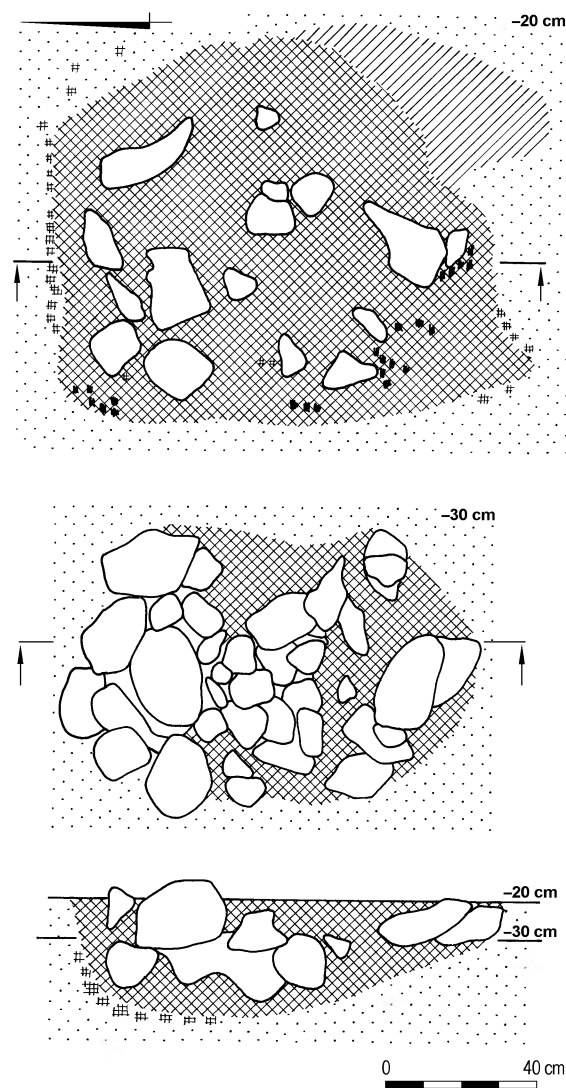
Palenisko 7 (ar 5J, ćw. a). Bardzo regularny zarys o wym. $1,50 \times 1,00$ m uchwycono na głęb. 0,05 m. Palenisko było ułożone z niezbyt dużych kamieni polnych; niektóre były połupane. Zalegały one w nieckowatej jamie o głęb. 0,20 m wypełnionej czarną ziemią. Przy jednej ze ścian wystąpiła niewielka warstewka czerwonej, przepalonej gliny (Ryc. 15).

Palenisko 8 (ar 5J, ćw. a). Odkryte na stoku na głęb. 0,20–0,45 m, wyraźnie zsunięte ku S. Lepiej zachowana część N była w przekroju prawie prostokątna, dno płaskie, głęb. ok. 0,30 m. Górą wypełnisko szaro-brunatne. Przy dnie, między niewielkimi, całymi i połupanymi polnymi kamieniami zalegała czarna ziemia z węglami drzewnymi. W części W jamy znajdowała się warstwa przepalonej gliny (Ryc. 16).

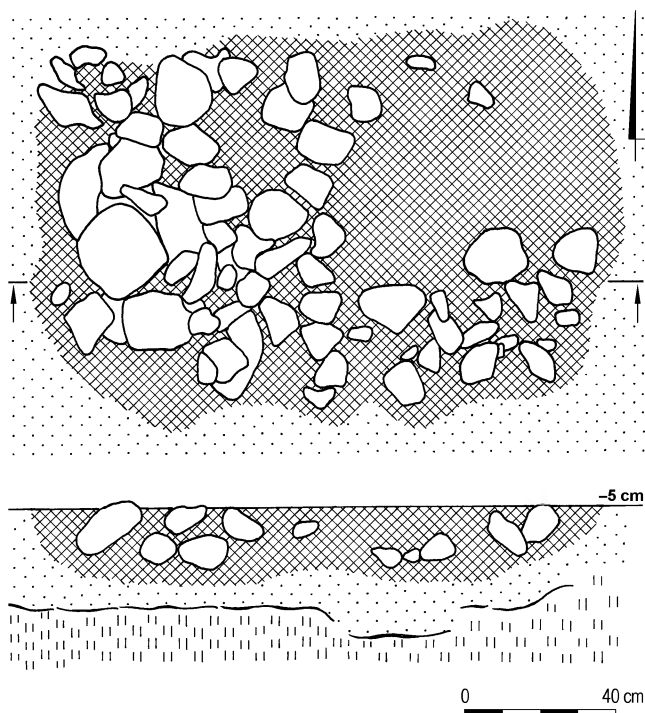
Palenisko 9. Tak początkowo określono skupisko kamieni w jamie 50.

Ryc. 13. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil paleniska 4
Fig. 13. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of hearth 4

Ryc. 14. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plany i profil paleniska 5
Fig. 14. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of hearth 5

Ryc. 15. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil paleniska 7
Fig. 15. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of hearth 7

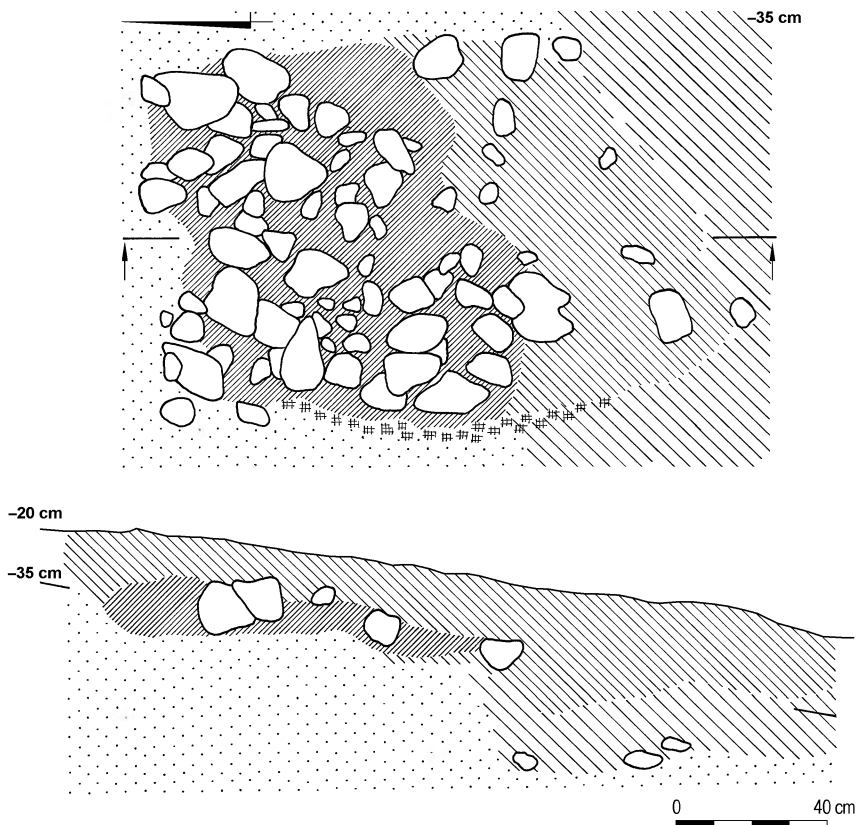
Palenisko 10 (ar 4J, ćw. a). Zarys o wym. 1,05×0,80 m odsłonięto na głęb. ok. 0,10 m; miąższość paleniska ok. 0,30 m. Całe i połupane kamienie zalegały w intensywnie czarnej, miejscami tylko nieco jaśniejszej ziemi z „wkładkami” gliny i piasku. Przy ścianie N znajdowała się warstwa na czerwono wypalanej gliny, a wzdłuż ściany S koncentrowały się węgle drzewne, pojedynczo występujące w całym wypełnisku. Między kamieniami znaleziono mało charakterystyczne, bardzo drobne fragmenty ceramiki, bryłki polepy oraz zęby zwierzęce (Ryc. 17).

Jamy

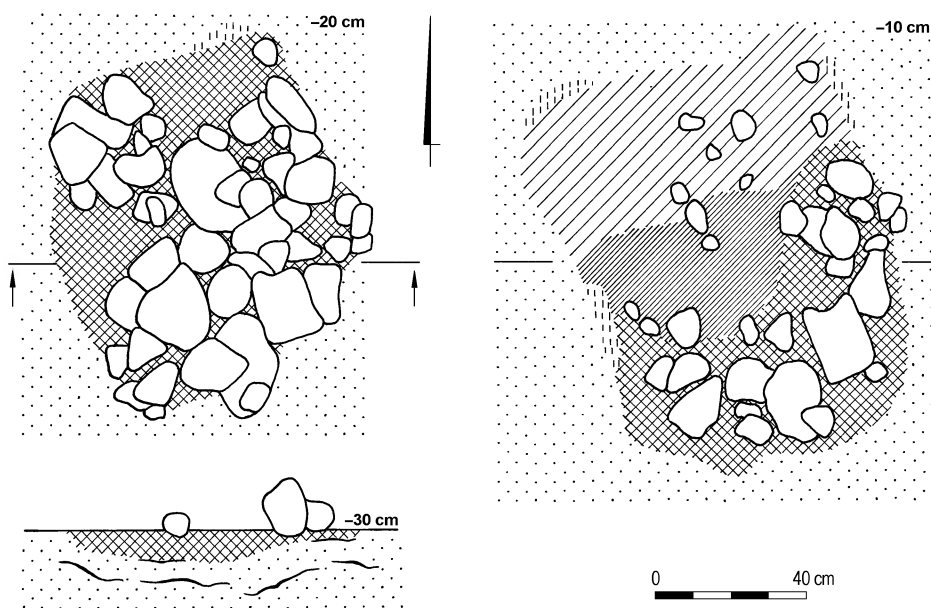
Niektóre zaciemnienia, określone w czasie prac wykopaliskowych jako jamy, zostały w trakcie dalszego opracowania uznane przez T. Lianę za ślady po słupach: część jeszcze w terenie (jama 23 = słupy 45 i 46, jama 25 = słup 43), inne w czasie dalszych prac (jamy 10, 14, 18, 26, 34, 48, 51, 52, 54, 56, 57, 61, 62, 68, 69, 71, 72, 74, 77, 79, 85). Za zagłębienia warstwy kulturowej uznano kilka dalszych obiektów określanych pierwotnie jako jamy (29, 35, 40, 41, 42, 47, 58, 67, 87, 88). Ponieważ w tej sytuacji numery „nowych” i „dawnych” słupów częściowo się powtarzały, dodano do numerów byłych jam literę a (np. dawna jama 10 = słup 10a).

Jama 1 (ar 5H, ćw.b). Zarys o wym. 2,00×1,60 m uchwyciono na głęb. 0,25 m. Przekrój nieckowaty, miąższość ok. 0,30 m. Wypełnisko jasne: brunatnoszare i brunatne, miejscami w wtrętami piasku, dość jednolite, z bardzo dużą ilością przeważnie drobnych, bryłek polepy, węgla drzewnych oraz fragmentów ceramiki (Ryc. 18).

Inwentarz (Tabl. VI/1): **1)** Fragmenty naczynia niezbyt starannie gładzonego, czarniawego, o domieszce drobno- i średnioziarnistej.

Ryc. 16. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil paleniska 8
Fig. 16. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of hearth 8

Ryc. 17. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plany i profil paleniska 10
Fig. 17. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plans and cross-section of hearth 10

Średn. wylewu 17 cm, dna 9 cm. 2) 4 fragmenty naczynia o powierzchni zewnętrznej szorstkiej, wygładzonej tylko przy krawędzi, zdobionego guzkiem; wewnątrz brunatne, słabo gładzone; domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 18 cm. Fragment tego naczynia znaleziono także w skupisku 1. 3) Fragmenty niestarannie wykonanego, jasnobrunatnego naczynia o obmazywanych powierzchniach; domieszka średnio- i gruboziarnista. 4) Fragment ciemnoszarego naczynia o niestarannie gładzonych powierzchniach, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 15 cm. 5) Fragment naczynia o powierzchni

zewnętrznej brunatnoczerwonej, szorstkiej, wewnątrz szare, obmazywane, domieszka drobnoziarnista. 6) Fragment ciemnoszarego naczynia o źle gładzonych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. 7) Fragment naczynia o powierzchni zewnętrznej szorstkiej, szarobrunatnej, wewnątrz obmazywane, brunatne, domieszka drobnoziarnista z dużą ilością miki. 8) Fragment brunatnoszarego naczynia o szorstkich powierzchniach, domieszka średnioziarnista, glina źle wyrobiona. 9) Fragment brunatnoszarego naczynia o szorstkich powierzchniach z dużą ilością średnioziarnistej domieszki. 10) Fragment obmazywanego, niestarannie wykonanego naczynia, powierzchnia zewnętrzna jasnoceglasta, wewnątrz jasnobrunatne, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu ok. 22 cm. 11) Fragmenty dna naczynia o niestarannie gładzonych, brunatnoszarych powierzchniach i licznej grubo- i średnioziarnistej domieszce. Średn. 10 cm. 12) Fragment szarego dna starannie gładzonego po obu stronach, domieszka średnio- i gruboziarnista ze znaczną ilością miki. Średn. 12 cm. 13) Fragment części przydennej naczynia o słabo zagładzanych, brunatnoszarych powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. dna 15 cm. 14) Fragmenty dna o powierzchni zewnętrznej brunatnej, chropowatej, wewnątrz czarniawym, starannie gładzonym, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. 16 cm. 15) Fragment dna jasnobrunatnego naczynia, obie powierzchnie obmazywane, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. 13 cm. 16) Fragmenty naczynia o powierzchniach obmazywanych, zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej jasnoszarej, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. dna 15 cm. 17) Fragmenty dna niestarannie gładzonego naczynia o powierzchni zewnętrznej brunatnej, wewnętrznej ciemnoszarej, liczna gruboziarnista domieszka, glina źle wyrobiona, dno na podsypce z tłucznia. Średn. 11 cm. 18) Fragment dna brunatnoszarego naczynia o obmazywanym wewnątrz, dno na podsypce, domieszka średnio- i gruboziarnista. 19) Fragment części przydennej o powierzchni zewnętrznej chropowatej, brunatnej i wewnętrznej gładzonej, ciemnoszarej, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. dna ok. 12 cm. 20) Kilkanaście fragmentów toczzonego naczynia, powierzchnia wewnętrzna zdarta, zewnętrzna czarna, gładzona, domieszka bardzo

nielicznego piasku. Średn. dna 10 cm. 21) 22 fragmenty toczzonego naczynia z uchem (jednym?) o zniszczonych, czarniawych powierzchniach. 22) Fragmenty dużego naczynia typu *Krausengefässe* o ceglanych, niezbyt starannie zagładzanych powierzchniach i drobnej oraz średnioziarnistej domieszce. 23) Kilka fragmentów dużego, grubościennego naczynia o powierzchni zewnętrznej szorstkiej, szarej i wewnątrz brunatnym słabo gładzonym, miejscami obmazywanym; domieszka średnio- i gruboziarnista. 24) Dużo mało charakterystycznych fragmentów ceramiki.

Jama 2 (ar 5H, ćw. b). Zarys o wym. $0,55 \times 0,60$ m uchwycono na głęb. $0,25$ m. Przekrój nieckowaty, głęb. $0,20$ m. Wypełnisko jednolite, ciemnoszare z małymi bryłkami polepy.

Inwentarz: 1) 2 mało charakterystyczne fragmenty naczyń o obmazywanych powierzchniach. 2) Fragment toczzonego naczynia średniowiecznego (?).

Jama 3 (ar 4E, ćw. b/d). Niezbyt wyraźny, nieregularny zarys o wym. $0,75 \times 0,65$ m odkryto na głęb. $0,20$ m. Przekrój nieckowaty, głęb. $0,30$ m. Wypełnisko jasne, brunatne z dużą ilością bryłek polepy, węgli drzewnych, ceramiki oraz ułamkiem kości (Ryc. 19).

Inwentarz (Tabl. VI/3): 1) Fragment naczynia gładzonego dwustronnie, wewnątrz szarego, z zewnątrz jasnobrunatnego, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 18 cm. 2) Fragmenty bardzo dużego, grubościennego naczynia o powierzchni gładzonej, ceglastej i ciemnoszarej, domieszka średnio- i gruboziarnista (niektóre ziarna mają średn. $0,5$ cm). Średn. dna ok. 40 cm. 3) Kilkadziesiąt mało charakterystycznych ułamków naczyń o chropowaconych lub szorstkich powierzchniach oraz kilka fragmentów naczyń o powierzchniach gładzonych. 4) Fragment krawędzi toczzonego naczynia średniowiecznego (?). 5) Mały fragment kości.

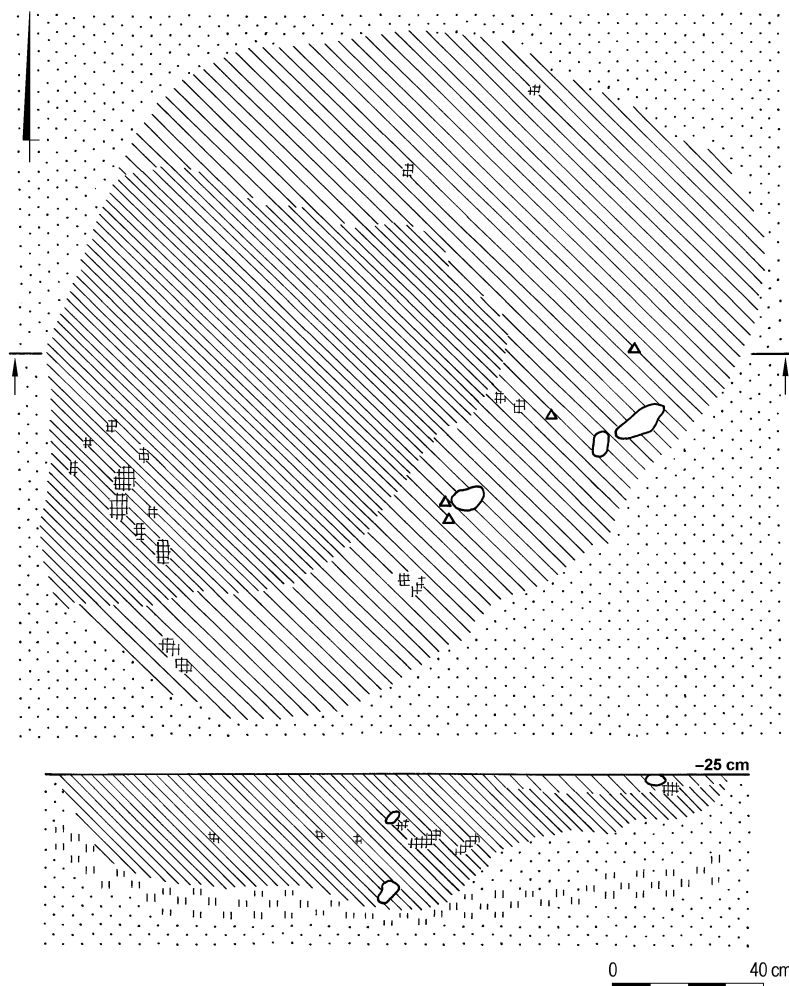
Jama 4 (ar 10I, ćw. c). Regularny zarys o wym. $1,10 \times 1,50$ m odkryto na głęb. $0,25$. Przekrój zbliżony do trójkątnego, głęb. $0,35$ m. Wypełnisko dość jasne, brunatnoszare z fragmentami ceramiki, bryłkami polepy oraz dość licznymi kamieniami; niektóre mocno się kruszyły (Ryc. 20).

Inwentarz (Tabl. VII/4): 1) Fragmenty naczynia brunatnoszarego o powierzchniach słabo gładzonych, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 36 cm. 2) Fragment szarego, obmazywanego naczynia, domieszka średnio i gruboziarnista, glina źle wyrobiona. Średn. wylewu ok. 22 cm. 3) Fragment przydenny obmazywanego naczynia o powierzchni zewnętrznej czerwawobrunatnej, wewnętrznej szarobrunatnej, domieszka średnio- i drobnoziarnista. Średn. dna $12,5$ cm. 4) Fragment brunatnoszarego naczynia o powierzchni zewnętrznej chropowatej, wewnętrznej niestarannie gładzonej, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. dna 16 cm. 5) Fragmenty naczynia o powierzchni zewnętrznej brunatnej, silnie chropowatej, wewnętrznej szarej, gładzonej dość starannie, domieszka średnio- i gruboziarnista, liczna także na powierzchni naczynia. Średn. wylewu ok. $16-18$ cm. 6) Fragment szarego, obmazywanego naczynia, domieszka średnioziarnista. 7) Fragment przydenny naczynia o powierzchni zewnętrznej gładzonej, szaroceglastej, wewnętrznej szarej, obmazywanej, domieszka średnio- i gruboziarnista, glina źle wyrobiona. Średn. dna ok. 18 cm.

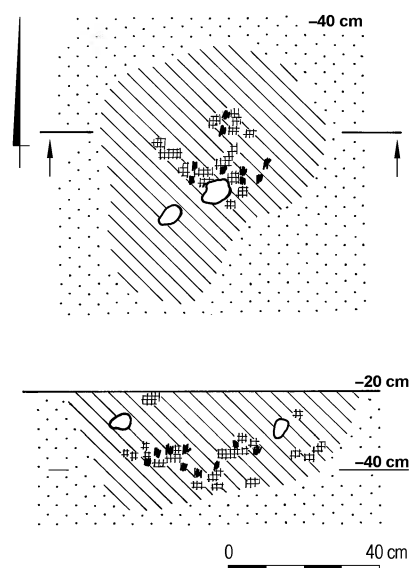
Jama 5 (ar 10M, ćw. b). Regularny zarys o wym. $1,60 \times 2,00$ m zaobserwowano na głęb. $0,25$ m. Przekrój nieckowaty, głęb. $0,25$ m, wypełnisko jednolite, brunatnoszare, w części SW i SE czarne z węglami drzewnymi i przepalonymi kamieniami (Ryc. 21).

Inwentarz: 1) Fragment naczynia ciemnoszarego, cienkościennego, o powierzchniach gładzonych, domieszka drobnoziarnista.

Jama 6 (ar 10I, ćw. a). Wyeksplorowana częściowo – reszta znajdowała się na terenie nie objętym badaniami. Wypełnisko jasne, brunatno-szare, niejednorodne. Przekrój regularny, głęb. $0,65$ m. W jamie znaleziono fragmenty ceramiki i polepy.

Ryc. 18. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 1
Fig. 18. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 1

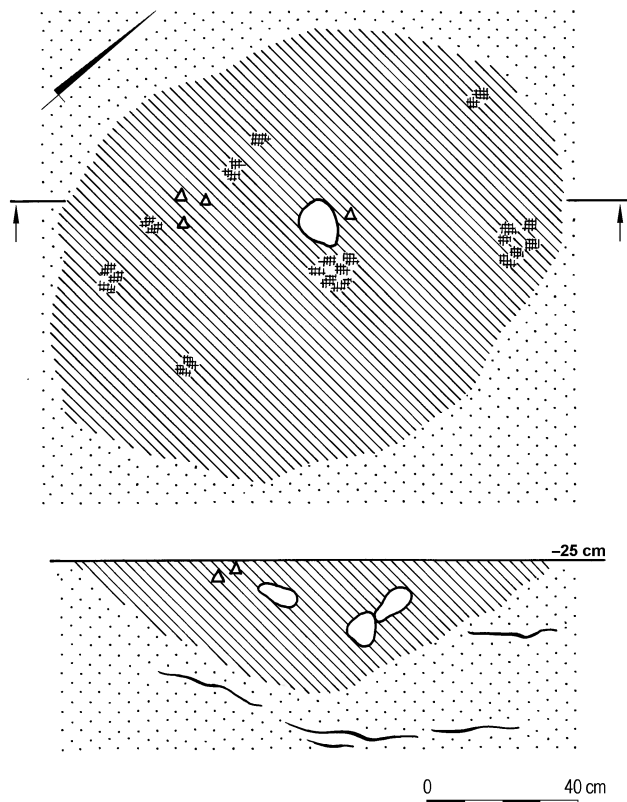

Ryc. 19. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1.
Plan i profil jamy 3
Fig. 19. Łęgonice, distr. Grójec, site 1.
Plan and cross-section of pit 3

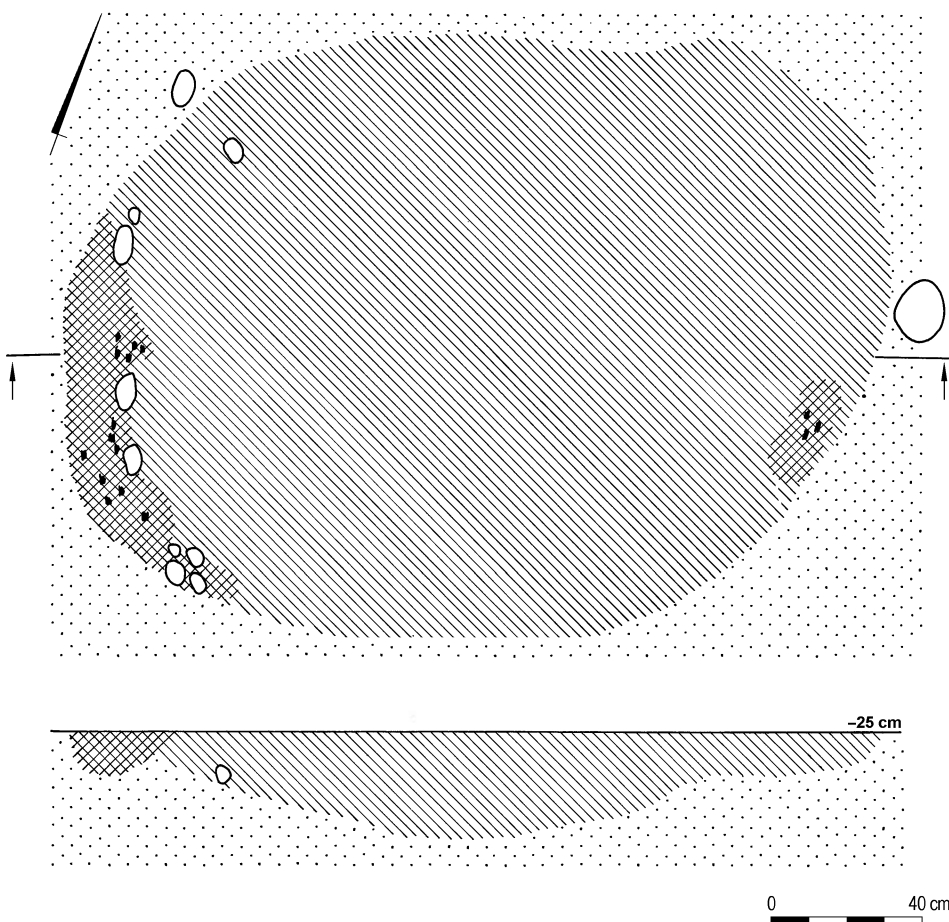
Inwentarz (Tabl. VI/6): 1) Fragmenty naczynia słabo gładzonego, powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnątrz ciemnoszare, duża ilość domieszki średnio- i gruboziarnistej. Średn. dna 15 cm.

Jama 7 (ar 10I, ćw. d). Przebadana częściowo. Zarys w planie i profilu nieregularny, średn. $1,20$ m. Wypełnisko jednolite, brunatnoszare z kilkoma bryłkami polepy.

Inwentarz: 1) 3 małe fragmenty naczynia o obmazywanych, brunatnoszarych powierzchniach, domieszka drobno- i średnioziarnista.

Ryc. 20. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 4
Fig. 20. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 4

Ryc. 21. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 5.
Fig. 21. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 5

Jama 8 (ar 11J, ćw. b). Regularny zarys o wym. $0,90 \times 1,20$ m zaobserwowano na głęb. 0,25 m. Profil nieckowaty, miąższość 0,20 m. Wypełnisko górą prawie czarne, dołem szarobrunatne z fragmentami mało charakterystycznej ceramiki oraz dużą ilością węgla drzewnych.

Inwentarz (Tabl. VII/8): **1)** Fragmenty dołem chropowatego, brunatnego naczynia, od wewnątrz niestannie zagładzanego, domieszka średnio- i gruboziarnista.

Jamy 9 i 9a (ar 11K, ćw. b). Na głęb. ok. 0,25 m odkryto dwa nieregularne zarysy oznaczone jako jama 9 ($1,80 \times 0,90$ m) i jama 9a (ok. $0,40 \times 0,90$ m). Profil pierwszej zbliżony do trójkątnego, miąższość 0,6 m, drugiej – nieregularny, miąższość 0,10 m; wypełniska odpowiednio: szare i jasnoszare. Jama 9a może być śladem po norze zwierzęcej.

Inwentarz (Tabl. VI/9). **Jama 9:** **1)** Fragment słabo gładzonego, brunatnego naczynia, domieszka średnioziarnista. **2)** Fragment brunatnego, obmazywanego naczynia z domieszką drobno- i średnioziarnistą. **3)** Kilkadziesiąt mało charakterystycznych fragmentów naczyń barwy brunatnej lub szarej o powierzchniach zewnętrznych najczęściej chropowatych lub obmazywanych, wewnętrznych słabo gładzonych lub obmazywanych. **Jama 9a:** **4)** Kilka fragmentów naczyń słabo gładzonych, brunatnych lub szarych, domieszka drobno- i średnioziarnista. **5)** Kilka bryłek polepy.

Jama 11 (ar 11G, ćw. d). Owalny zarys o wym. $1,70 \times 1,10$ m odkryto na głęb. 0,20 m. Miąższość 0,10 m, wypełnisko jednolite, jasnoszare z nielicznymi fragmentami ceramiki i drobnymi ułankami polepy.

Inwentarz: **1)** Kilkanaście mało charakterystycznych ułanków brunatnoszarych naczyń, słabo gładzonych lub obmazywanych. **2)** Mały fragment starannie gładzonego brzuśca naczynia z delikatnie rytym ornamentem, domieszka drobnego piasku. **3)** Mały fragment przykrawędnej części szarego, gładzonego naczynia, domieszka drobnego tłucznia.

Jama 12 (ar 10G, ćw. c/d). Zarys nieregularny, zbliżony do owalnego o wym. $0,90 \times 0,40$ m odkryty na głęb. 0,20 m. Przekrój workowaty, głęb. 0,50 m. Wypełnisko dość jednolite, szarobrunatne z ułankami polepy.

Inwentarz: **1)** Bardzo mały fragment brzuśca cienkościennego, toczzonego, czarnego naczynia; powierzchnia gładzona, zdobiona poziomą, delikatnie rytą linią, nieznamna domieszka drobnego piasku. **2)** Kilka mało charakterystycznych ułanków ceramiki o obmazywanych, brunatnych i ceglanych powierzchniach, domieszka drobno- i średnioziarnista.

Jama 13 (ar 10G, ćw. c/d). Nieregularny zarys zbliżony do owalnego, o wym. $1,00 \times 0,50$ m, odsłonięty na głęb. 0,20 m. Przekrój nieregularny, miąższość 0,10–0,45 m. Zachodnia część jamy – płytka, wschodnia – stosunkowo głęboka, zapewne dołek postłupowy. W części płytszej znajdowało się kilka kamieni, w głębszej, kilka drobnych bryłek polepy.

Jama 15 (ar 10G, ćw. d). Nieregularny zarys o wym. 0,70×1,25 m odsłonięto na głęb. 0,30 m. Środkowa część wyraźnie głębsza (0,35 m); pod nią, w calu, regularny zarys słupa (?). W całym, jednolitym, szaro-brunatnym wypełnisku znajdowało się dużo bryłek polepy, w części głębszej – duże bryły oraz węgle drzewne.

Inwentarz: 1) Niewielki fragment czernionego i gładzonego naczynia z małą ilością drobnopięknej domieszki.

Jama 16 (ar 11G, ćw. b). Regularny zarys o wym. 1,10×0,90 m odsłonięto na głęb. 0,20 m. Jama dość płytka (0,15 m) o ciemnobrunatnym wypełnisku z bryłkami polepy. Na jej dnie zarysy 2 dołków posłupowych o średnicach 0,35 i 0,25 m. Pierwszy z nich miał płaskie dno i miąższość 0,40 m, drugi zwężał się w partii spągowej, a jego głębokość wynosiła 0,30 m.

Inwentarz: 1) Kilka fragmentów mało charakterystycznej ceramiki o brunatnych, obmazywanych powierzchniach. **2)** Fragment naczynia o powierzchni zewnętrznej ceglastej, obrzucanej gliną z dużą ilością domieszki grubopięknej tłuczni, wewnątrz szare, obmazywane. **3)** 2 niewielkie, mało charakterystyczne fragmenty gładzonych, cienkościennych naczyń.

Jama 17 (ar 11G, ćw. b). Dość regularny zarys o wym. 0,50×0,60 m odsłonięto na głęb. 0,20 m. Przekrój nieckowaty, głęb. 0,45 m. Wypełnisko niejednolite, szare, dołem czarne z dużą ilością węgla drzewnych; przy dnie wyraźny ślad słupa (?) z dużą ilością bryłek polepy.

Inwentarz (Tabl. VII/17): **1)** Fragmenty bardzo niestarannie wykonanego, szarobrunatnego naczynia, wewnątrz i górna część powierzchni zewnętrznej obmazywane, dolna słabo chropowata. Średn. wylewu ok. 30 cm. **2)** Fragment słabo gładzonej, brunatnej misy, domieszka drobno- i średniopięknej. Średn. wylewu ok. 22 cm. **3)** Fragment brunatnoszarego, niestarannie gładzonego naczynia z szerokimi (najpewniej przypadkowo powstałymi w czasie zagładzania) bruzdami, domieszka drobniopiękna. Średn. wylewu 11 cm. **4)** Fragmenty przydennej części naczynia o ceglato-brunatnej powierzchni zewnętrznej obrzucanej gliną z bardzo liczną domieszką grubopięknej tłuczni; wewnątrz szare, gładzone, domieszka średnio- i grubopiękna. Średn. dna 18 cm. **5)** Mały ułamek ciemnoszarego naczynia o powierzchniach bardzo starannie gładzonych, znikoma domieszka drobnej piasku.

Jama 19 (ar 10G, ćw. b). Niewyraźny, nieregularny zarys o wym. 0,90×0,70 m odkryto na głęb. 0,35 m. Przekrój workowaty, głęb. 0,40 m. Wypełnisko niejednolite, brunatnoszare, miejscami jasnoszare lub czarne z dość licznymi kamieniami (Ryc. 22). Obok jamy znajdowało się bardzo płytke, koliste zaciemnienie.

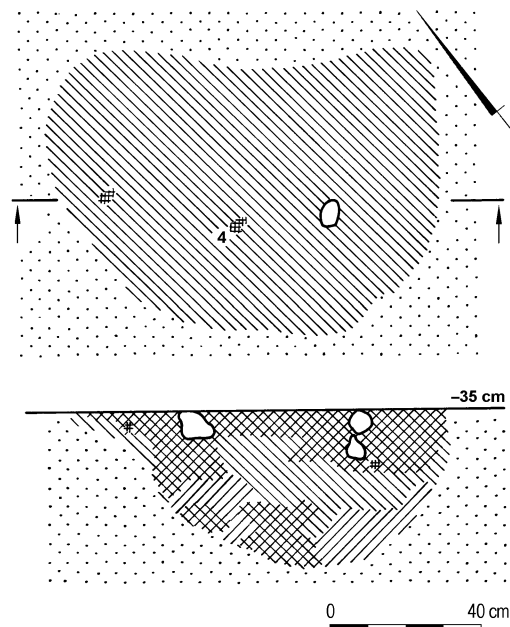
Inwentarz (Tabl. VI/19): **1)** Fragment słabo gładzonego naczynia, z zewnątrz brunatnego, wewnątrz ciemnoszarego, domieszka drobno- i średniopiękna. Średn. wylewu 18 cm. **2)** Fragment naczynia czernionego, starannie gładzonego, z linią rytą pod krawędzią, domieszka drobniopiękna. **3)** Kilka mało charakterystycznych fragmentów naczyń o powierzchniach brunatnych, obmazywanych oraz dwa ułamki naczyń gładzonych, jeden ze starannie gładzonym wnętrzem. **4)** Przeliślik gliniany o średn. 4,3 cm.

Jama 20 (ar 10G, ćw. b). Prawie owalny zarys o wym. 0,90×0,75 m odkryto na głęb. 0,35 m. Przekrój zbliżony do trójkątnego, głęb. 0,50 m. Wypełnisko niejednolite, ciemne z pojedynczymi kamieniami.

Inwentarz (Tabl. VII/20): **1)** Kilka mało charakterystycznych fragmentów brunatnej i szarej ceramiki o powierzchniach chropowatych i domieszce średniopięknej, wśród nich fragment przydennej części naczynia o średn. dna 12 cm.

Jama 21 (ar 10G, ćw. b). Zarys o wym. 0,75×0,25 m odsłonięto na głęb. 0,35 m. Przekrój zbliżony do prostokątnego, głęb. 0,25 m. Wypełnisko jednolite, jasnoszare.

Inwentarz: 1) Kilka niecharakterystycznych ułamków ceramiki.

Ryc. 22. Łęgonicze, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 19
Fig. 22. Łęgonicze, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 19

Jama 22 (ar 10G, ćw. b). Owalny zarys o wym. 0,60×0,40 m odkryto na głęb. 0,35 m. Profil zbliżony do prostokątnego, głęb. 0,35 m. Wypełnisko górą szare, niżej jaśniejsze, w części spągowej ciemnoszare z dużą ilością węgla drzewnych.

Inwentarz: 1) 2 niecharakterystyczne ułamki ceramiki.

Jama 24 (ar 10G, ćw. a). Zarys owalny o wym. 1,20×0,60 m odkryto na głęb. 0,35 m. W profilu nieregularny, miąższość 0,20–0,50 m, największa w części S. Wypełnisko niejednolite, szare i ciemnoszare z kamieniami nie tworzącymi żadnego układu oraz z bryłkami polepy.

Inwentarz (Tabl. VIII/24): **1)** Mało charakterystyczne fragmenty naczyń o powierzchniach obmazywanych i słabo gładzonych, brunatnych lub ciemnoszarych; wśród nich fragment części przydennej oraz wtórnie przepalony fragment grubociennego naczynia o średn. dna 12 cm.

Jama 27 (ar 10H, ćw. b). Prawie koliste zarys o wym. 1,50×1,25 m uchwycono na głęb. 0,25 m. Przekrój nieckowaty, głęb. 0,20 m. Wypełnisko jednolite, jasnoszare z kilkoma bryłkami polepy.

Jama 28 (ar 11F, ćw. d). Nieregularny zarys o wym. 0,50×0,30 m odsłonięto na głęb. 0,30 m. Przekrój zbliżony do trójkątnego, głęb. 0,20 m. Wypełnisko szare, jednolite, miejscami nieco jaśniejsze.

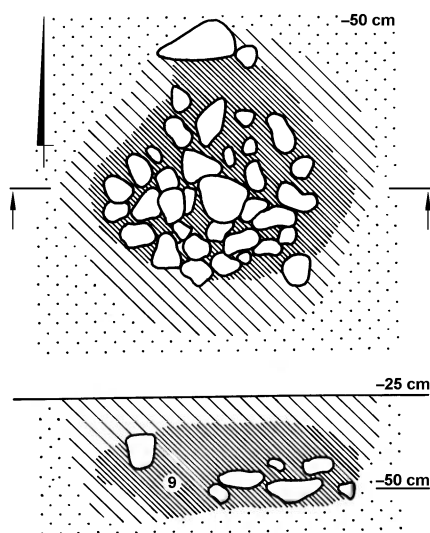
Inwentarz: 1) 3 niecharakterystyczne ułamki ceramiki.

Jama 30 (ar 10F, ćw. d). Koliste, szare, słabo czytelne zaciemnienie o średn. 0,80 m uchwycono na głęb. 0,30 m. Profil workowaty, głęb. 0,40 m. Wypełnisko niejednolite, szare i jasnoszare zawierało bryłki polepy i kamienie.

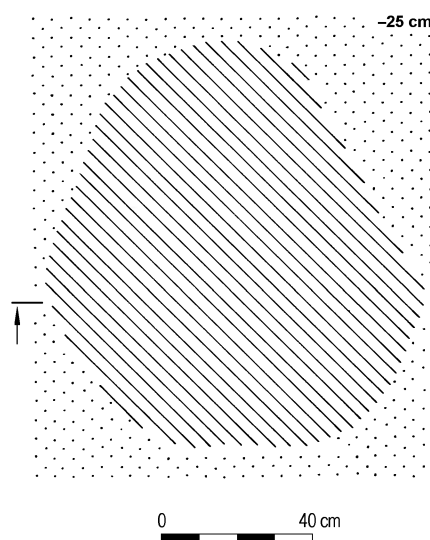
Inwentarz: 1) Kilka fragmentów ceramiki o powierzchniach obmazywanych lub słabo gładzonych, brunatnych i szarych, domieszka od drobnej do grubopięknej, niekiedy z dużą ilością miki, w tym fragment części przydennej. **2)** Fragment brzośca naczynia brunatnoszarego, dość starannie gładzonego, domieszka drobniopiękna.

Jama 31 (ar 9F, ćw. b). Na głęb. ok. 0,45 m odkryto zarys zbliżony do kwadratu o bokach ok. 0,45 m, lekko zaokrąglonych od strony S. Przekrój nieregularny, wypełnisko smoliste czarne z licznymi bryłkami polepy.

Inwentarz (Tabl. VII/31): **1)** Fragmenty brunatnego, wykonanego niedbale naczynia o powierzchni zewnętrznej niegładzonej, wewnątrz-

Ryc. 23. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plany i profil jamy 32
Fig. 23. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 32

Ryc. 24. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 33
Fig. 24. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 33

nej obmazywanej, duża ilość średnioziarnistej domieszki. Średn. wylewu 15 cm. **2)** Fragment naczynia o powierzchni zewnętrznej szorstkiej, brunatnej, wewnętrznej obmazywanej, ciemnobrunatnej, domieszka średnio- i gruboziarnista. **3)** Fragment jasnobrunatnego, słabo gładzonego i niestarannie wykonanego naczynia z dużą ilością średnio- i gruboziarnistej domieszki. **4)** Fragment naczynia gładzonego, ciemnoszarego z domieszką drobnoziarnistą. **5)** Kilkanaście mało charakterystycznych ułamków ceramiki.

Jama 31a (ar 9F, ćw. b). Zarys prawie kołisty o średn. 0,90 m odsłonięto na głęb. 0,35 m. Przekrój nieregularny, głęb. 0,40 m; część środkową, głębszą wypełniała polepa (śląd po słupie?). Wokół wypełnisko niejednolite, brunatne.

Inwentarz (Tabl. VII/31a): **1)** Częściowo przepalony kubek z odbitym uchem i sitowatym dnem, powierzchnia pierwotnie gładzona, obecnie nieco zdarta, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu ok. 7 cm. **2)** Fragment naczynia o powierzchni zewnętrznej ceglastobrunatnej, chropowatej, wewnętrznej szarej, obmazywanej, domieszka od drobnej do gruboziarnistej. Średn. dna 13 cm. **3)** 2 małe fragmenty naczynia czerwonego, wewnątrz ciemnoszarego, starannie gładzonego, domieszka drobnoziarnista. **4)** Kilka mało charakterystycznych ułamków naczyń chropowatych. **5)** Fragment dużego, grubościennego naczynia o powierzchni zewnętrznej obrzucanej gliną.

Jama 32 (ar 9F, ćw. a). Zarys o wym. 1,00×1,10 m odkryto na głęb. 0,25 m. Przekrój workowaty, głęb. 0,30 m. Wypełnisko w części górnej szarobrunatne, w części dolnej szaroczarne z popiołem i węglami drzewnymi. W obu warstwach polepa i ceramika. Dno jamy wyłożone kamieniami polnymi, między którymi znajdował się żużel żelazny (Ryc. 23).

Inwentarz (Tabl. VIII/32): **1)** Fragment naczynia szarobrunatnego, gładzonego niestarannie, glina źle wyrobiona, domieszka gruboziarnista. **2)** Fragment czernionego, starannie gładzonego naczynia, na powierzchni widoczne ślady grafitowania lub obmazywania sadzą, domieszka drobnoziarnista. **3)** Fragment dna brunatnego naczynia o powierzchni obmazywanej, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. 8 cm. **4)** Fragment dna naczynia, powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewnętrzna ciemnoszara, niestarannie gładzona, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. 20 cm. **5)** Fragmenty jasnoszarego, słabo gładzonego naczynia zdobionego ornamentem rytym, domieszka średnioziarnista. **6)** Fragment czernionego naczynia, powierzchnie starannie gładzone, zewnętrzna wyświecana i grafitowana, domieszka drobnoziarnista.

7) 2 fragmenty pochodzące zapewne z dwóch różnych naczyń, oba czarne, gładzone (jedno bardzo starannie), domieszka drobnoziarnista. **8)** Kilkanaście mało charakterystycznych fragmentów naczyń chropowatych i słabo gładzonych. **9)** Żużel żelazny.

Jama 33 (ar 9F, ćw. b). Nieregularne zagłębienie znajdujące się tuż obok jamy 32. Zarys o wym. 0,50×0,70 m odkryto na głęb. 0,35 m. Przekrój workowaty, głęb. 0,40 m. Wypełnisko jasnoszare z bryłkami polepy, w nim pionowo ustawiona radlica (1) (Ryc. 24).

Inwentarz (Tabl. VIII/33): **1)** Żelazna radlica, nieco uszkodzona. Wym. 9,4×10,8 cm.

Jama 36, por. chata 1.

Jama 37 (ar 6G, ćw. b). Nieregularny zarys o wym. 1,70×0,50 m odkryto na głęb. 0,25 m. Przekrój także nieregularny, miąższość 0,10–0,25 m. Wypełnisko niejednolite, ciemnobrunatnoszare z wtrętami gliny. W NE część jamy znajdowało się niewielkie zaciemnienie – być może ślad po dołku posłupowym. Na jego dnie odkryto płytę granitu o wym. 20×13 cm i grub. 3–9 cm.

Inwentarz: **1)** Kilka niecharakterystycznych ułamków ceramiki. **2)** Fragment silnie przerdzewiałego przedmiotu żelaznego.

Jama 38 (ar 6G, ćw. b). Nieregularny zarys o wym. 0,85×0,60 m odkryto na głęb. 0,20 m. Profil również nieregularny, o małej miąższości. Wypełnisko szarobrunatne, dość jednolite z bryłkami polepy i fragmentem żużla żelaznego.

Inwentarz: **1)** 2 mało charakterystyczne ułamki ceramiki.

Jama 39 (ar 6J, ćw. b). Nieregularny zarys o wym. 0,70×0,60 m odkryto na głęb. 0,30 m. Przekrój nieckowaty, głęb. 0,15 m. Obok jamy ślad po słupie; możliwe, że cała jama to pozostałość słupa znacznych rozmiarów wzmocnionego trzema mniejszymi: jednym od E i dwoma od W. Wypełnisko brunatnoszare z nielicznymi bryłkami polepy, w stropie drobny ułamek przedmiotu żelaznego.

Jama (?) 43 (ar 6J, ćw. d). Nieregularne i niewyraźne zaciemnienie o wym. 2,70×0,90 m odkryte na stoku, na głęb. 0,30–0,60 m, obok paleniska 6. Bezpośrednio przy nim szare o wym. 1,00×0,90 m i miąższości ok. 0,60 m. Dalej płytsze, jasnoszare – być może pozostałość warstwy. W zaciemnieniu nieliczne fragmenty polepy.

Jama 44 (ar 6J, ćw. d). Zarys nieregularny o wym. 1,60×0,90 m odsłonięto na głęb. ok. 0,20 m. Przekrój zbliżony do trójkątnego, głęb.

0,30 m. Wypełnisko jednolite, dość jasne, brunatnoszare z bryłkami polepy.

Inwentarz: 1) Kilka mało charakterystycznych fragmentów ceramiki, w tym fragment grubościennego, zapewne zasobowego, naczynia.

Jama 45 (ar 5J, ćw. a). Niewyraźny, jasnoszary zarys o wym. ok. 1,70 × 0,95 m odkryty na głęb. 0,05 m, w planie łączył się z paleniskiem 7. Na podstawie profilu można sądzić, że najprawdopodobniej były to dwa niezależne od siebie obiekty. Jama miała przekrój zbliżony do prostokątnego, głęb. 0,30 m i jasnobrunatne wypełnisko.

Jama 46 (ar 5J, ćw. c). Niewyraźny zarys o wym. 2,45 × 1,60 m odsłonięto na głęb. ok. 0,20 m. Profil nieckowaty, głęb. 0,15 m. Wypełnisko jasnobrunatne z nielicznymi fragmentami polepy.

Jama 49 (ar 5I, ćw. a). Jasny zarys o wym. 1,80 × 1,40 m odkryty na głęb. 0,30 m, 0,25 m niżej wyraźniejszy o wym. 1,35 × 1,30 m. W profilu zbliżony do trójkątnego, głęb. 1,10 m. Wypełnisko niejednolite – wyżej jasnoszare, niżej brunatne z bryłą żużla (1). W części dolnej warstewki szarej ziemi z polepą i licznymi węglami drzewnymi przedzielane warstwami piasku (Ryc. 25).

Jama 50 (ar 5I, ćw. a). Określana początkowo jako palenisko 9. Nieregularny, niewyraźny zarys o wym. 2,20 × 1,10 m odkryty na głęb. 0,15 m w gliniastym calcu z warstewkami orsztynu. W profilu niecka o miąższości 0,30 m. Na głęb. 0,30 m skupisko kamieni polnych bez śladów okopcenia. Pod nimi małe naczynko (1). Wypełnisko jasno- i brunatnoszare z domieszką bardzo drobnych węgielków drzewnych oraz bryłek polepy. S skraj jamy zniszczony przez wkop pod słup 72 (Ryc. 26).

Inwentarz (Tabl. VIII/50): **1)** Brunatne, nieglądzone naczynko, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 7,3 cm, dna 4,8 cm.

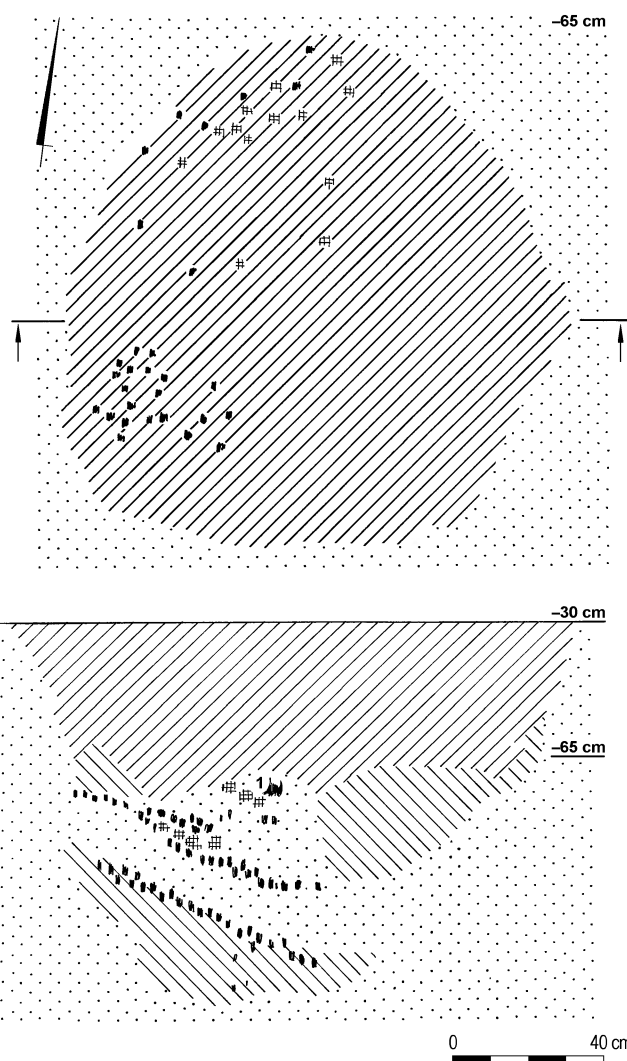
Jama 53 (ar 4F, ćw. c). Zarys o wym. 1,50 × 1,20 m odkryty na głęb. 0,20 m. Przekrój nieregularny, zbliżony do nieckowatego, głęb. 0,25 m. Wypełnisko dość jednolite, brunatnoszare z dużą ilością kamieni, bryłkami polepy i fragmentami ceramiki.

Inwentarz: 1) Mało charakterystyczne ułamki ceramiki, w tym fragment naczynia zasobowego (?). **2)** 2 małe fragmenty naczyń toczonych.

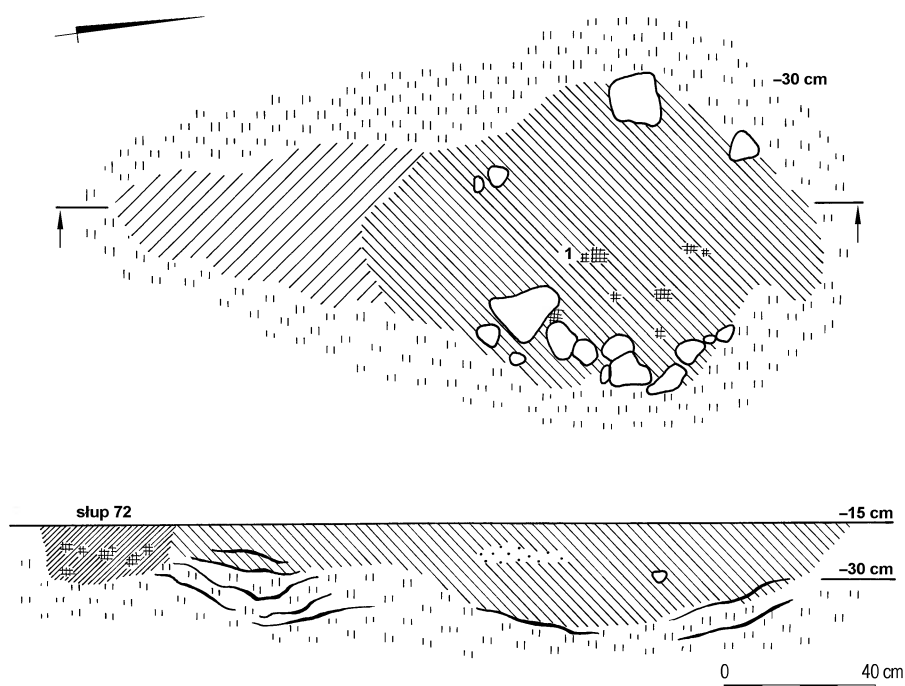
Jama 55 (ar 4G, ćw. c; ar 4H, ćw. a). Na głęb. 0,50 m odsłonięto N część jamy o szer. 0,75 m. Jej S skraju (?) nie zauważono w eksplorowanym w 1969 r. wykopie III (por. Wstęp). Przekrój workowaty, głęb. 0,50 m. Wypełnisko brunatne, w części dolnej czarne. W stropie jamy fragmenty naczyń, bryłki polepy oraz leżący ukośnie nóż.

Inwentarz (Tabl. VIII/55): **1)** Fragmenty brunatnego, bardzo niestarannie zagładzanego naczynia z guzkami i dołkami paznokciowymi, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 20 cm. **2)** Fragment czarniawego, niestarannie gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. dna 7 cm. **3)** Ok. 20 mało charakterystycznych fragmentów ceramiki, w tym jeden z guzkami. **4)** Nóż żelazny z obustronnie wyodrębnionym trzpieniem. Dł. 13 cm.

Jama 59a (ar 4G, ćw. c). Nieregularny zarys o wym. 2,10 × 1,40 m odsłonięto na głęb. 0,25 m. Przekrój zbliżony do czworoboku, dno równe, płaskie, głęb. 0,40 m. Pośrodku, w części spągowej duży kamień

Ryc. 25. Łęgonicze, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 49
Fig. 25. Łęgonicze, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 49

Ryc. 26. Łęgonicze, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 50.
Fig. 26. Łęgonicze, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 50

w niewielkim zagłębieniu o miąższości 0,20 m. Wypełnisko niejednolite, szare i ciemnoszare z bryłkami polepy.

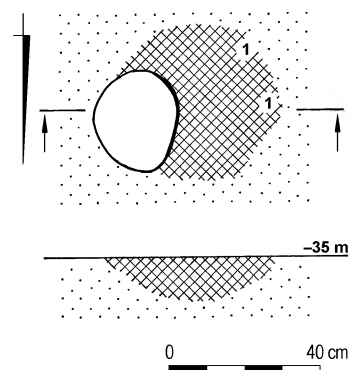
Jama 59b (ar 4H, ćw. a). Wydłużony zarys o wym. $2,40 \times 1,60$ m odsłonięto na głęb. 0,30 m. Przekrój nieckowaty, miąższość 0,35 m. Przy dnie nieliczne kamienie i warstewki orsztynu. Wypełnisko jednolite, ciemnoszare. W części N skupisko ceramiki i okucie (6).

Inwentarz (Tabl. VIII/59b): **1)** Fragment brunatnego, obmazywanego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 15 cm. **2)** Fragment brunatnoszarego, słabo gładzonego naczynia, domieszka średnioziarnista. **3)** Fragment brunatnego, obmazywanego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. dna 12 cm. **4)** Ponad 20 fragmentów mało charakterystycznej ceramiki. **5)** 3 fragmenty naczyń toczonych; szare i beżowy. **6)** Zniszczone żelazne okucie, być może współczesne. Wym. $2,5 \times 2,8$ cm.

Jama 60 (ar 4H, ćw. c). Zarys o wym. $0,45 \times 0,40$ m odsłonięto na głęb. 0,35 m. Przekrój nieckowaty, miąższość 0,10 cm. Wypełnisko czarne, z kilkudziesięcioma fragmentami przerdzewiałych przedmiotów żelaznych, leżących poziomo i pionowo. Jamę przykrywał częściowo płaski, granitowy kamień o wym. $28 \times 20 \times 8$ cm (Ryc. 27).

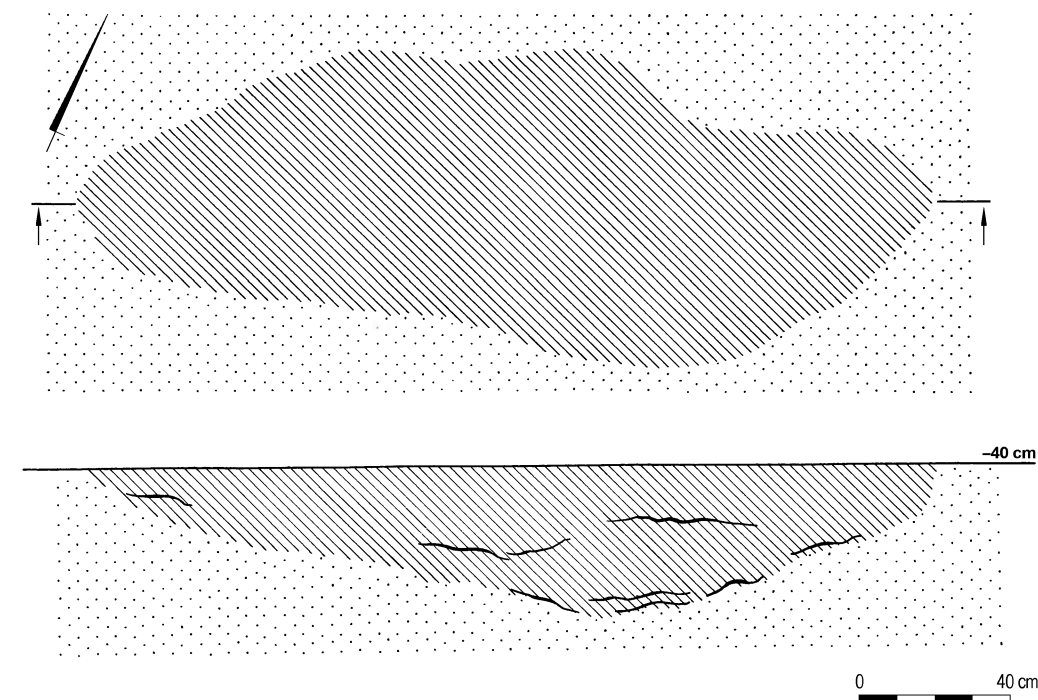
Inwentarz: **1)** Fragmenty wąskich, taśmowatych przedmiotów żelaznych, mocno skorodowanych; część z nich przypomina obręcze wiader.

Jama 63 (ar 4H, ćw. a). Zarys o wym. $2,20 \times 0,80$ m odkryto na głęb. 0,45 m. Przekrój nieckowaty, miąższość 0,40 m. Wypełnisko brunat-

Ryc. 27. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 60

Fig. 27. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 60

Ryc. 28. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 63

Fig. 28. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 63

noszare, w części SW nieco ciemniejsze z fragmentami ceramiki i drobnymi bryłkami polepy (Ryc. 28).

Inwentarz (Tabl. VIII/63): **1)** Fragment naczynia, o powierzchni zewnętrznej czarnej, gładzonej, ze śladami grafitowania, wewnątrz nieco jaśniejsze, słabo gładzone, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 7 cm. **2)** Fragment brunatnoszarego, niegładzonego naczynia, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 20 cm. **3)** Fragment naczynia cienkościennego, gładzonego niestarannie, domieszka drobnoziarnista. **4)** Fragment jasnobrunatnego, gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista z dużą ilością miki. **5)** Fragment niestarannie wykonanego, brunatnego, niegładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. **6)** Fragment jasnobrunatnego, niegładzonego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. ok. 13 cm. **7)** Fragment jasnobrunatnego, dość starannie gładzonego naczynia z płytko rytym ornamentem, domieszka drobnoziarnista. **8)** Kilka mało charakterystycznych fragmentów ceramiki. **9)** Mało charakterystyczny fragment naczynia toczonego. **10)** 3 małe fragmenty drutu żelaznego.

Jama 64 (ar 3H, ćw. a). Nieregularny zarys o wym. $0,80 \times 0,40$ m odkryto na głęb. 0,35 m. Przekrój workowaty, głęb. 0,40 m. Wypełnisko brunatne z bryłkami polepy, w dolnej części brunatnoszare. Na dnie liczniejsze bryłki polepy oraz węgle drzewne.

Inwentarz (Tabl. VIII/64): **1)** Fragmenty czarniawego, toczonego na kole naczynia. Średn. wylewu 11 cm. **2)** Fragmenty dolnej części niestarannie wykonanego, brunatnego naczynia, domieszka od drobno- do średnioziarnistej. Średn. dna 11 cm.

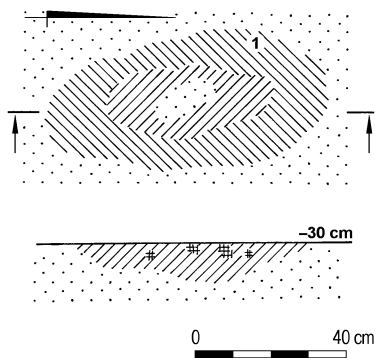
Jama 65 (ar 4H, ćw. b). Zarys o wym. $3,00 \times 1,10$ m uchwycono na głęb. 0,45 m. Profil nieckowaty, głęb. ok. 0,25 m. Wypełnisko jasne, brunatnoszare, dość jednolite, w części E, przy dnie ciemniejsze – ślad (?) po słupie. W jamie znajdowały się fragmenty ceramiki, bryłki polepy, zęby zwierzęce, gładzik, kamienie i mały krzemień.

Inwentarz: **1)** Fragmenty dwóch naczyń: jasnoceglastego, gładzonego dość starannie i szarawego, gładzonego niestarannie, oba z domieszką drobnoziarnistą. **2)** Ok. 20 fragmentów mało charakterystycznej ceramiki, w tym ułamek naczynia toczonego.

Jama 66 (ar 4H, ćw. b). Zarys o wym. $1,30 \times 0,70$ m odkryto na głęb. 0,45 m, bezpośrednio przy jamie 65 (stropowe części obu jam nie dały się odróżnić). Profil nieregularny, miąższość 0,10–0,25 m. Wypełnisko dość jednolite, szarobrunatne z fragmentami ceramiki i bryłkami polepy.

Inwentarz: **1)** Fragmenty den dwóch naczyń: brunatnoszarego, gładzonego niestarannie z domieszką drobnoziarnistą o średn. 14 cm i słabo gładzonego, szarego z domieszką drobnoziarnistą. **2)** Kilka fragmentów mało charakterystycznej ceramiki.

Jama 70 (ar 4I, ćw. b). Na głęb. 0,30 m odkryto owalny zarys o wym. $0,80 \times 0,35$ m. W profilu nieregularna niecka, miąższość ok. 0,10 m. Wypełnisko niejednolite

Ryc. 29. Łęgonica, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 70

Fig. 29. Łęgonica, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 70

szare i szarobrunatne z niezbyt licznymi węglami drzewnymi oraz małymi fragmentami mocno skorodowanych przedmiotów (przedmiotu?) żelaznych. Na powierzchni, w centralnej części jamy skupisko polepy (Ryc. 29).

Inwentarz: 1) Fragment drutu żelaznego. Dł. 3,2 cm. 2) Silnie skorodowane fragmenty przedmiotu z podwójnej blachy żelaznej z wąskim, haczykowato zagiętym końcem, drugi koniec szeroki, płaski. Dł. ok. 11 cm, najw. szer. ok. 2 cm.

Jama 73 (ar 3G, ćw. a/c). Nieregularny, wydłużony zarys (ok. 1 m) odsłonięto na głęb. 0,20 m. Wypełnisko szarobrunatne, niejednolite, składające się z warstwowanej gliny, przy dnie ciemnoszare z nielicznymi węgielkami. W części środkowej jamy odkryto dwa płaskie kamienie. W obu końcach jamy ślady po słupach (130 i 131) o miąższości 0,40 i 0,50 m i ciemniejszym wypełnisku z bryłkami polepy i kamieniami.

Inwentarz (Tabl. VIII/73). Koło słupa 130: 1) 3 fragmenty jasnobrunatnego „placka”, z jednej strony gładkiego, z drugiej zdobionego dolkami, domieszka od drobno- do gruboziarnistego tłucznia.

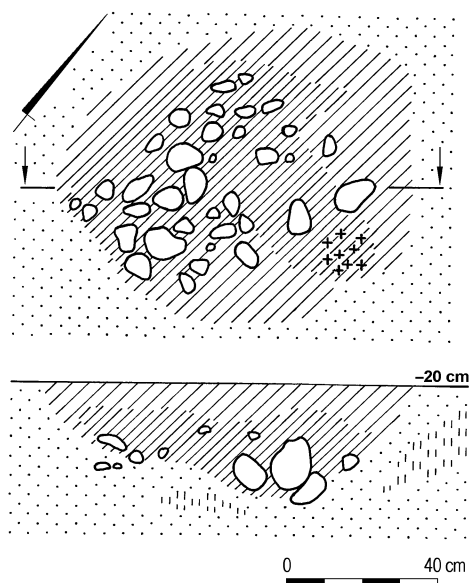
Jamy 75 i 75a (ar 5F, ćw. a/b). Podłużny zarys obu jam o wym. ok. 3,00×0,90 m odsłonięto na głęb. 0,60 m. Część południową, zbliżoną do kolistej, o średn. ok. 1,20 m oznaczono jako jamę 75, północną, owalną o wym. ok. 2,10×0,50 m jako jamę 75a. Dna jam były płaskie, miąższość dochodziła do 70–75 cm. Dołem w obu jamach znajdowała się warstwa ciemnej ziemi przesyconej węglami drzewnymi. Jama 75 miała jednolite, szare wypełnisko i na dnie nieco kamieni. Wypełnisko jamy 75a było niejednolite: górą i pośrodku szare z warstwkami orsztynu, przy dnie czarne z licznymi węglami drzewnymi i fragmentami ceramiki, tworzącymi niewielkie skupiska. Poza ceramiką odkryto także bryłki polepy i drobne fragmenty kości. Jamy znajdowały się pod zachodnią częścią obiektu 7. Dokładnego związku pomiędzy tymi trzema obiektami nie udało się ustalić; wiadomo jedynie, że w części zachodniej oddzielała je warstwa gliny o miąższości kilkunastu centymetrów.

Inwentarz. Jama 75 (Tabl. IX/75): 1) Fragment obmazywanego naczynia na zewnątrz brunatnego, wewnątrz szarobrunatnego, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 15 cm, dna 10 cm, wys. 7,5 cm. 2) Fragment niestarannie wykonanego, niegładzonego, brunatno-szarego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu ok. 23 cm. 3) Fragment obmazywanego naczynia, powierzchnia brunatna, wnętrze szare, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 20 cm. 4) Kilka fragmentów obmazywanego naczynia o powierzchni zewnętrznej szarobrunatnej; wnętrze szare, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 18 cm. 5) Fragmenty obmazywanego naczynia wykonanego ze źle wyrobionej gliny, powierzchnia zewnętrzna brunatna, wnętrze szare, domieszka grubo- i średnioziarnista, dno na podsypce z drobno- i średnioziarnistego tłucznia. Średn. dna 12 cm. 6) Kilka fragmentów niestarannie wykonanego, obmazywanego naczynia, powierzchnia brunatnoszara, wnętrze szare, domieszka grubo- i średnioziarnista. Średn. wylewu

ok. 26 cm. 7) Fragmenty dna i brzośca naczynia obmazywanego, brunatnego, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. dna 18 cm. 8) Fragmenty brzośca brunatnego, obustronnie niestarannie gładzonego, dużego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista. 9) Kilkadziesiąt mało charakterystycznych fragmentów pochodzących prawdopodobnie z wyżej opisanych naczyń. 10) Fragmenty brzośca ciemnoszarego, gładzonego naczynia toczzonego, domieszka drobnoziarnista w małej ilości. Jama 75a (Tabl. IX/75a): 1) Fragment niestarannie gładzonego, szaro-jasnobrunatnego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu ok. 30 cm. 2) Fragment ciemnoszarego, niestarannie gładzonego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 10 cm. 3) Fragment bardzo słabo wyoblonego naczynia (?) kultury łużyckiej (?), gładzonego starannie po obu stronach, jedna powierzchnia brunatnoszara, druga szara, obie zdobione płytkami, dość szerokimi żłobkami, domieszka drobnoziarnistego tłucznia i organiczna. 4) Fragment dna niegładzonego naczynia o powierzchni ceglastobrunatnej i szarym wnętrzu, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. ok. 20 cm. Dolna część jamy: 5) Kilkanaście fragmentów, w tym fragment dna (?), niegładzonego naczynia, powierzchnia brunatna, wnętrze brunatnoszare, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 23 cm. 6) Fragmenty brunatnoszarego, niegładzonego naczynia, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 18 cm. 7) Fragment niegładzonego naczynia, powierzchnia szarawa, wnętrze czarne, domieszka średnioziarnista. 8) Fragment brzośca niegładzonego naczynia, powierzchnia ceglastobrunatna, wnętrze ciemnoszare, bardzo duża ilość średnioziarnistej domieszki. 9) Fragment dna brunatnego naczynia o domieszce drobno- i średnioziarnistej. 10) Kość zwierzęca.

Jamy 76a i 76b (ar 1F, ćw. a). Na głęb. 0,25 m odkryto niewyraźny zarys o wym. 2,70×1,40 m, w obrębie którego rysowały się dwie części – prawie kolistą (jama 76a), o średn. 1,10 m, w przekroju nieckowatą, o głęb. 0,25 m oraz owalną (jama 76b), o wym. 1,60×1,40 m i nieregularnym profilu. Wypełniska obydwu, jasnobrunatne, jednolite, z kruszącymi się (przypalonymi?) kamieniami.

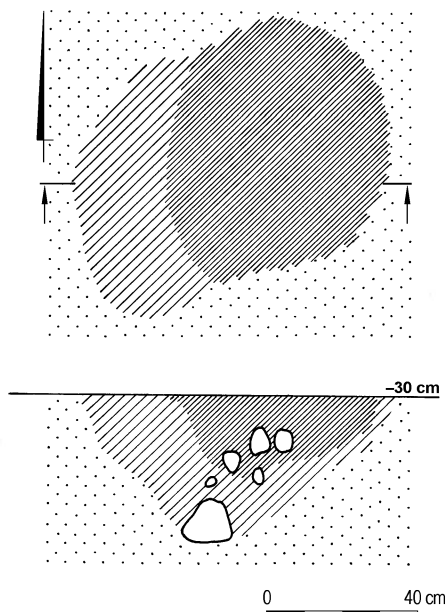
Inwentarz. Jama 76a (Tabl. IX/76a): 1) Fragment słabo gładzonego dna naczynia o powierzchni brunatnej i szarej, wewnątrz szarej, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. 18 cm. 2) Fragmenty dwóch naczyń o starannie gładzonych, brunatnoszarych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. 3) Fragmenty obmazywanych, wykonanych mało starannie naczyń. Jama 76b: 1) 4 mało charakterystyczne ułamki ceramiki.

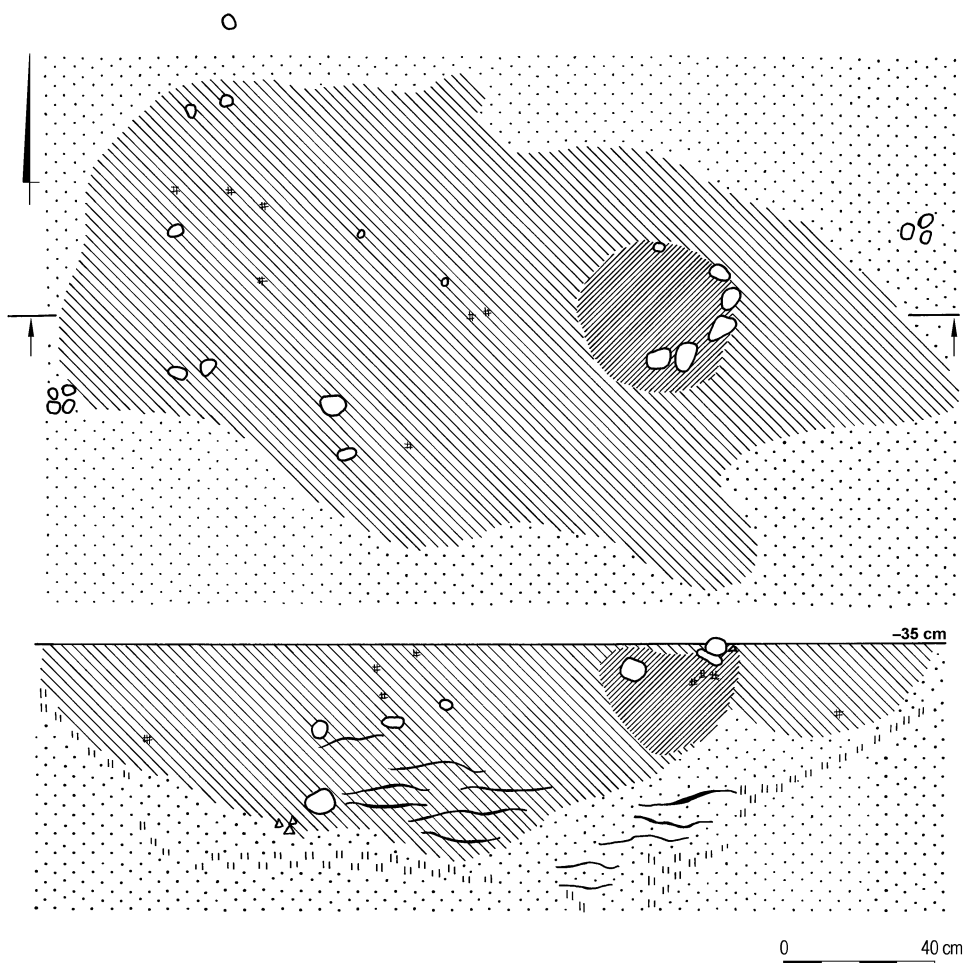
Ryc. 30. Łęgonica, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 80

Fig. 30. Łęgonica, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 80

Jama 78 (ar 3G, ćw. c). Nieregularny, zbliżony do owalnego zarys o wym. 1,00×0,80 m odkryty na głęb. 0,20 m. Przekrój nieckowaty, miąższość 0,40 m. Wypełnisko brunatnoszare, dość niejednolite, z licznymi bryłkami polepy (niektóre duże z odciskami drewna), węglami drzewnymi i fragmentem krzemienia ze śladami obróbki.

Ryc. 31. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 81
Fig. 31. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 81

Ryc. 32. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil jamy 82
Fig. 32. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of pit 82

Inwentarz: 1) Fragment dna obmazywanego, brunatnego naczynia, domieszka średnio- i gruboziarnista.

Jama 80 (ar 1H, ćw. a). Zarys o wym. 0,90×0,80 m odkryty na głęb. 0,20 m. Przekrój zbliżony do nieckowatego, miąższość 0,30 m. Wypełnisko niejednolite, w części górnej jasnoszare i szare, w dolnej szaroczarne z licznymi kamieniami i ułinkami kości (Ryc. 30).

Inwentarz: 1) Kilka mało charakterystycznych ułinków ceramiki.

Jama 81 (ar 1F, ćw. a). Nieregularny zarys o wym. ok. 0,90×0,60 m odkryty na głęb. 0,30 m. Przekrój workowaty, miąższość ok. 0,40 m. Wypełnisko szare i ciemnoszare z bryłkami polepy, fragmentami ceramiki i licznymi kamieniami (Ryc. 31).

Inwentarz (Tabl. IX/81): 1) 3 fragmenty brunatnoszarego, słabo gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 15 cm. **2)** 2 fragmenty czarnego, dobrze wypalonego, niezbyt starannie gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. dna 8 cm. **3)** Fragmenty słabo wypalonego brunatnego dna wykonanego z bardzo źle wyrobionej gliny. **4)** Fragment cienkościennego (do 0,4 cm grub.), niezbyt starannie gładzonego, dobrze wypalonego naczynia barwy brunatno-czerwonej, nieliczna drobnoziarnista domieszka.

Jama 82 (ar 4G, ćw. c/d). Nieregularny zarys o wym. 2,35×1,10 m odkryty na głęb. 0,35 m. Przekrój nieckowaty, głęb. 0,55 m. Wypełnisko szarobrunatne, miejscami ciemnoszare z warstewkami orsztynu. W nim fragmenty ceramiki, drobne bryłki polepy i kamienie (Ryc. 32).

Inwentarz (Tabl. IX/82): 1) Fragmenty słabo gładzonych, brunatnych i szarych naczyń, domieszka drobnoziarnista. **2)** Fragment czarniawego, słabo gładzonego kubka (?) z odbitym uchem, domieszka średnio- i gruboziarnista. **3)** Kilka mało charakterystycznych ułinków ceramiki, wśród nich jeden ze słabymi śladami wtórnego przepalenia. **4)** Fragment dużego rozcieracza (?) kamiennego. Zach. wym. 10,5×6×7 cm.

Jama 83 (ar 1H, ćw. a). Odkryta na głęb. 0,23 m, zarys regularny, wydłużony, o wym. 1,40×0,85 m. Profil nieckowaty, miąższość 0,32 m. Wypełnisko niejednolite, szare, z warstewkami orsztynu.

Jama 84 (ar 2H, ćw. b). Niewyraźny zarys o wym. 1,05×0,55 m odkryty na głęb. 0,25 m. Przekrój nieckowaty, miąższość 0,25 m. Wypełnisko dość jednolite, szare, z kilkoma fragmentami ceramiki i bryłkami polepy.

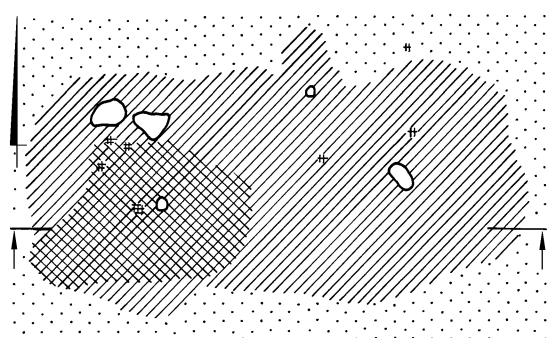
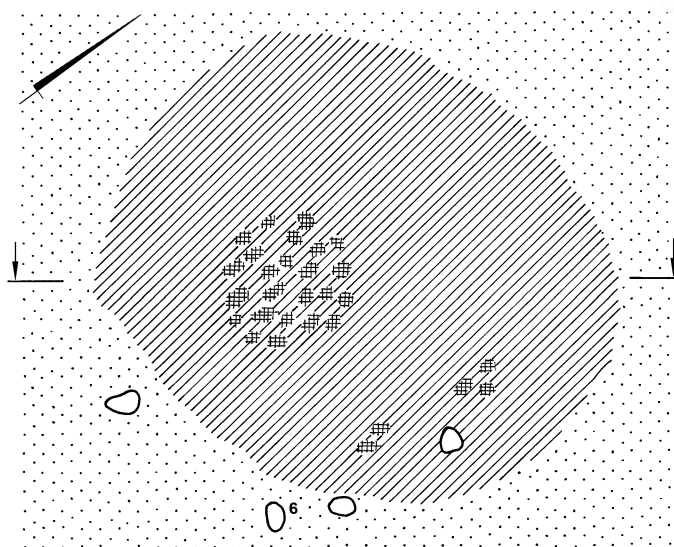
Jama 86 (ar 4G, ćw. d). Nieregularny zarys o wym. 1,30×0,60 m odkryty na głęb. 0,20 m. Przekrój nieregularny, miąższość 0,15–0,30 m. Wypełnisko z bryłkami polepy i fragmentami ceramiki niejednolite: w części W czarne ze śladami spalenizny i węglami drzewnymi, w części E dość jasne – szare (Ryc. 33).

Inwentarz (Tabl. IX/86): 1) Fragment naczynia gładzonego, brunatnego, wewnątrz szarego, domieszka

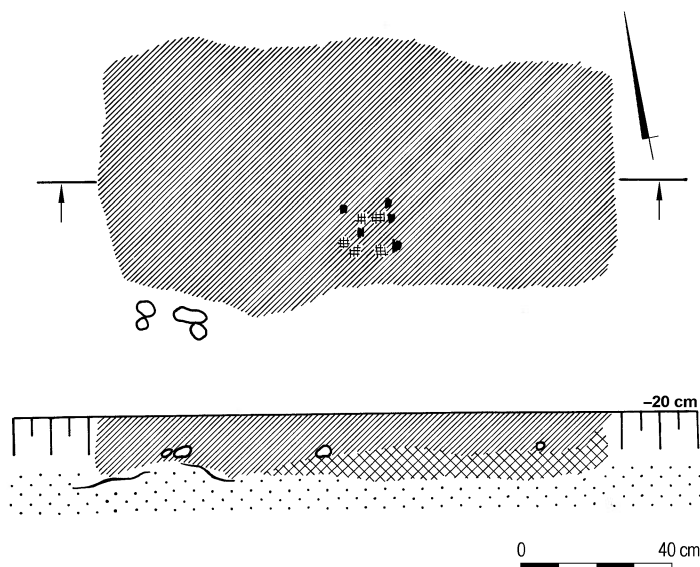
ka średnioziarnista. **2)** Fragment czernionego, słabo gładzonego naczynia o ostrym załomie brzuśca, domieszka drobnoziarnista. **3)** 8 mało charakterystycznych ułamków ceramiki, w tym jeden wtórnie przepalony, drugi prawdopodobnie wczesnośredniowieczny.

Jama 89 (ar 2F, ćw. d). Prostokątny zarys o wym. 1,30×0,60 m odkryto na głęb. 0,20 m, w warstwie ziemi ornej. Dno jamy zagłębione w piasku. Przekrój nieckowaty, głęb. 0,20 m. Wypełnisko ciemnoszare, dołem czarne. W części W ułamki polepy, drobne kamienie i kilkanaście fragmentów ceramiki (Ryc. 34).

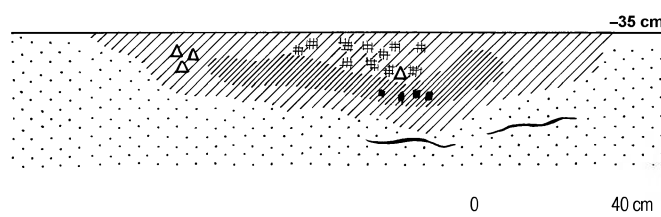
Inwentarz (Tabl. IX/89): **1)** 3 fragmenty części przydennych trzech naczyń; wszystkie obmazywane, brunatne lub szarobrunatne, domieszka od drobnej do gruboziarnistej. **2)** Fragmenty brzuśca dużego dobrze wypalonego i starannie wykonanego naczynia, powierzchnie brunatne, obustronnie gładzone, domieszka drobnoziarnista z dużą ilością miki. **3)** Fragment niestarannie wykonanego naczynia, powierzchnia zewnętrzna brunatna, chropowata przez obsypanie naczynia dużą ilością średnio- i gruboziarnistego tłucznia, powierzchnia wewnętrzna obmazywana, szara.

Ryc. 33. Łęgonicze, pow. Grójec, stan. I. Plan i profil jamy 86
Fig. 33. Łęgonicze, distr. Grójec, site I. Plan and cross-section of pit 86

Ryc. 34. Łęgonicze, pow. Grójec, stan. I. Plan i profil jamy 89
Fig. 34. Łęgonicze, distr. Grójec, site I. Plan and cross-section of pit 89

Ryc. 35. Łęgonicze, pow. Grójec, stan. I. Plan i profil skupiska polepy 2
Fig. 35. Łęgonicze, distr. Grójec, site I. Plan and cross-section of daub concentration 2

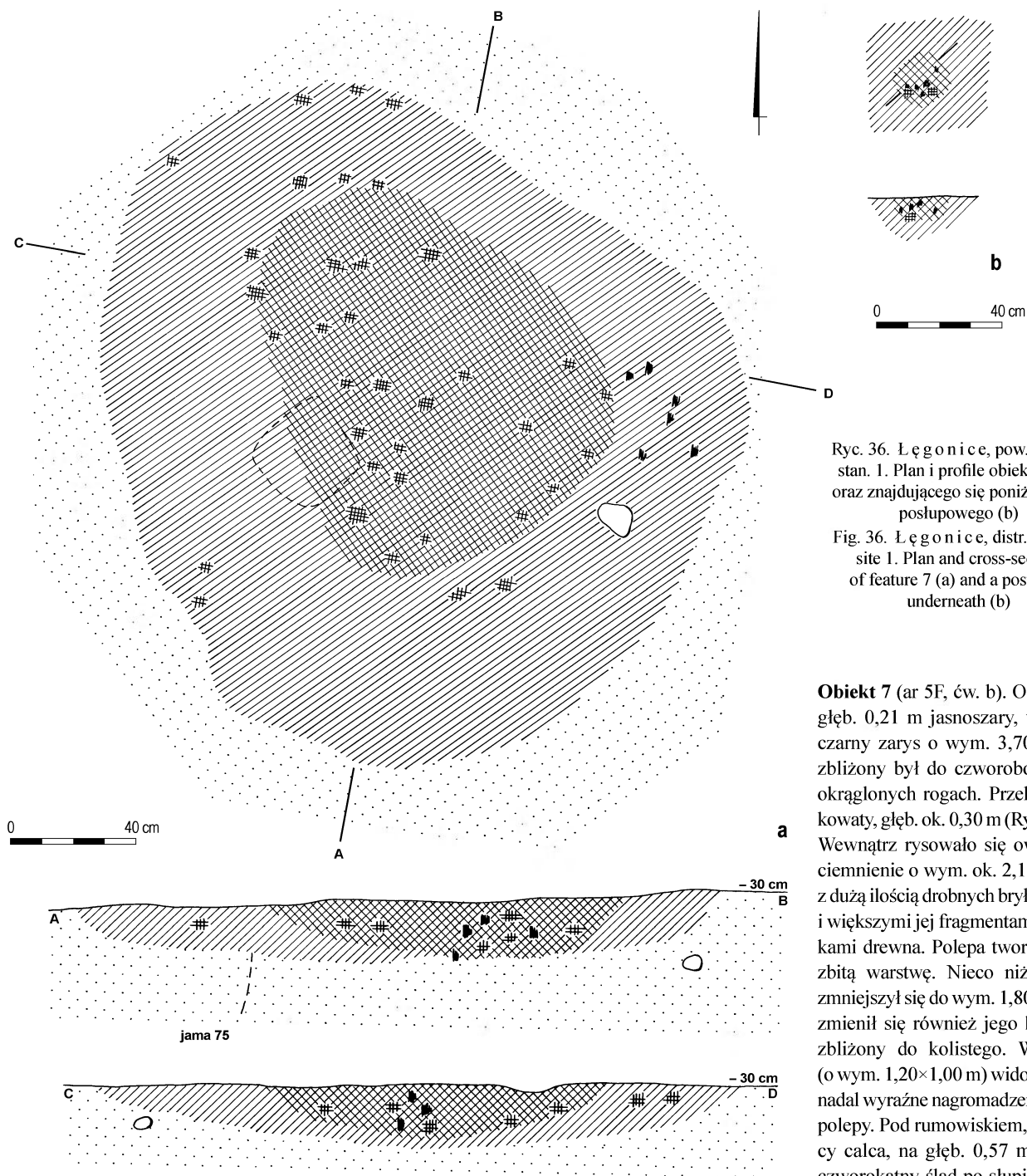
Skupiska polepy

Skupisko polepy 1 (ar 5H, ćw. a). Odkryte tuż pod warstwą ziemi ornej. Zbliżone do kolistego, średn. ok. 2 m. Miąższość ok. kilkunastu centymetrów. W jego obrębie fragmenty ceramiki.

Inwentarz (Tabl. X/1): **1)** Fragment naczynia obustronnie, niestarannie gładzonego, powierzchnia brunatnoszara, wewnątrz brunatna, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 16 cm. **2)** Fragment szarego, obustronnie gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. dna 8 cm. **3)** Fragment obmazywanego, zdobionego dółkami paznokciowymi naczynia. **4)** Fragment naczynia opisanego pod nr 2 w jamie 1. **5)** Kilka mało charakterystycznych ułamków ceramiki, jeden wtórnie przepalony. **6)** 2 fragmenty naczyń toczonych, ciemnoszarych. **7)** Duża ilość fragmentów polepy, niektóre z odciskami drewna po jednej stronie, po drugiej – gładkie. **8)** Ułamek żużla żelaznego.

Skupisko polepy 2 (ar 10I, ćw. c/d). Najprawdopodobniej pozostałość większego obiektu. Zarys regularny, o średn. ok. 1,80 m odkryto na głęb. 0,25 m. Na głęb. 0,30–0,35 m był już mniejszy – o średn. ok. 1,40 m. Wypełnisko niejednorodne, głównie szare; na górze w części środkowej znajdowało się dużo bryłek polepy, pod nimi warstwa ciemnej ziemi z węglami drzewnymi (Ryc. 35). Niektóre fragmenty polepy, zwłaszcza duże bryły, miały odciski drewna, na niektórych były też odciski ziaren zbóż, a na jednym odcisk tkaniny. W części ciemniejszej wypełniska znajdowały się węgle drzewne.

Inwentarz (Tabl. X/2): **1)** Fragmenty brunatnego, obmazywanego naczynia, liczna domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 17 cm, dna 10 cm, wys. 17 cm. **2)** Fragmenty niestarannie wykonanego, słabo gładzonego, brunatnoszarego naczynia wiaderkowatego, domieszka gruboziarnista. Średn. dna 11 cm.

Ryc. 36. Łęgownicy, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profile obiektu 7 (a) oraz znajdującego się poniżej dolka posłupowego (b)

Fig. 36. Łęgownicy, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of feature 7 (a) and a post-hole underneath (b)

Obiekt 7 (ar 5F, ćw. b). Odkryty na głęb. 0,21 m jasnoszary, w środku czarny zarys o wym. $3,70 \times 3,40$ m zbliżony był do czworoboku o zaokrąglonych rogach. Przekrój nieckowaty, głęb. ok. 0,30 m (Ryc. 36a.b). Wewnątrz rysowało się owalne zaciemnienie o wym. ok. $2,10 \times 2,00$ m z dużą ilością drobnych bryłek polepy i większymi jej fragmentami z odciskami drewna. Polepa tworzyła dość zbitą warstwę. Nieco niżej zasięg zmniejszył się do wym. $1,80 \times 2,00$ m; zmienił się również jego kształt na zbliżony do kolistego. W środku (o wym. $1,20 \times 1,00$ m) widoczne było nadal wyraźne nagromadzenie bryłek polepy. Pod rumowiskiem, na granicy calca, na głęb. 0,57 m odkryto czworokątny ślad po słupie o wym. $0,30 \times 0,28$ m. SW część obiektu

3) Fragmenty podobnego brunatnego naczynia wiaderkowatego; niestarannie wykonane, słabo gładzone, domieszka średnioziarnista. 4) Fragment słabo gładzonego, ceglasto-szarego naczynia z domieszką średnioziarnistą. Średn. wylewu 19 cm. 5) Fragmenty mało charakterystycznej ceramiki. 6) Nóż żelazny. Dł. 14,3 cm.

Inne obiekty

Tak określono w trakcie prac terenowych dziewięć różnego typu zaciemnień, różniących się od innych, określanych jako jamy czy słupy. Niektóre okazały się potem zagłębieniami warstwy kulturowej (obiekty 1, 6), inne częściami dokładniej określonych w czasie dalszych badań zespołów (obiekt 3 – późniejsza jama 9, obiekt 5 – późniejsza chata 1) lub pozostałościami współczesnych wkopów (obiekty 2 i 4).

znajdowała się nad jamą 75a i częścią jamy 75.

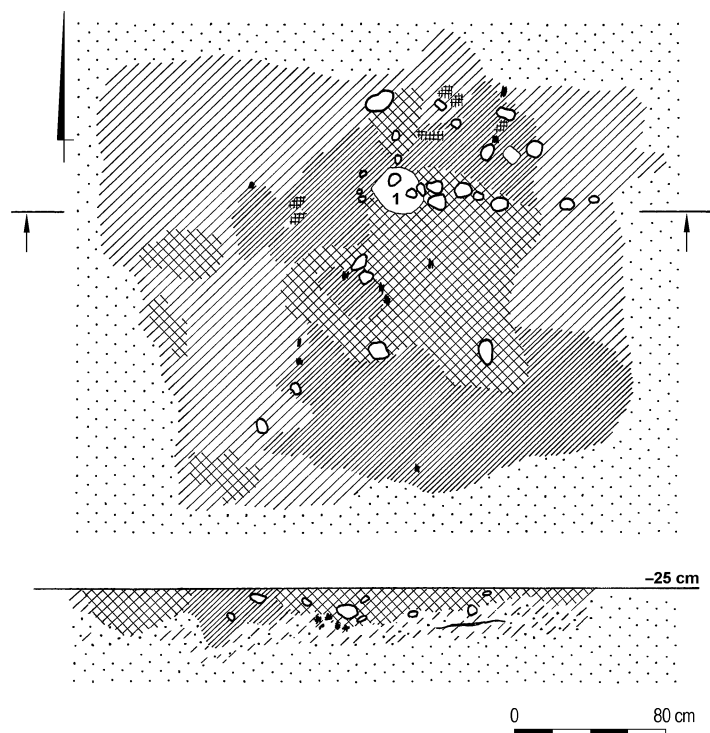
Inwentarz (Tabl. X/7): 1) Fragment niegładzonego, brunatnoszarego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 15 cm. 2) Fragment brunatnoszarego, obmazywanego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista z pojedynczymi dużymi ziarnami. 3) 2 fragmenty czernionego, dość starannie gładzonego naczynia z płytkim żłobkiem pod krawędzią, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 16 cm. 4) Fragment brunatnoszarego, obmazywanego naczynia, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. ok. 14 cm. 5) Fragmenty szarego, delikatnie chropowaconego naczynia z powierzchnią obrzucaną drobnym tłucznem, domieszka drobno- i średnioziarnista; niektóre fragmenty wtórnie przepalone, średn. wylewu ok. 30 cm, oraz fragment dna być może tego naczynia na podsypce z drobnego piasku, średn. ok. 24 cm. 6) Fragment czerwonego naczynia (niewykluczone, że jest to fragment naczynia opisanego pod. nr 5), powierzchnia obrzucana drobnym tłucznem, wnętrze

nieczo przepalone. Średn. wylewu ok. 38 cm. **7)** Fragment szarego, obmazywanego naczynia, domieszka średnioziarnista. Średn. dna 12 cm. **8)** Fragment brunatnego niegładzonego naczynia, domieszka średnioziarnista. Średn. dna 14 cm. **9)** Fragment jasnobrunatnego, gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. **10)** Fragmenty dwóch czernionych, gładzonych naczyń, domieszka drobno- i średnioziarnista. **11)** Kilka fragmentów dużego, grubościennego naczynia (grub. ścianek 1,3–1,4 cm), powierzchnia chropowata drobnym tłucznem, wewnątrz słabo gładzone, glina źle wyrobiona, domieszka w dużej ilości od drobno- do gruboziarnistej. **12)** Fragment jasnobrunatnego, gładzonego, grubościennego naczynia (grub. ścianki 0,9 cm), domieszka drobno- i średnioziarnista. **13)** Kilkadziesiąt mało charakterystycznych fragmentów ceramiki, częściowo wtórnie przepalonych, pochodzących przeważnie z naczyń chropowatych lub obmazywanych.

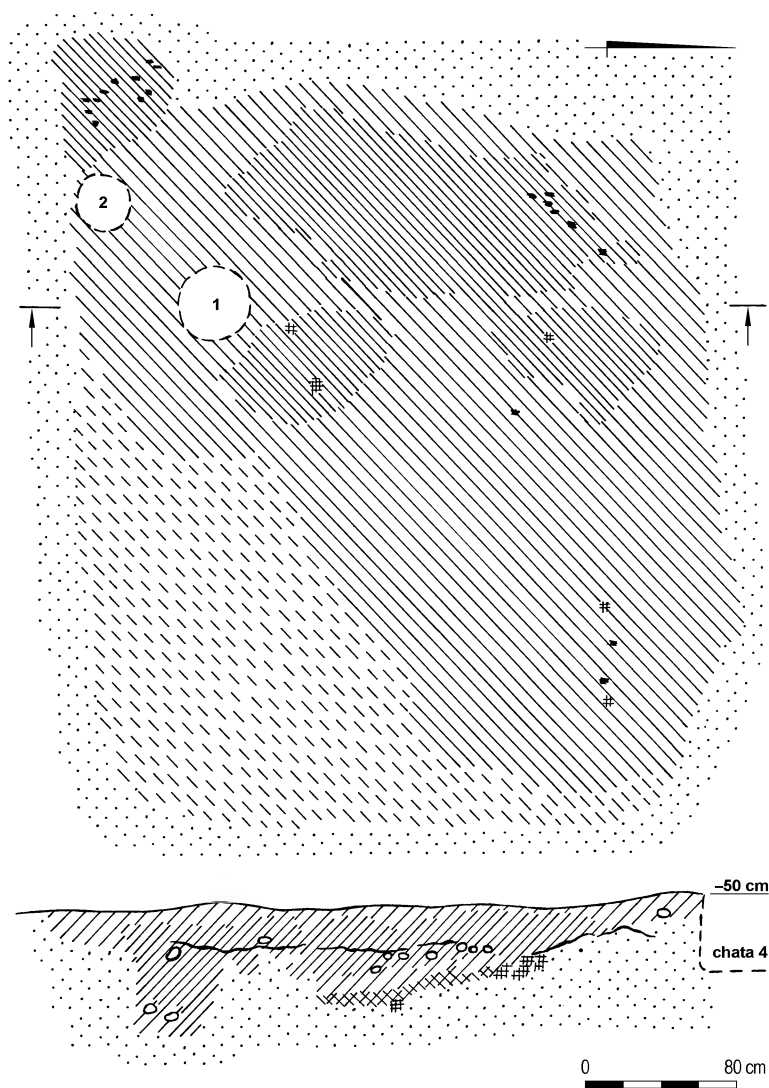
Obiekt 8 (ar 2I, ćw. a). Odkryty na głęb. 0,25 m. W planie regularny, zbliżony do prostokąta o wym. 2,60×2,20 m. W profilu również zbliżony do prostokąta, boki lekko zaokrąglone i równe dno, miąższość 0,30 m. Wkopany w piaszczysto-gliniasty calec. Wypełnisko dość jednolite, ciemnoszare z fragmentami ceramiki, dużą ilością polnych kamieni i polepy. Na dnie odkryto zniszczone palenisko ułożone z kamieni polnych. Niektóre były połupane. Ziemia wokół paleniska popielata i czarna ze śladami nielicznych drobnych węgielków. W N części obiektu znaleziono stojącą na dnie dolną część naczynia (1), oraz fragmenty wgniecionego do wewnątrz wylewu i bryłki polepy (Ryc. 37).

Inwentarz (Tabl. XI/8): **1)** Fragmenty bardzo niekształtnego, słabo zagładzanego, jasnobrunatnego naczynia, wewnątrz czarniawe, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu ok. 28, dna 16 cm, wys. 22,5–27,5 cm. **2)** Fragment naczynia o słabo gładzonych, ceglanych powierzchniach, domieszka grubo i średnioziarnista. Średn. dna 14 cm. **3)** Fragmenty naczynia o niegładzonych, szarych i ceglanych powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. 14 cm. **4)** Ułamek starannie gładzonego, czernionego naczynia, wewnątrz szare, obmazywane, domieszka drobnoziarnista. **5)** Fragment brunatnoszarego naczynia, powierzchnia obmazywana, wewnątrz słabo gładzone. **6)** Fragment dna brunatno-ceglanego naczynia zasobowego typu *Krausengefässe* (?), powierzchnie słabo gładzone, domieszka drobno- i średnioziarnista. **7)** Kilkadziesiąt fragmentów mało charakterystycznej ceramiki, w tym drobne ułamki wylewów i den. **8)** Fragmenty kości zwierzęcych, w tym kiel dzika lub świni (?).

Obiekt 9 (ar 1G, ćw. a/b). Wydłużony po linii WE zarys o wym. ok. 4,00×2,60 m odkryty na głęb. ok. 0,50 m obok chaty 4; był on być może połączony z nią w partii stropowej (Ryc. 38). Część W i N miała dość czytelną, regularny zarys; skraj E, a zwłaszcza SE był źle widoczny. Miąższość od 0,40 do 0,60 m. Wypełnisko z warstwą orsztynu, bryłkami polepy, fragmentami ceramiki i węglami drzewnymi szare, ciemniejsze przy dnie.

Ryc. 37. Łęgonicze, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil obiektu 8
Fig. 37. Łęgonicze, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of feature 8

Ryc. 38. Łęgonicze, pow. Grójec, stan. 1. Plan i profil obiektu 9

Fig. 38. Łęgonicze, distr. Grójec, site 1. Plan and cross-section of feature 9

Profil zbliżony do nieckowatego, najgłębszy w części S, gdzie najprawdopodobniej znajdowały się dwa słupy.

Inwentarz (Tabl. XI/9): **1)** Fragment niestarannie wykonanego naczynia o powierzchni brunatnej niegładzonej, zdobionej zaszczypaniami i szarym wnętrzu, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 24 cm, dna ok. 25 cm. **2)** Fragment niegładzonego, brunatnego naczynia, domieszka średnioziarnista. Średn. dna 8 cm. **3)** Fragment dna czernionego, niezbyt starannie obustronnie gładzonego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. dna 7,5 cm. **4)** Fragment dna słabo gładzonego, ceglatego naczynia, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. ok. 24 cm. **5)** Fragment dna ciemnoszarego, toczzonego naczynia, domieszka drobnego piasku oraz ślady domieszki organicznej. Średn. 11 cm. **6)** Ułamek dna naczynia o brunatnej, niegładzonej powierzchni i czarnym, niestarannie gładzonym wnętrzu, domieszka drobno- i średnioziarnista. **7)** 2 małe ułamki gładzonych, toczonych naczyń; jeden z czarną, lśniąco powierzchnią. **8)** Fragment naczynia o niegładzonych, brunatnych powierzchniach i domieszce od drobnej- do gruboziarnistej. **9)** 2 ułamki kości zwierzęcych.

Słupy

Ta najliczniej występująca na osadzie kategoria obiektów została opisana razem ze względu na małe różnice kształtu i ubóstwo wyposażenia.

W czasie badań odkryto 166 śladów po słupach. 21 dalszych, określonych w warunkach polowych jako jamy, potraktowano jako słupy w trakcie opracowywania materiałów. W obecnej publikacji numerom tych ostatnich słupów dodano literę a (10a, 14a, 18a, 26a, 34a, 48a, 51a, 52a, 54a, 56a, 57a, 61a, 62a, 68a, 69a, 71a, 72a, 74a, 77a, 79a, 85a).

Były to niewielkie obiekty zawierające najczęściej tylko bryłki polepy. W 41 przypadkach wystąpiły w nich także drobne ułamki mało charakterystycznych brzuśców naczyń (10, 20, 22, 23, 35–37, 39, 43, 44, 50, 53, 54, 56, 57a, 59, 60, 68a, 69a, 71a, 75, 76, 77a, 82, 90, 92, 96, 105, 107, 113–116, 119, 125, 131, 139, 143, 151, 154, 160). Tylko w 19 obiektach znajdowały się lepiej zachowane fragmenty naczyń wskazujące, przynajmniej częściowo, na ich kształt (14a, 18a, 26a, 30, 34, 40, 41, 43, 52, 78, 80, 109, 120, 128, 130, 132, 133, 134, 140).

Uzyskany materiał przedstawia się następująco (Tabl. XI/Słupy, XII/Słupy):

1) Słup 14a: fragment naczynia o starannie gładzonej, czarniawej (grafitowanej?) powierzchni, niewielka ilość drobnoziarnistej domieszki. Średn. wylewu 16 cm. **2)** Słup 18a: fragment naczynia o czarnej, gładkiej powierzchni, domieszka drobnoziarnistego tłucznia. Średn. wylewu 17 cm. **3)** Słup 26a: nóżka czarnego, starannie gładzonego naczynia z domieszką drobnoziarnistą. Średn. dna 7,5 cm. **4)** Słup 30: 2 fragmenty słabo wygładzanego, brunatno-szarego naczynia, domieszka średnioziarnistego tłucznia. **5)** Słup 34: fragment szaro-brunatnego, niestarannie gładzonego naczynia, domieszka średnioziarnistego tłucznia. Średn. wylewu 16 cm. **6)** Słup 40: 2 fragmenty brzuśca bardzo starannie gładzonego, czarnego naczynia, domieszka drobnoziarnistego tłucznia. **7)** Słup 41: fragment brzuśca niestarannie gładzonego, ciemnoszarego naczynia zdobionego ornamentem rytym, domieszka średnioziarnistego tłucznia. **8)** Słup 52: fragment brzuśca bardzo starannie wygładzonego, ciemnoszarego naczynia (ze śladami grafitowania?), nieliczna domieszka drobnoziarnistego tłucznia. **9)** Słup 78: dno naczynia o słabo wygładzanej, szarej powierzchni, domieszka średnio- i gruboziarnistego

tłuczni. Średn. 12 cm. **10)** Słup 80: dno naczynia o szorstkiej, brunatno-czerwonej powierzchni, liczna domieszka drobno- i średnioziarnistego tłuczni. Średn. 10 cm. **11)** Słup 80: fragment gładkiego, szarego, toczzonego naczynia zdobionego miętko rytym ornamentem, domieszka nieliczna, drobna, prawie niewidoczna. **12)** Słup 109: fragment naczynia słabo gładzonego, brunatnego, domieszka średnioziarnistego tłuczni. **13)** Słup 120: fragment niestarannie obmazywanej, brunatnej miseczki, domieszka drobno- i gruboziarnistego tłuczni. **14)** Słup 128: fragment naczynia o jasnobrunatnej, obmazywanej powierzchni, domieszka średnio- i gruboziarnistego tłuczni. Średn. wylewu ok. 16 cm. **15)** Słup 132: fragment naczynia o niestarannie gładzonych, szarych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. **16)** Słup 133: fragment brzuśca szarego, obmazywanego naczynia, domieszka drobnoziarnista. **17)** Słup 134: dno naczynia o brunatno-czerwonych, niestarannie gładzonych powierzchniach, domieszka średnioziarnistego tłuczni. Średn. 8 cm. **18)** Słup 140: fragment naczynia o ciemnoszarej, słabo gładzonej powierzchni, domieszka drobnoziarnistego tłuczni. **19)** Słup 125: Gliniany przęślik. **20)** Słup 61a: 2 małe fragmenty przedmiotu żelaznego.

Ślady po słupach różniły się kształtem i wielkością. W planie były najczęściej owalne lub okrągłe o średnicach 0,30–0,40 m, rzadziej miały wymiary mniejsze ok. 0,20–0,25 m lub większe – do 0,50 m, a zupełnie wyjątkowo do 0,60 m (np. 46, 67, 117, 144) czy nawet 0,80 m (120). Miąższość lepiej zachowanych wynosiła 0,20–0,30 m, ale spotykało się także jamy o głębokości 0,50–0,60 m (23, 38, 54, 70). Odkrywano również bardzo płytke obiekty o miąższości od 0,05 do 0,15 m, będące zapewne spagami zniszczonych słupów.

Rzadziej ślady po słupach miały w planie zarysy prostokątne. W takich wypadkach ich profile były też zawsze prostokątne (22–24, 28, 29, 31, 32, 37, 40–42, 48, 51, 53, 54, 62, 63, 67, 68, 119). Podobne przekroje miały też niektóre jamy o zarysach owalnych lub okrągłych. Zdecydowanie rzadsze były dołki posłupowe o ostrych, trójkątnych przekrojach (np. 12, 46, 73, 74, 83, 152). Część słupów była dołem oblepiana gliną na co wskazuje dołek posłupowy 117. W obiektach tych odkrywano również znaczne ilości bryłek polepy, które najprawdopodobniej wzmacniały posadowienie słupów (np. 44, 67, 68, 126, 148, 151). Większość jam była jednak nieregularna o dnach mniej lub bardziej zaokrąglonych.

Nie udało się stwierdzić jakichkolwiek prawidłowości w rozmieszczeniu słupów, w tym także poszczególnych ich rodzajów. Najczęściej występowały one w pobliżu jam i chat, nigdy zaś w okolicy palenisk. Na niektórych arach poza dołkami posłupowymi nie zaobserwowano żadnych innych obiektów.

Materiały luźne

Ceramika i inne luźno znalezione zabytki zostały opisane w obrębie arów i wykopów. W ramach wykopów opisano także materiał z lat 1969–1970, choć wykopy te znalazły się na terenie objętym potem siatką arową (por. wstęp), ale niektóre z nich (np. leżące za lasem na polu Józefa Grochala) obejmowały często wycinki kilku arów. Na końcu opisano zabytki pozbawione bliższej lokalizacji a pochodzące z terenu stanowiska.

Naczynia i ich fragmenty z arów i wykopów (Tabl. XII/LZ, XIII/LZ–XV/LZ): Ar 1 F: **1)** Kilka fragmentów jasnobrunatnego naczynia, niestarannie wygładzanego, lekko obmazywanego o domieszce od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu ponad 20 cm oraz mały fragment naczynia toczonego. Ar 1 G: **2)** Fragment dna naczynia o słabo wygładzanej, jasnoszarej powierzchni, domieszka drobnoziarnista. Średn. 12 cm. Ar 1 H: **3)** Fragment toczonego naczynia o ciemnoszarych powierzchniach zdobionego ornamentem plastycznym i wygładzanym. **4)** Fragment toczonego brzegu naczynia o gładkiej, szarej powierzchni, domieszka w minimalnej ilości. **5)** 2 fragmenty toczonego, szarego naczynia zdobionego wygładzaniem, nieliczna domieszka drobnego piasku. Średn. wylewu ponad 28 cm. **6)** Fragment dna brunatnego, słabo wygładzanego naczynia o drobno- i średnioziarnistej domieszce. Średn. 9 cm. Ar 1 I: **7)** Fragment jasnobrunatnego naczynia, wewnątrz obmazywanego o drobno- i średnioziarnistej domieszce. Ar 2 F: **8)** Fragment naczynia o jasnobrunatnej, dość starannie wygładzanej powierzchni, domieszka drobnoziarnista. Ar 2 G: **9)** Fragment naczynia o słabo gładzonej, jasnobrunatnej powierzchni i dużej ilości drobno- i średnioziarnistej domieszki. Średn. wylewu 15 cm. **10)** Fragment toczonego, gładzonego naczynia o ciemnoszarej powierzchni i nieznacznej domieszce. Średn. wylewu 17 cm. Ar 3 F: **11)** Fragment wtórnie przepalonego, gładzonego naczynia. **12)** Fragment naczynia toczonego o gładzonych, szarych powierzchniach zdobionego ornamentem plastycznym. **13)** Fragment szaro-brunatnego, zdobionego żłobkami, niestarannie gładzonego naczynia o domieszce drobno- i średnioziarnistej. Średn. wylewu 12 cm. **14)** Fragment naczynia o ceglanych, niestarannie wygładzanych powierzchniach. Ar 4 E: **15)** Fragment niestarannie wykonanego naczynia o szarobrunatnych powierzchniach, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 14 cm. **16)** Fragment naczynia o brunatnych, niestarannie obmazywanych powierzchniach, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. wylewu 12 cm. **17)** Fragment brunatnego naczynia o niestarannie wygładzanej powierzchni i średnioziarnistej domieszce. Średn. wylewu 16 cm. Ar 4 G: **18)** Kilka fragmentów brunatnego naczynia o obmazywanych powierzchniach i domieszce średnio- i gruboziarnistej. Średn. wylewu 18 cm. **19)** Fragment naczynia o brunatnych i szarych, niestarannie zagładzanych powierzchniach i domieszce drobno- i średnioziarnistej. **20)** Fragment naczynia o brunatnych, niestarannie zagładzanych powierzchniach i domieszce drobno-, średnio- i sporadycznie gruboziarnistej. Średn. wylewu 16 cm. **21)** Fragmenty toczonego naczynia o ciemnoszarej, słabo wygładzanej powierzchni, zdobione plastyczną listwą i ornamentem wyświecanym. Średn. wylewu 22 cm. **22)** Kilka fragmentów naczyń toczonych o brunatnych i czarniawych, gładzonych powierzchniach, w tym fragment pierścieniowatego dna i brzusca zdobionego ornamentem wyświecanym. Ar 4 H: **23)** Fragment naczynia o szarawych, gładzonych powierzchniach i domieszce drobnoziarnistej. Średn. wylewu 14 cm. **24)** Fragmenty naczynia o brunatnych, niezbyt starannie wygładzanych powierzchniach i domieszce drobnoziarnistej. Średn. wylewu 20 cm. **25)** Fragment brunatno-szarego toczonego naczynia zdobionego ornamentem wygładzanym. **26)** Fragment brunatnego, gładzonego zdobionego dołkami naczynia z domieszką drobnoziarnistą. Ar 5 F: **27)** Fragment dna jasnoszarego, gładzonego, toczonego naczynia. Średn. 7 cm. Ar 5 G: **28)** Fragment naczynia o gładzonych, czarniawych powierzchniach i domieszce drobnoziarnistej z dużą ilością miki. Ar 5 H: **29)** Fragment naczynia o obmazywanej, brunatnej powierzchni, domieszka grubo- i średnioziarnista. Średn. wylewu 11 cm. Ar 6 E: **30)** Fragment słabo gładzonego, brunatnego naczynia z liczną domieszką drobno- i średnioziarnistą. Ar 6 G: **31)** Fragment naczynia o obmazywanych, brunatnych powierzchniach. Średn. dna 8 cm. Ar 6 H: **32)** Fragmenty miseczki na załomie zdobionej trzema pseudouszkami o czarniawych, gładzonych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. Średn.

wylewu 5,8 cm, wys. 4 cm. Ar 6I: **33)** Fragment brzusca ciemnoszarego naczynia toczonego zdobionego wygładzanym ornamentem i listwami. Ar 6J: **34)** Fragment brunatno-czarniawego naczynia o obmazywanych powierzchniach i gruboziarnistej domieszce. **35)** Fragment brunatnego naczynia, powierzchnie obmazywane, wewnątrz odciski ziaren zboża, domieszka średnioziarnista. Średn. wylewu 13 cm. Ar 9 E: **36,37)** 4 fragmenty dwóch (?) toczonych naczyń o gładkich, szarych powierzchniach, jedno zdobione na załomie brzusca. Ar 9 F: **38)** Fragment naczynia o obmazywanych, szaro-czarniawych powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 12 cm. **39)** Fragment słabo gładzonego, brunatno-szarego naczynia, ze żłobkiem pod krawędzią, domieszka średnioziarnista. **40)** Fragment ciemnoszarej, starannie gładzonej miseczki, domieszka drobnoziarnista. **41)** Fragment szarobrunatnego, niezbyt starannie gładzonego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 19 cm. **42)** Fragment jasnobrunatnego naczynia chropowatego, wewnątrz ciemnoszare, starannie gładzone, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. dna 9 cm. **43)** Kilka fragmentów szarego, słabo gładzonego naczynia zdobionego ornamentem rytym, domieszka średnio- i gruboziarnista. Ar 9 G: **44)** Fragment naczynia o obmazywanych, szarych powierzchniach i domieszce średnioziarnistej. Średn. wylewu 19 cm. **45)** Fragment naczynia o starannie gładzonych, jasnobrunatnych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 14 cm. Ar 10 E: **46)** Fragment naczynia o ceglanych, szorstkich powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. Średn. dna 9 cm. Ar 10 F: **47)** Fragmenty naczynia o czernionych, bardzo starannie gładzonych powierzchniach z nieliczną, drobnoziarnistą domieszką, na załomie ryte linie. Średn. wylewu 13 cm. **48)** Fragment naczynia o starannie gładzonych, czernionych powierzchniach i drobnoziarnistej domieszce oraz śladami domieszki organicznej. Średn. wylewu 10 cm. **49)** Fragment naczynia zdobionego dołkami na krawędzi o słabo wygładzanych, brunatno-czarnych powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista. **50)** Dolna część naczynia o czernionych, bardzo starannie wygładzanych powierzchniach (być może od naczynia nr 47), zdobionego przy dnie plastyczną listwą, nieliczna drobnoziarnista domieszka. Średn. dna 9 cm. **51)** Fragment naczynia o starannie gładzonych, ciemnoszarych powierzchniach i bardzo nielicznej, drobnej domieszce. Średn. dna 9 cm. Ar 10 H: **52)** Fragment naczynia o słabo gładzonych, brunatno-czarniawych powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 30 cm. **53)** Fragment naczynia o niestarannie gładzonych, jasnobrunatnych powierzchniach, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 16 cm. **54)** Fragment nóżki naczynia o starannie gładzonych, ciemnoszarych powierzchniach i domieszce drobnoziarnistej. Średn. dna 10 cm. Ar 11 F: **55)** Fragment naczynia o brunatno-ceglanych, obmazywanych powierzchniach, zdobionego rzędem dołków paznokciowych, duża ilość średnio- i gruboziarnistej domieszki. Średn. wylewu 22 cm. **56)** Fragment naczynia o brunatnych, słabo gładzonych powierzchniach, domieszka drobno- i średnioziarnista. **57)** Fragment naczynia o starannie gładzonych, ciemnoszarych powierzchniach, niewielka ilość średnioziarnistej domieszki. Średn. wylewu 16 cm. **58)** 2 fragmenty naczynia o ciemnoszarych, starannie gładzonych powierzchniach, mała ilość drobnoziarnistej domieszki. Średn. dna 11 cm. **59)** Fragment nóżki naczynia o czernionych (grafitowanych?), bardzo starannie wygładzanych powierzchniach, domieszka nieliczna, drobna. **60)** Fragment naczynia o startych, szarych powierzchniach i domieszce drobnoziarnistej. Średn. ok. 30 cm. Ar 11 H: **61)** Fragment naczynia o szarych, gładzonych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. Średn. wylewu 15 cm. **62)** Fragment naczynia o ciemnoszarych, dość starannie gładzonych powierzchniach, nieliczna domieszka piasku. **63)** 2 fragmenty naczynia o czarnych, bardzo starannie gładzonych powierzchniach, domieszka bardzo nieliczna, drobna. Średn. wylewu 20 cm.

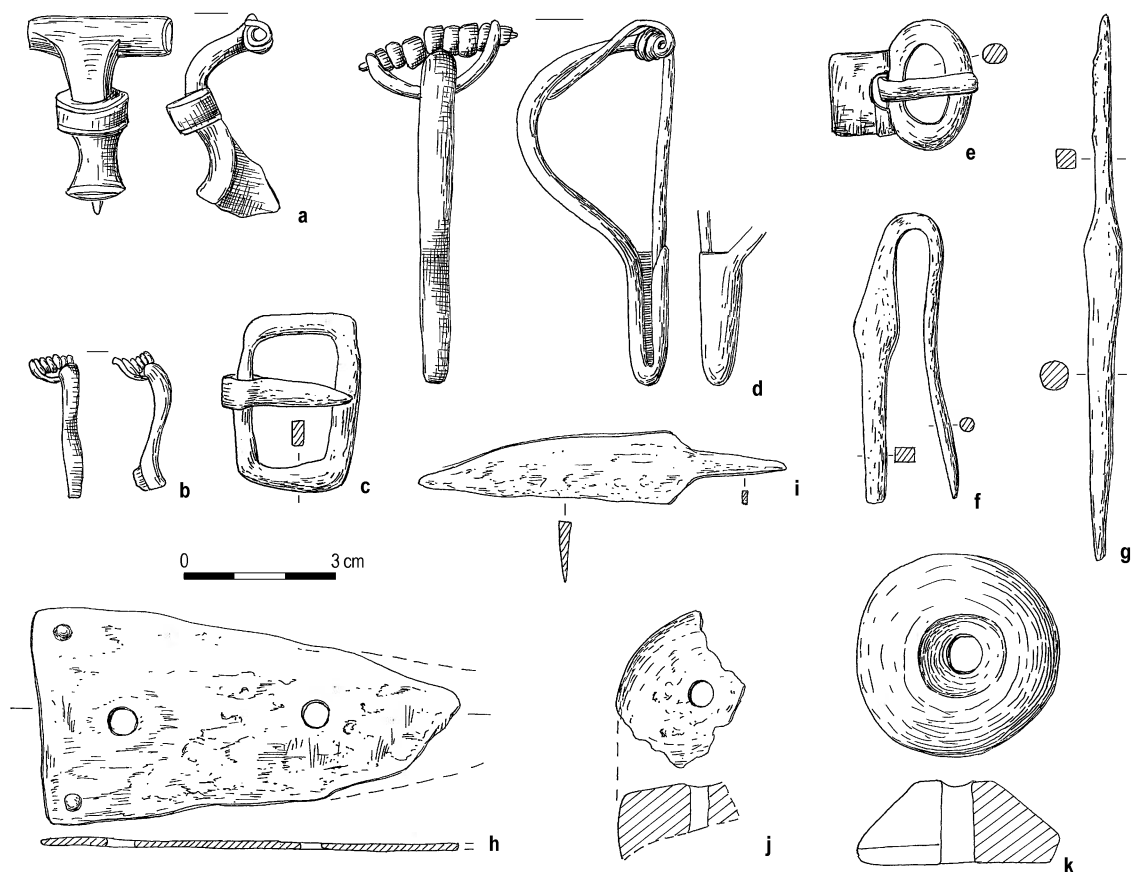
64) Fragmenty nóżki słabo gładzonego, brązowego naczynia o drobno- i średnioziarnistej domieszce. Średn. dna ok. 8–9 cm. **65)** Kilka fragmentów części przydennej ceglasto-szarego naczynia o chropowatych, wewnątrz obmazywanych powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista.

Wykop I: **66)** Dno brązowo-szarego, niestarannie wygładzanego naczynia o domieszce drobno- i średnioziarnistej. Średn. 5,5 cm. Wykop II: **67)** Fragment naczynia toczonego (?) o zdartych, jasnobrunatnych powierzchniach, bardzo drobna nieliczna domieszka. Średn. wylewu 14 cm. Wykop V: **68)** Fragment naczynia o gładzonych, jasnobrunatnych i szarych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. **69)** Fragment zdobionego żłobkami ciemnoszarego naczynia, obmazywanego od wnętrza o domieszce od drobno- do gruboziarnistej. **70)** Fragment brązowo-czarniawego naczynia zdobionego ornamentem rytym, domieszka drobnoziarnista. Wykop XII: **71)** Fragment naczynia zdobionego listwą o brunatnych, szorstkich powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista, i fragment dna z odciskami ziarna. Wykop XIII: **72)** Fragment naczynia o powierzchniach starannie gładzonych, czarnych, domieszka drobnoziarnista. Wykop XIIIa: **73)** Fragment naczynia zdobionego dołkami o brązowo-ceglastych, słabo gładzonych powierzchniach, domieszka drobno- i średnioziarnista. **74)** Fragmenty 2 (?) naczyń o brunatnych, słabo gładzonych powierzchniach, zdobionych ornamentem rytym i nakłuwaniem, domieszka średnioziarnista. **75)** Kilka fragmentów naczynia dołem chropowatego, górą gładzonego o brunatnych powierzchniach i domieszce średnioziarnistej. Średn. wylewu 19 cm. **76)** Fragmenty 2 (?) naczyń zdobionych liniami rytymi, o brunatnych, słabo wygładzanych powierzchniach, domieszka średnioziarnista. **77)** Fragment naczynia o brunatnych, obmazywanych powierzchniach, domieszka średnioziarnista. Średn. dna 10 cm. **78)** Fragment naczynia o gładzonych, ceglasto-czerwonawych powierzchniach i domieszce średnioziarnistej. **79)** Fragment naczynia o gładzonych, szarych powierzchniach i domieszce drobnoziarnistej. Wykop XIV: **80)** Fragment naczynia o brązowo-szarawej, gładzonej dość starannie powierzchni, domieszka średnio- i gruboziarnista. Średn. wylewu 23 cm. **81)** Fragment naczynia ze źle wyrobionej gliny o obmazywanych, brunatnych powierzchniach, domieszka średnio- i gruboziarnista, na dnie odciski ziaren. Średn. dna 7,5 cm. **82)** Fragment naczynia zdobionego liniami rytymi o brunatnych powierzchniach, domieszka gruboziarnista. Wykop XV: **83)** Fragment naczynia o brunatnej, słabo zagładzonej powierzchni i domieszce średnioziarnistej; na czarnej, wewnętrznej powierzchni ślady resztek organicznych. Średn. wylewu 22 cm. **84)** Fragmenty dwóch naczyń: o niestarannie zagładzanych, szarych powierzchniach, domieszka średnioziarnista i o starannie gładzonych, czernionych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. **85)** Fragment naczynia o zagładzanych, brunatnych powierzchniach, domieszka drobno- i gruboziarnista. **86)** Fragment szarego naczynia, z zewnątrz słabo wygładzanego, wewnątrz obmazywanego z domieszką gruboziarnistą. **87)** Fragment naczynia o szarych, obmazywanych powierzchniach, domieszka średnioziarnista. **88)** Fragment naczynia zdobionego naciniakami o brunatnych, słabo gładzonych powierzchniach i domieszce średnio- i gruboziarnistej. Wykop XVIII: **89)** Ucho kubka z dołkiem u nasady, powierzchnie słabo gładzone, brązowo-czerwonawe, domieszka drobno- i średnioziarnista. **90)** Fragmenty dwóch naczyń o brązowo-szarych, słabo gładzonych powierzchniach z domieszką gruboziarnistą, glina źle wyrobiona. Wykop XIX: **91)** Fragmenty naczynia o brązowoszarych, obmazywanych powierzchniach i domieszce średnioziarnistego tłuczni. Średn. wylewu 21 cm. **92)** Fragment naczynia o niestarannie gładzonych, jasnobrunatnych powierzchniach i domieszce średnioziarnistej. **93)** Fragment brązowoszarego naczynia zdobionego ornamentem rytym, domieszka drobno- i średnioziarnista. Wykop XX: **94)** Fragment naczynia o szaro-popielatych, słabo gładzonych powierzchniach,

nieliczna domieszka gruboziarnistego tłuczni. **95)** Fragment brązowo-ceglastego naczynia o powierzchni zewnętrznej chropowatej, wewnętrznej szorstkiej, domieszka od drobno- do gruboziarnistej. Średn. dna ok. 20 cm. **96)** Fragment brązowego, zdobionego dołkami paznokciowymi naczynia, powierzchnie obmazywane, domieszka drobnoziarnista. Wykop XXI: **97)** Fragment gładzonego, ciemnoszarego naczynia o drobnoziarnistej domieszce. **98)** Fragment naczynia o gładzonych, szarych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista, także piasku. **99)** Fragment naczynia brązowego, słabo gładzonego, domieszka średnioziarnista. **100)** Fragment naczynia o brunatnych, zagładzanych powierzchniach, domieszka grubo- i średnioziarnista. **101)** Fragment naczynia o starannie gładzonych, jasnobrunatnych powierzchniach, znikoma domieszka drobnoziarnista. **102)** Fragment słabo wygładzanego, jasnobrunatnego naczynia, domieszka drobno- i średnioziarnista. Średn. wylewu 11 cm. **103)** Fragment naczynia o starannie wygładzanych, szarawych powierzchniach, brak widocznej domieszki. Średn. wylewu 10 cm. **104)** 7 fragmentów naczyń toczonych, w tym dno o gładkich, czarniawych powierzchniach, domieszka nieliczna, sporadycznie ziarenka piasku. Średn. dna 10 cm. **105)** Fragment dna toczonego naczynia o ciemnoszarych, gładkich powierzchniach, brak widocznej domieszki. Średn. 13 cm.

Ceramika znaleziona luźno na terenie osady: **106)** Fragment szarego, gładzonego naczynia zdobionego ornamentem rytym, domieszka drobnoziarnista. **107)** Fragmenty naczynia o brunatnych, gładzonych, ale szorstkich powierzchniach. **108)** Fragment naczynia niestarannie wykonanego o słabo gładzonych, brązowo-szarych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. **109)** Fragment szarego naczynia zdobionego ornamentem plastycznym, nieliczna domieszka drobnoziarnista. **110)** Fragment brązowo-szarego naczynia zdobionego ornamentem rytym, wewnątrz obmazywanego. **111)** Fragment nóżki czernionego, gładzonego naczynia, domieszka drobnoziarnista. Średn. dna 8 cm. **112)** Fragment nóżki naczynia o startych, brązowo-szarych powierzchniach, domieszka drobnoziarnista. Średn. dna 9 cm. **113)** Fragment dna naczynia o brunatnych, starannie gładzonych powierzchniach zdobionego ornamentem paznokciowym.

Inne zabytki znalezione w warstwie kulturowej (Ryc. 39): **1)** Żelazna zapinka z grzebykiem i kapturkami typu A.39, na kapturku i grzebieniu drobiny srebra. Dł. 3,7 cm – wykop XXI (Ryc. 39a). **2)** Żelazna fibula kuszowata z pełną nóżką, sprężyna na osi, do której przymocowany jest haczykowato zagięty kabłąk. Dł. 7,1 cm – wykop XIV (Ryc. 39d). **3)** Kabłąk żelaznej zapinki VII grupy (?). Dł. 2,8 cm – ar 10 H (Ryc. 39b). **4)** Fragment żelaznej sprężynki fibuli z górną (?) cięciwą – ar 6 E. **5)** Uszkodzona nóżka żelaznej fibuli A.VI. Zach. dł. 5 cm – ar 3 H. **6)** Fragment sprężynki i górnej cięciwy żelaznej fibuli kuszowatej (?) – ar 5 G. **7)** Uszkodzona, jednocześnie sprężka żelazna grupy G, typu 1 wg R. Madydy-Legutko. Wym. 3,7×2,5 cm – ar 9 F (Ryc. 39c). **8)** Sprężka żelazna grupy H, typu 16-17 wg R. Madydy-Legutko, ze zgrubiałą ramą i resztkami żelaznej skuwki, która uległa zniszczeniu w czasie konserwacji. Wym. ramy 2,6×1,7 cm – wykop XIX (Ryc. 39e). **9)** Częściowo zachowana szpila żelazna. Dł. 5 cm – ar 2 H. **10)** Lekko uszkodzony żelazny nożyk. Dł. 7,5 cm – ar 1 G (Ryc. 39i). **11)** Czubek żelaznego noża (?), Dł. 2,9 cm – ar 10 H. **12)** Szydło żelazne. Dł. 10,8 cm – wykop XII (Ryc. 39g). **13)** Zgięte, silnie przerdzewiałe żelazne szydło. Dł. ok. 12 cm – wykop XIII (Ryc. 43f). **14)** Uszkodzone żelazne okucie zamka szkatułki typu 8-9 wg A. Kokowskiego. Wym. 8,5×4,4 cm – ar 9 F (Ryc. 39h). **15)** Fragmentarycznie zachowane, płaskie, wygięte, taśmowate okucie. Dł. ok. 8,5 cm – wykop XIV. **16)** Stożkowaty, gliniany przęślik. Średn. 4 cm – ar 4 H (Ryc. 39k). **17)** Fragment płasko-kulistej, glinianej przęśliki, nieco wtórnice przepalonej – wykop II (Ryc. 39j). **18)** Rozcieracz kamienny.

Ryc. 39. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Zabytki znalezione luźno. Żelazo (a-i), glina (j,k)

Fig. 39. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Stray finds. Iron (a-i), clay (j,k)

Średn. 3,4 cm – ar 4 I. 19) Fragment jasnozielonego, przepalonego szkła – wykop I. 20) Bryłka bursztynu. Wym. 2,5×2,3×1 cm – wykop XIII. 21) Bryłka polepy ze stopionym, zielonkawym szkłem – ar 5 G. 22) 2 bryłki polepy z przytopionym szkłem – ar 6 F. 23) Bryła polepy z przytopionym, zielonkawym szkłem – wykop XIV.

Ponadto w warstwie ziemi ornej i poniżej niej znaleziono 17 drobnych ułamków silnie skorodowanych przedmiotów żelaznych nie nadających się do rekonstrukcji. Nieliczne, które się udało określić, to fragmenty współczesnych lub niewiele wcześniejszych wytworów, na przykład śrubek czy guzików. Inne mogą, ale nie muszą, pochodzić też z tych czasów. Brak możliwości przeprowadzenia dokładniejszej klasyfikacji skłonił do rezygnacji z ich opisów.

Analiza i datowanie zabytków ruchomych

Na osadzie w Łęgonicach najliczniej reprezentowana jest ceramika. Przeważająca jej część pochodzi z okresu rzymskiego, tylko nieliczne fragmenty wiązać można z wczesnym średniowieczem, zupełnie sporadycznie spotyka się ułamki naczyń innych kultur (jama 36 pod chatą 1, jama 75a, słup 130?). Ceramika przeważnie zachowana jest w niewielkich fragmentach, na ogół niepozwalających na pełną rekonstrukcję naczyń. Nieco lepiej przedstawia się tylko materiał z chat i niektórych innych obiektów. Większość to fragmenty naczyń ręcznie lepionych, znacznie mniej jest ułamków naczyń wykonanych przy pomocy koła garncarskiego.

Wśród naczyń lepionych ręcznie widoczne są duże różnice w sposobie wykonania i wypalenia. Naczynia wykonane starannie są zawsze dobrze wypalone, zdarzają się nieliczne jednak przypadki dobrego wypalenia naczyń wykonanych niestarannie. Te ostatnie najczęściej były wypalane bardzo źle. Domieszkę stanowił przeważnie tłuczeń, na ogół niesegregowany; spotyka się także piasek – głównie w naczyniach gładzonych. Sporadycznie odnotowano też ślady domieszki organicznej. Na niektórych fragmentach znajdowały się odciski ziaren zbóż.

Wśród naczyń lepionych można wyodrębnić dwie grupy. Najczęstsze są fragmenty naczyń niegładzonych o powierzchniach szorstkich, czasem obmazywanych, lub bardzo słabo zagładzanych. Rzadziej powierzchnie naczyń były celowo chropowate przez obsypanie tłuczniem. Ułamki naczyń starannie gładzonych stanowiły mały odsetek zbioru.

Wśród egzemplarzy o szorstkich powierzchniach można wyodrębnić kilka typów naczyń, choć jest to utrudnione ze względu na rozdrobnienie materiału. Najbardziej rozpowszechnione były różnego rodzaju garnki, ale spotyka się także misy i czarki. Do pojedynczych znalezisk należy naczynie sitowate (j. 31a:1)² oraz naczynko miniaturowe (j. 50:1). Bardzo ciekawe są fragmenty dwóch naczyń wiaderkowatych: jedno

² W dalszej części zastosowano następujące skróty: ch. – chata, j. – jama, lz – znaleziska luźne, ob. – obiekt, s. – słup, s.p. – skupisko polepy.

z nich jest zachowane w znacznej części (s.p. 2:2), z drugiego pozostało tylko ucho (s.p. 2:3), ale nie ma wątpliwości, że pochodzi ono z tego typu naczynia. Wśród innych form zwraca uwagę ułamek naczynia zasobowego z obiektu 7 (ob. 7:6). Należy jeszcze wspomnieć o fragmentach dużego naczynia, zapewne też zasobowego, z tego samego obiektu (ob. 7:5).

Zdobienia spotyka się w tej grupie naczyń dość rzadko. Jest to ornament ukośnie krzyżujących się linii rytych (np. j. 32:5; s. 41:7; lz:43), dołków wykonanych przy pomocy palca (ch. 4:23; s.p. 1:3; ob. 9:1; lz:49.55) i sporadycznie płytkich żłobków (ch. 4:10). Stosunkowo często spotyka się też guzki lub pseudouszka (ch. 2:15, 3:24; j. 1:2, 55:1), pionowe listwy (ch. 1:15.32, 3:18) i nacinane, zdobione poziome listwy, umieszczane poniżej krawędzi naczynia (ch. 2:4.5, 3:3.31). Jeden wylew był zdobiony dołkami paznokciowymi (lz:49). Wśród zdobionych przeważają naczynia o brunatnych lub brunatnawych powierzchniach, często niejednolicie ubarwione z ciemnymi plamami. Dna są najczęściej wyodrębnione, niektóre nawet silnie (np. ch. 1:16, 4:16; j. 1:14, 59b:3; s.p. 2:1).

Część ceramiki lepionej przedstawia formy typowe dla późnej fazy kultury przeworskiej; dotyczy to zwłaszcza naczyń wiaderkowatych (K. Godłowski 1977, s. 157, 174) ze skupiska 2 (s.p. 2:2.3). Fragmenty naczyń zdobionych przecinającymi się bruzdami znajdują analogie w ceramice z faz B₁–C₂ (K. Godłowski 1977, s. 158).

Drugą grupę ceramiki ręcznie lepionej tworzą naczynia o starannie gładzonych powierzchniach. Zachowane są w jeszcze drobniejszych fragmentach, niż to miało miejsce w przypadku ceramiki słabo wygładzanej i określenie form jest jeszcze trudniejsze. Często spotyka się wśród tych naczyń kopytkowate nóżki (s. 26a:3; lz:50.54), można także wyróżnić egzemplarze o dwustożkowatym (ch. 3:7; j. 1:1; s. 18a:2; lz:47) i łagodnie zaokrąglonym brzuścu (ch. 1:44; j. 75:6; s.p. 1:1). Do nielicznych naczyń dobrze zachowanych należy miseczka z wgłębionym dnem i trzema pseudouszkami na załomie brzuśca (lz:32) oraz miniaturowe naczynko (j. 63:1). Niektóre naczynia zdobione były poziomymi głęboko rytymi liniami (lz:47.50) i wspomnianymi już pseudouszkami (lz:32). Z chaty 1 (ch. 1:13) pochodzi fragment bardzo starannie wykonanego i gładzonego naczynia z ornamentem rytym i nakłuwanym wykonanym ostrym narzędziem. Powierzchnie naczyń wygładzanych są czarne, ciemnoszare i jasnobrunatne, czasem czerwone. Kilka z nich miało miejscami metalicznie połyskującą powierzchnię: grafitowaną lub nacieraną sadzą.

Silne wygładzenie powierzchni naczyń jest cechą typową dla ceramiki z wczesnego okresu rzymskiego, ale naczynia o nieco mniej starannie gładzonych powierzchniach spotyka się też w fazie D, np. na osadzie w Leśnicy, pow. lubliniecki (J. Kostrzewski 1938, s. 87) i na innych, późno datowanych stanowiskach w Otałężce, pow. grójecki czy Szczedrzyku, pow. opolski (K. Godłowski, 1977, s. 167).

W cienkościennych, gładzonych naczyniach z Łęgonic brak przewężenia w miejscu, gdzie kołnierz (lub

wylew) styka się z szyjką lub górną partią brzuśca, charakterystycznego dla ceramiki z wczesnego okresu rzymskiego. Przewężenie to zaobserwowano jednak w ceramice sepulkralnej i brak tej cechy w materiale osadowym może być niezależny od chronologii i wiązać się z mniejszą starannością wykonywania naczyń używanych na co dzień.

Możliwości późnego datowania części starannie wygładzanej ceramiki najpewniej nie dotyczą fragmentów o metalicznie połyskujących powierzchniach, być może grafitowanych, które pochodzą z najwcześniejszego okresu istnienia osady.

Dokładne datowanie większości ułamków naczyń gładzonych pozostaje jednak nadal kwestią otwartą. Obecność ich w fazie D potwierdzają późno datowane chaty 1 i 3; w ostatniej z nich znaleziono nawet fragment kopytkowatej nóżki (ch. 3:36). Przyjąć więc należy, że ceramika gładzona (a może i czerniona) występowała przez cały czas trwania osady łęgonickiej, z tym, że jest bardziej prawdopodobne, iż fragmenty ze śladami „grafitowania” należą do fazy wczesnej.

Z osady w Łęgonicach pochodzi także nieco ceramiki wykonanej przy pomocy koła garncarskiego, znajdowanej przeważnie w niewielkich ułamkach; nieco lepiej zachowane naczynia i ich fragmenty wystąpiły w niektórych obiektach i w chatach. Pochodzą one przeważnie z naczyń szerokootworowych o ostro lub łagodnie ukształtowanych załomach brzuśców i o różnie ukształtowanych brzegach. Przeważają ułamki szare lub ciemnoszare, rzadziej czarne. Naczynia wykonane są z gliny bez widocznej domieszki lub z bardzo nieliczną – w postaci drobnoziarnistego piasku. Były one często zdobione wygładzanymi pasmami (ch. 1:42; lz:3.5.25) lub też rytymi liniami (ch. 3:34; lz:21.33). Do bardziej interesujących form należy fragmentarycznie zachowany dzban (ch. 1:43). Ceramika wykonana przy pomocy koła jest datowana w kulturze przeworskiej od fazy C_{1a}, ale częściej występuje dopiero w okresie późniejszym (K. Godłowski 1977, s. 179–180).

Do ceramiki wykonanej przynajmniej częściowo przy pomocy koła należą fragmenty naczyń zasobowych z szerokimi kryzami, typu *Krausengefässe*, znajdowane stosunkowo często tak w zespołach, jak i luźno na terenie całej osady. Naczynia te datowane są na fazy C₂–D (K. Godłowski 1977, s. 182–190).

Z innych przedmiotów wykonanych z gliny wymienić należy niezbyt liczne przeszłiki (ch. 2:35; j. 19:4; s. 125:19) oraz fragmenty ciężarków tkackich z chaty 3 (ch. 3:44).

Znaczna część znalezionych na osadzie przedmiotów żelaznych zachowana jest fragmentarycznie. Drobne ułamki nieokreślonych przedmiotów, które mogą być współczesne lub niewiele starsze nie zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu. Do zabytków lepiej zachowanych należą dwie zapinki i fragmenty dwóch następnych, dwie sprzączki, w tym jedna owalna z pogrubioną ramą, trzy noże, dwa szydła, radlica oraz okucie skrzynki. Większość została znaleziona luźno.

Z dwóch wczesnych zapinek pierwsza, pierwotnie zdobiona srebrem, reprezentuje typ A.39 (Ryc. 39a) i zapewne pochodzi z miejscowego warsztatu, ponieważ dwie podobne, także zdobione srebrem żelazne zapinki zostały znalezione na pobliskim cmentarzysku w Nowym Mieście (T. Liana 1975, s. 381, 403, tabl. IV:1.2). Niestety, zapinka ta pochodzi spoza obrębu osady; znaleziono ją na wtórnym złożu, na stoku. Z racji usytuowania znaleziska można jednak przypuszczać, że dostała się tam wraz z ziemią z wyżej położonej części osady. Także luźno znaleziono fragment kabłąka drugiej zapinki, najpewniej należącej do grupy VII (Ryc. 39b). Pierwsza z nich pochodzi z końca fazy B₂ starszego okresu rzymskiego, druga, o ile ocena typologiczna jest poprawna, z fazy C_{1a}.

Kolejny, uszkodzony przez rdzę egzemplarz, to żelazna zapinka kuszowata z pełną nóżką VI grupy Almgrena. Na kabłąku zachowały się nikielne ślady facetowania, a na granicy kabłąka i nóżki – ornament metopowy. Podobne zdobienia uważa się za charakterystyczne dla fibul z końcowej fazy okresu rzymskiego i początków okresu wędrówek ludów (K. Godłowski 1977, s. 29). Zapinka jest wykonana niestarannie, osi sprężyny nie umocowano w otworze płytki znajdującej się zwykle u nasady kabłąka, ale zagięto na niej haczykowato uformowany koniec kabłąka (Ryc. 39d). Przypomina ona nieco zapinkę z grobu 893 z Pritzler w Meklemburgii (E. Schuldt 1955, ryc. 248) oraz zapinkę z grobu 312 z Kostelca na Morawach, z IV w. po Chr. (I. Peškar 1972, s. 135, tabl. 44:4). Pozostałe zapinki są zachowane we fragmentach. Jedna z nich pochodzi najpewniej od egzemplarza z podwiniętą nóżką i to o szczególnie dużych rozmiarach, ponieważ sama nóżka ma 4,5 cm długości. Zwraca w niej uwagę brak wygięcia kabłąka w miejscu przytwierdzenia końca nóżki. Zapinki z podwiniętą nóżką o długości powyżej 7 cm mają być częste na stanowiskach ze schyłkowych faz kultury przeworskiej (J. Szydlowski 1977, s. 119), a egzemplarze jeszcze większe są typowe dla fazy najpóźniejszej (K. Godłowski 1977, s. 26; J. Szydlowski 1977, s. 119). Równie długa jest zapinka z pełną nóżką z Łęgonic – ma 7,1 cm.

Z dwóch żelaznych sprzączek, pierwsza – czworokątna należąca do grupy G (Ryc. 39c) pochodzi najpewniej z fazy B, choć sporadycznie sprzączki takie spotyka się jeszcze w fazie C_{1b} (R. Madyda-Legutko 1986, s. 56–57), druga – owalna z pogrubioną ramą i niezachowanymi obecnie resztkami skuwki (Ryc. 39e) należy do typu 16-17 grupy H, datowanego na fazę D (R. Madyda-Legutko 1986, s. 66, 72), częstego na cmentarzyskach dobrodzieńskich.

Pozostałe zabytki: noże, szydła i przęśliki (Ryc. 39f.g.i–k) prezentują formy typowe dla kultury przeworskiej. Okucie zamka skrzynki (Ryc. 39h) odpowiada typowi 8-9 według A. Kokowskiego, datowanemu na fazy B₁–B₂/C₁ (A. Kokowski 1997, s. 22, ryc. 6). Podobne do łęgonickiej (j. 33:1) radlice znajduje się niekiedy na osadach z późnego okresu rzymskiego, dokładniejsze ich datowanie nie jest jednak możliwe.

Do szczególnie interesujących zabytków z Łęgonic należy dno naczynia z grubego, zielonkawego szkła, z dookólnym rowkiem i śladami owali (?) z chaty 2, które musi być datowane na fazę D (ch. 2:30). Z chaty 3 pochodzi też denar Trajana z lat 112–117 (K. Mitkowska-Szubert 1989, s. 99). Ma on przewiercony otwór do zawieszania i jest starty na skutek długiego użytkowania (Ryc. 8). Trzeba go więc datować, tak jak i cały obiekt, na fazę D. Używany jako zawieszka, a może amulet, mógł przechodzić z pokolenia na pokolenie. Łęgonice nie są tu zresztą wyjątkiem – monety wczesnorzymskie są dość często znajdowane na późnorzymskich osadach.

Datowanie poszczególnych zespołów

Sprawa ta jest stosunkowo prosta w przypadku chat i innych obiektów, w których występują materiały z późnej fazy kultury przeworskiej. Chodzi tu o naczynia wykonane na kole garncarskim, pochodzące z chat (1:1.41–44, 2:3, 3:30.34, 4:2), jam (1:20.21, 12:1, 53:2, 59b:5, 63:9, 64:1, 65:2 i 75:10), skupiska polepy (1:6) i obiektu (9:5), w tym toczzone dzbany (ch. 1:43; j. 1:21), naczynia typu *Krausengefässe* (ch. 1:39, 2:3) i takie rodzaje ceramiki lepionej ręcznie, jak towarzyszące im naczynia wiaderkowate (s.p. 2:2.3), naczynia zdobione guzkami, pionowymi listwami i wałkami pod krawędzią.

W zespołach, które dostarczyły większych serii ceramiki, w tym fragmentów o cechach późnych spotyka się jednak także ułamki naczyń czernionych i bardzo starannie wygładzanych, które uważa się na ogół za formy wcześniejsze. Tak było w chatach 1 i 2, gdzie także znaleziono kopytkowatą nóżkę, oraz w jamie 1.

Te właśnie naczynia stanowią, obok luźno znalezionych fibul z przełomu starszego i młodszego okresu rzymskiego podstawę datowania osady łęgonickiej od schyłku wczesnego okresu rzymskiego, choć z tego okresu brak na stanowisku całkowicie pewnych obiektów. Należy bowiem pamiętać, że znalezienie wśród ułamkowego materiału ceramicznego kilku lub jednego fragmentu naczynia starannie gładzonego nie przesądza o jego datowaniu. Na pewno bardziej miarodajne są fragmenty naczyń grafitowanych (jamy 32, 63, słup 14a i luźno) typowe dla wczesnego okresu rzymskiego. Występowały one na ogół pojedynczo; tylko w jamie 32 znaleziono dwa fragmenty pochodzące z dwóch różnych tego typu naczyń. Z jamy 32 pochodzi także dość dużo ceramiki, wśród której brak jest form późnych, co może wskazywać na wczesne datowanie całego obiektu. Jednak już w jamie 63 obok części małego naczynka o metalicznie połyskującej powierzchni (j. 63:1) znaleziono nie tylko materiał mało charakterystyczny, ale i fragment naczynia wykonanego na kole. W tym przypadku jednak, z racji przewagi ceramiki ręcznie lepionej można przypuszczać, że fragment naczynia toczzonego dostał się do jamy przypadkowo i cały obiekt pochodzi z fazy wcześniejszej. Wspomniany już wyżej dołek po słupie 14a, w którym znaleziono dwa ułamki ceramiki grafitowanej (s. 14a:1), mógł być związany z jakimś większym, niezachowanym obiektem.

Do spraw datowania poszczególnych obiektów niewiele też wnoszą nieliczne obserwacje stratygraficzne. Dotyczy to obiektu 7 i jam 75 i 75a: obie jamy łączyły się w dolnej części, a obiekt 7 przykrywał je częściowo, co każe przyjąć, że był to zespół młodszy. Z obu połączonych jam pochodzi dość dużo materiału ceramicznego, w tym formy późne (j. 75:1), mające analogie wśród form datowanych przez K. Godłowskiego na fazę D, i ułamki naczyń wykonanych na kole. W obiekcie 7 brakuje wprowadzie materiałów późnych, ale poza małymi uławkami naczyń gładzonych brak też ceramiki, która przemawiałaby za fazą wczesną, a fragmenty dużego naczynia zasobowego (ob. 7:5.6) znajdują bliżej niedatowane odpowiedniki w Poświętnem, pow. płoński (J. Pyrgała 1962, tabl. XI:3). Ponieważ jednak obiekt 7 nie może być wcześniejszy od obu jam należy przyjąć, że ceramika gładzona była używana aż do schyłku okresu rzymskiego, na co zresztą wskazuje analiza dalszych materiałów z Łęgonic i inne źródła.

Rozplanowanie i datowanie osady

Badanie zasięgów różnych rodzajów ceramiki: gładzonej, wykonanej przy pomocy koła, naczyń typu *Krausengefässe* oraz naczyń zdobionych pionowymi i krzyżującymi się bruzdami wskazuje na niewielkie zróżnicowanie zbadanego terenu osady; tylko peryferyjne, znacznie oddalone części, gdzie wytyczono wykopy I, XXII i XXIII, były całkowicie puste. Pewne, drobniejsze różnice mogą być jednak odbiciem intensywności użytkowania osady w poszczególnych okresach.

Z racji ukształtowania terenu wyróżniają się na osadzie dwie części rozdzielone pustym pasem arów 7 i 8 znajdującym się na obniżeniu schodzącym do jaru (Ryc. 2, 40). Jest to część wschodnia (od aru 1 do 6) i zachodnia (od aru 9 do 11 z dawnymi wykopami XII–XX). Choć w obu częściach osady występuje starannie gładzona ceramika ręcznie lepiona, jak i wykonana przy pomocy koła to stopień nagromadzenia tej pierwszej jest w obu częściach nieco inny. W części zachodniej znaleziono więcej ceramiki starannie gładzonej i grafitowanej niż w części wschodniej. Z części zachodniej pochodzi też przeważająca ilość fragmentów naczyń zdobionych ornamentem pionowych i ukośnych bruzd oraz ułamki pustych od środka, kopytkowatych nóżek. W części wschodniej znaleziono natomiast większość naczyń typu *Krausengefässe*, występujących tylko sporadycznie w części zachodniej (chata 1).

Można więc mniemać, że we wcześniejszej fazie użytkowano przede wszystkim część zachodnią, a dopiero później cały badany teren. Na pełne zasiedlenie obu części w okresie późniejszym, w tym także części zachodniej wskazują też (poza chatą 1 oraz skupiskiem 2) znaleziska luźne: zapinka kuszowata i sprzączka owalna z pogrubioną ramą. Z tej części pochodzą też cztery paleniska (1–4), w których znaleziono niestety bardzo nieliczną i mało charakterystyczną ceramikę.

Dalsze paleniska (5–8, 10), położone na południowym skraju części wschodniej leżą na stosunkowo pus-

tym terenie. Jest jednak charakterystyczne, że wszystkie paleniska pochodzące z obu części osady usytuowane zostały na stoku, co można zaobserwować szczególnie dobrze w części zachodniej (Ryc. 40). Natomiast wszystkie cztery chaty położone są na płaskiej, najwyższej części *plateau*. Z części wschodniej pochodzi też jedyny piec, w którym znaleziono fragment niecharakterystycznej ceramiki.

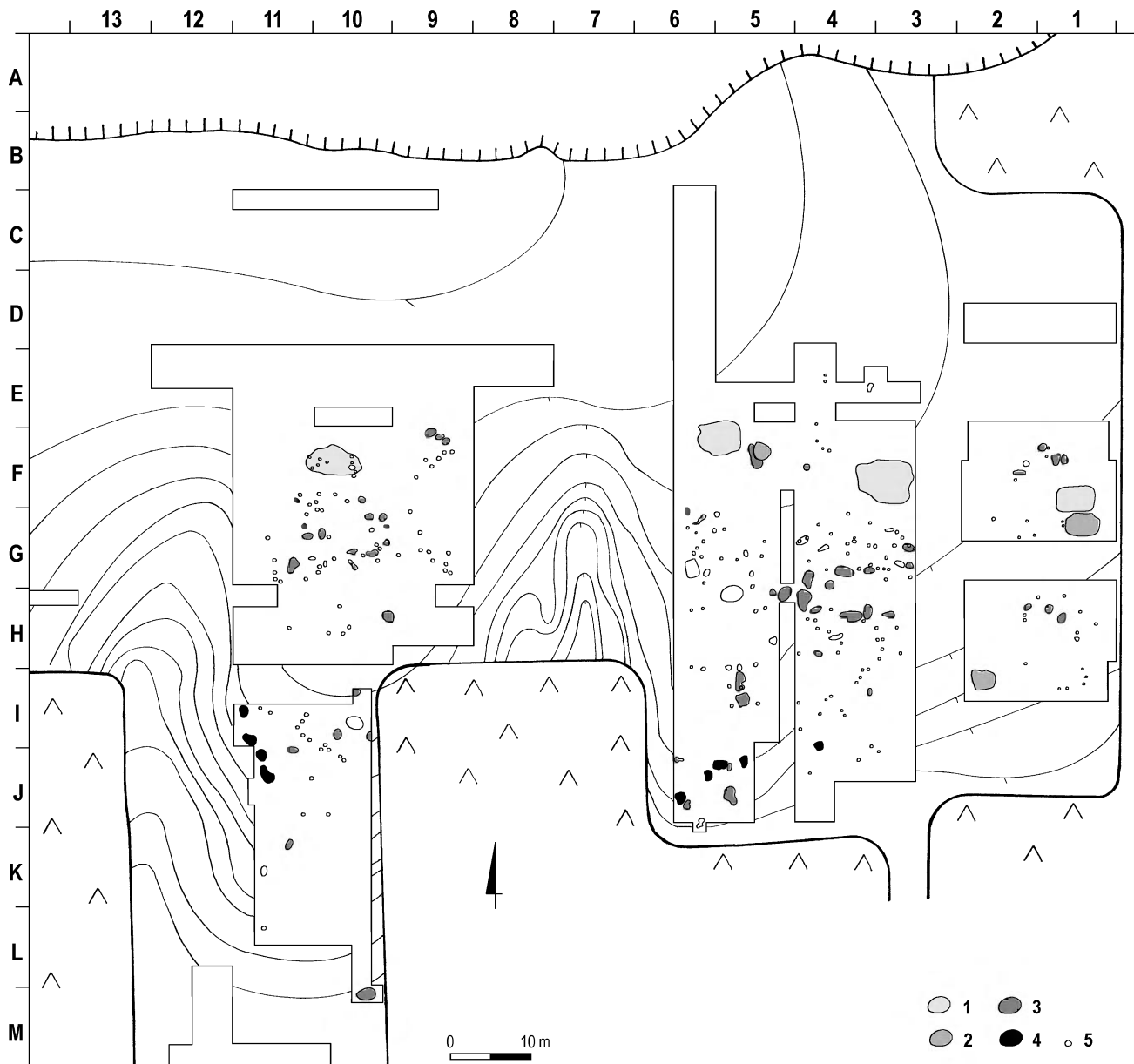
W obu częściach osady występują najliczniej obiekty z fazy późnej. Jak wspomniano niektóre z nich mogą być nieco wcześniejsze, ale ich datowanie oparte na drobnych uławkach naczyń starannie gładzonych i czernionych (sporadycznie grafitowanych) i na uławkach pustych od wewnątrz nóżek jest słabo udokumentowane. Tylko luźno znaleziona zapinka ze schyłku wczesnego okresu rzymskiego wskazuje na istnienie osady przynajmniej od tego czasu.

Oprócz paru zespołów, które mogą pochodzić z fazy wczesnej oraz wyraźnie liczniejszych, datowanych na fazę późną pozostaje cały szereg jam oraz śladów po słupach, których nie można dokładniej datować ze względu na brak odpowiednich materiałów. Mogą to być ślady zniszczonej, intensywniejszej niż daje się to obecnie stwierdzić, zabudowy fazy wczesnej, tym bardziej, że nie tworzą one żadnego logicznego układu wiążącego się z późniejszymi (?) chatami. W oparciu o obecny stan rozpoznania obiektu nie można jednak mówić o żadnych konkretnych zniszczeniach dokonanych przez późniejszą zabudowę.

Natomiast o pewnej kontynuacji zabudowy mogą świadczyć nieliczne przypadki wkopywania jednych obiektów w drugie (obiekt 7 i jamy 75 i 75a, być może jamy z paleniskiem pod chatą 4). W przypadku obiektu 7 i obu jam mamy najprawdopodobniej do czynienia z modyfikowaniem lub poprawianiem „budowli” w dość krótkim odcinku czasu. Jama z paleniskiem pod chatą 4 nie musiała mieć z wyżej położonym obiektem żadnego funkcjonalnego ani chronologicznego związku. Nie można też wykluczyć, że czasy funkcjonowania jamy były współczesne obiektowi 9. Obiekt ten, położony obok chaty 4, łączył się z nią wprowadzie w górnej części, ale stało się tak najpewniej w wyniku przypadkowego rozwleczenia ciemniejszej ziemi z któregoś z wypełnisk: cienka, ciemna warstwa układała się zgodnie z kierunkiem orki. Trudno też przypuszczać, aby był to kolejny budynek mieszkalny: obiekt 9 różnił się od odkrytych czterech chat mniej wyraźnymi konturami, a wypełnisko nie było też tak ciemne.

Wszystkie cztery chaty pochodzą ze schyłku późnego okresu rzymskiego i fazy D. Wskazuje na to zawartość kulturowa. We wszystkich chatach znajdowano też podobną ceramikę, a chata 2 jest ponadto dobrze datowana fragmentem naczynia szklanego.

Ponieważ z racji zniszczeń i częściowego zalesienia udało się przebadać tylko część stanowiska trudno mówić o pierwotnym rozplanowaniu osady. Z racji małej ilości wczesnych materiałów nie można też wykluczyć, że starsze osadnictwo zajmowało również jakieś tereny

Ryc. 40. Łęgonica, pow. Grójec, stan. 1. Rozplanowanie osady: 1 – chaty, 2 – obiekty, 3 – jamy, 4 – paleniska, 5 – dolki posłupowe, skupiska polepy, piec

Fig. 40. Łęgonica, distr. Grójec, site 1. Arrangement of the settlement: 1 – huts, 2 – features, 3 – pits, 4 – hearths, 5 – post-holes, daub concentrations, oven

przyległe lub nawet bardziej oddalone, położone np. na obrzeżu lub na terenie obecnej wsi.

Zbadana część osady była najpewniej użytkowana już w fazie B₂/C₁, ale z intensywniejszym osadnictwem liczyć się należy dopiero w fazach C₃–D. Istnienie wczesnej zabudowy nie jest w pełni potwierdzone, ale wskazują na nią zabytki luźno znajdowane.

Nieprzerwanemu trwaniu osady od fazy B₂ do fazy D przeczy bardzo niska warstwa kulturowa, co może być jednak spowodowane dużym zniszczeniem stanowiska, na którym luźno materiał zabytkowy staje się nieco

liczniejszy tylko w sąsiedztwie lepiej zachowanych obiektów. Brak też większej ilości materiałów, które mogą być z całą pewnością datowane na wczesne stadium młodszego okresu rzymskiego. Nie musi to oczywiście wskazywać na brak zasiedlenia najbliższego terenu w fazie C₂, ponieważ w tym czasie osada mogła znajdować się na pobliskim, a może nawet sąsiednim, nieprzebadanym przecież obszarze.

Dr Teresa Liana

Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie

BIBLIOGRAFIA

- Godłowski, K.
1969 *Kultura przeworska na Górnym Śląsku*, Katowice-Kraków.
1977 *Materiały do poznania kultury przeworskiej na Górnym Śląsku (cz. II)*, MSiW IV, s. 7–237.
- Kokowski, A.
1997 *Die Schloßbeschläge und die Schlüssel aus dem nördlichen Barbaricum in der römischen Kaiserzeit und frühen Völkerwanderungszeit*, Klasyfikacja zabytków archeologicznych II, Lublin.
- Kostrzewski, J.
1938 *Badania prehistoryczne w powiecie lublinieckim na Śląsku w roku 1936 r.*, Wydawnictwa Śląskie PAU, Prace Prehistoryczne 3, Kraków, s. 63–88.
- Liana, T.
1973 *Wykopiska Kaliksta Jagmina w Łęgonicach, pow. Opoczno*, WA XXXVIII/2, s. 309–329.
1975 *Cmentarzysko kultury przeworskiej w Nowym Mieście, pow. Rawa Mazowiecka*, WA XL/3, s. 375–410.
1976a *Kurhan i cmentarzysko płaskie kultury przeworskiej na stan. II w Łęgonicach Małych, pow. Opoczno*, WA XLI/1, s. 64–127.
1976b *Cmentarzysko kultury przeworskiej w Łęgonicach Małych, gm. Odrzywół, woj. radomskie, na stanowisku I*, WA XLI/4, s. 461–487.
- Madyda-Legutko, R.
1986 *Die Gürtelschnallen der römischen Kaiserzeit und die frühen Völkerwanderungszeit im mitteleuropäischen Barbaricum*, B.A.R. Int. Series 360, Oxford.
- Mitkova-Szubert, K.
1989 *Znaleziska monet antycznych w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie*, „Wiadomości Numizmatyczne” XXXI (1987), z. 1-2 (119-120), s. 98–100.
- Peškař, I.
1972 *Fibeln aus der römischen Kaiserzeit in Mähren*, Praha.
- Pyręga, J.
1962 *Naważniejsze wyniki z badań osady późnego okresu lateńskiego i wczesnego okresu wpływów rzymskich w Poświętnem, pow. Płońsk, „Światowit” XXIV*, s. 285–303.
- Schuldt, E.
1955 *Pritzler. Ein Urnenfriedhof der späten römischen Kaiserzeit in Mecklenburg*, Schriften der Sektion für Vor- und Frühgeschichte der Deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, t. 4, Berlin.
- Szydłowski, J.
1977 *Zur Frage der fremden Komponenten in der Dobrodzień-Gruppe*, PArch. 25, s. 97–134.

A LATE ROMAN PERIOD SETTLEMENT OF THE PRZEWORSK CULTURE AT ŁĘGONICE, DISTR. GRÓJEC

SUMMARY

The settlement lies on a plateau and part of the southern slope of a steep left bank of the Pilica River (Fig. 1). On the north and partly the east side it is confined by deep ravines; on its south side the initially gentle slope, at present partly under cultivation, partly under forest, is cut by gullies which descend abruptly down to the river valley (Fig. 2). The settlement produced largely culturally uniform material, datable mostly to the Late Roman Period, associated with the Przeworsk culture. Seven seasons of investigation (1969–1975) helped to uncover four huts, three unspecified features, two concentrations of daub, numerous pits and postholes, ten hearths and a lime kiln (?).

Pottery were for the most part greatly fragmented and could be fully reconstructed only in a small number of cases. Pottery from the huts and other features were slightly better preserved. Most sherds belong to hand-made vessels; wheel-made wares are much less well represented. Hand-made pottery fall into two groups. A large group comprises rough and unsmoothed, occasionally daubed ceramics; alternately, some sherds have lightly smoothed surfaces. There is also a slight percentage of sherds from carefully smoothed hand-made pottery.

Group two of hand-made vessels are mostly “pot-like” forms typical for the late phase of the Przeworsk culture (among them bucket-shaped vessels (Pl. X/2:2.3). Fragments from pedestalled biconical vessels (Pl. XII/słupy:3, XIII/LZ:54) with carefully smoothed surfaces are much more rare. Some have a metallic gloss surface produced presumably by graphite-slipping or rubbing the vessel with soot. Heavy smoothed pottery in the Przeworsk culture is a feature typical during the Early Roman Period but similar vessels have been recorded also at some Late Roman Period settlements. Occurrence of this type of pottery at Łęgonice during phase D is confirmed by material from huts 1 and 3.

Wheel-made pottery, represented at Łęgonice by greatly fragmented sherds (eg pl. I/1:41–44, XII:3.5.21, XIII/LZ:25.33), includes an exceptional

damaged jug (Pl. I/1:43). In the Przeworsk culture earliest wheel-made pottery start to appear during phase C_{1a}, but become more widespread starting from phase C₂.

Pottery produced at least partly using the potter’s wheel is represented by sherds from wide-collared *Krausengefäße* storage vessels dated to phases C₂–D discovered inside features or scattered across the entire area of the settlement. Other clay objects include a small number of spindlewhorls (Pl. III/2:36, VI/19:4, XII/słupy:19) and loomweight fragments discovered in hut 3 (Pl. IV/3:44).

Most iron objects were stray finds and rather in a fragmented condition. Better preserved items include brooches: type A.39 and Almgren group VII and VI specimens (Fig. 39a.b.d); the latter are late long forms. In one of them the hooked bow folds over the spring axle (Fig. 39d).

Two iron buckles (Fig. 39c.e) belong to Madyda-Legutko type G16–17. Other finds include knives and awls (eg fig. 39f.g.i), all of them typical Przeworsk culture forms. Łęgonice produced an iron lock fitting for a wooden casket, Kokowski type 8-9 (Fig. 39h). Coulter similar to the item discovered in pit 33 (Pl. VIII/33:1) are recorded at Przeworsk culture settlements throughout the Late Roman Period.

The settlement at Łęgonice produced two interesting finds: the base fragment of thick green-coloured glass from a vessel, with a horizontal groove and traces of polished ovals (?), from hut 2 (Pl. III/2:30) dated to phase D, and a Trajan denarius AD 112–117 issue, discovered in hut 3, with a drilled perforation suggesting it was worn as a pendant or an amulet (Fig. 8).

Black smoothed ceramics and brooch forms – type A.39 – and the fragmented group VII specimen from stray finds place the origins of the settlement at Łęgonice to the close of the Early Roman Period, even though this period is not otherwise documented by any certain features. The presence inside a number of features (eg pits 32, 63, posthole 14a) of a single or even several

fragments of carefully smoothed pottery cannot be not conclusive. Evidence from stratigraphy (eg feature 7 and pits 75 and 75a) is likewise limited and far insufficient.

Basing on differences in morphology of its terrain the settlement site may be distinguished into two distinct areas divided by a strip of empty ground found in the area sloping down to the ravine (Fig. 2). In eastern area of the settlement the frequency of carefully smoothed pottery is lower, suggesting that originally the western area was being used and the settlement only gradually spread over the whole investigated area. Full occupation of both areas during a later period is evidenced by hut 1 and daub concentration 2 as well as by the stray find of a crossbow brooch and an oval buckle with a thickened frame. Hearths discovered by the slope of the plateau, on the southern margin of the settlement, lie in a relatively empty area (Fig. 3, 4, 40).

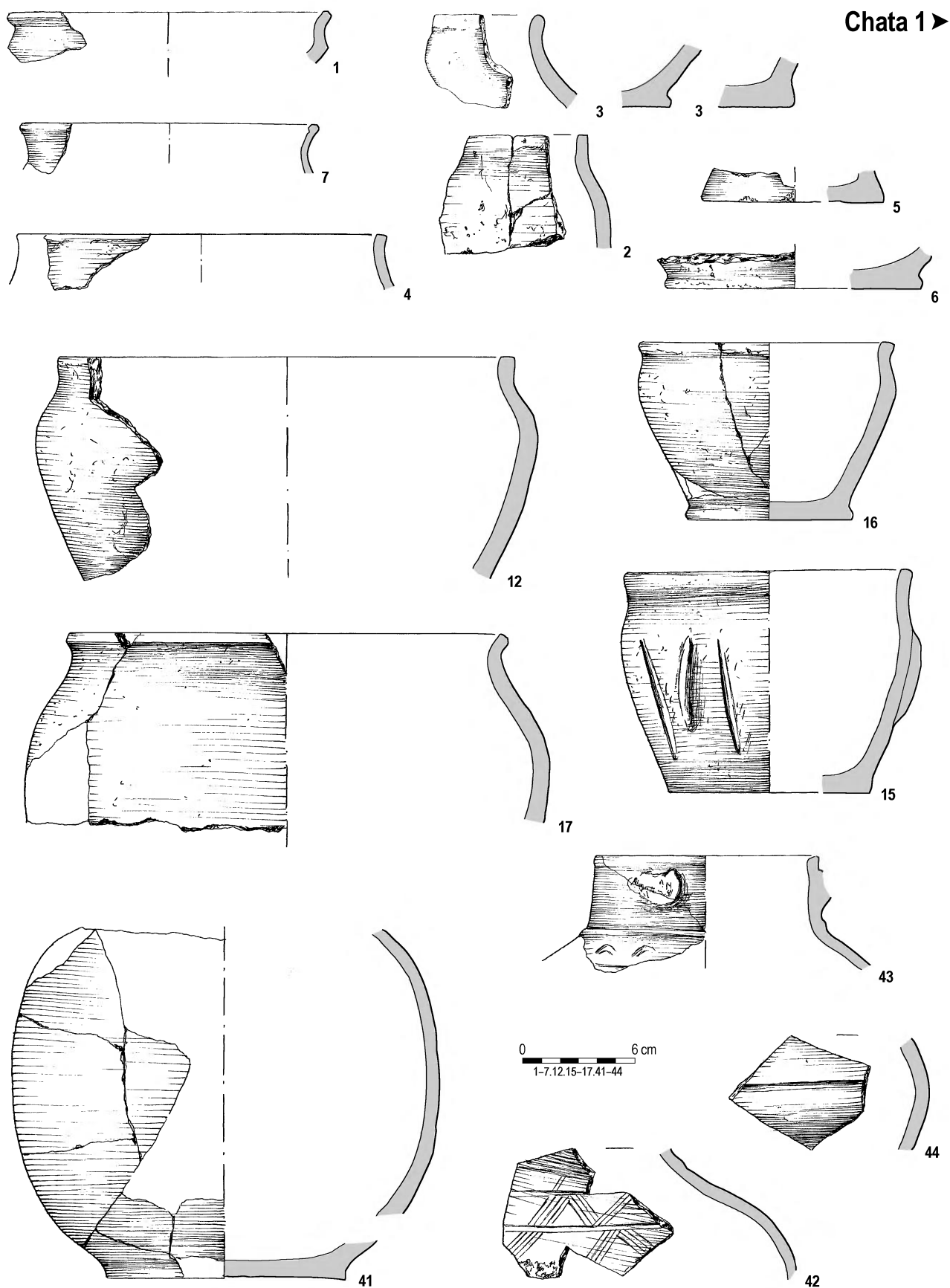
Features which defy closer dating, some of the pits and – especially – the numerous postholes, may represent the remains of buildings from the early phase of occupation of the site, more intensive than can be determined basing on their almost fully obliterated state. Their arrangement does not appear to form any logical arrangement which could be tied to structures associated with

the later phase of occupation. That occupation was longlived is indicated also by a small number of cases in which features cut into each other (feature 7, pits 75 and 75a, perhaps also, pit with a hearth under hut 4).

All the four huts date from the close of the Late Roman Period and phase D. All contained similar pottery; hut 2 also produced the fragment of a glass vessel with ovals.

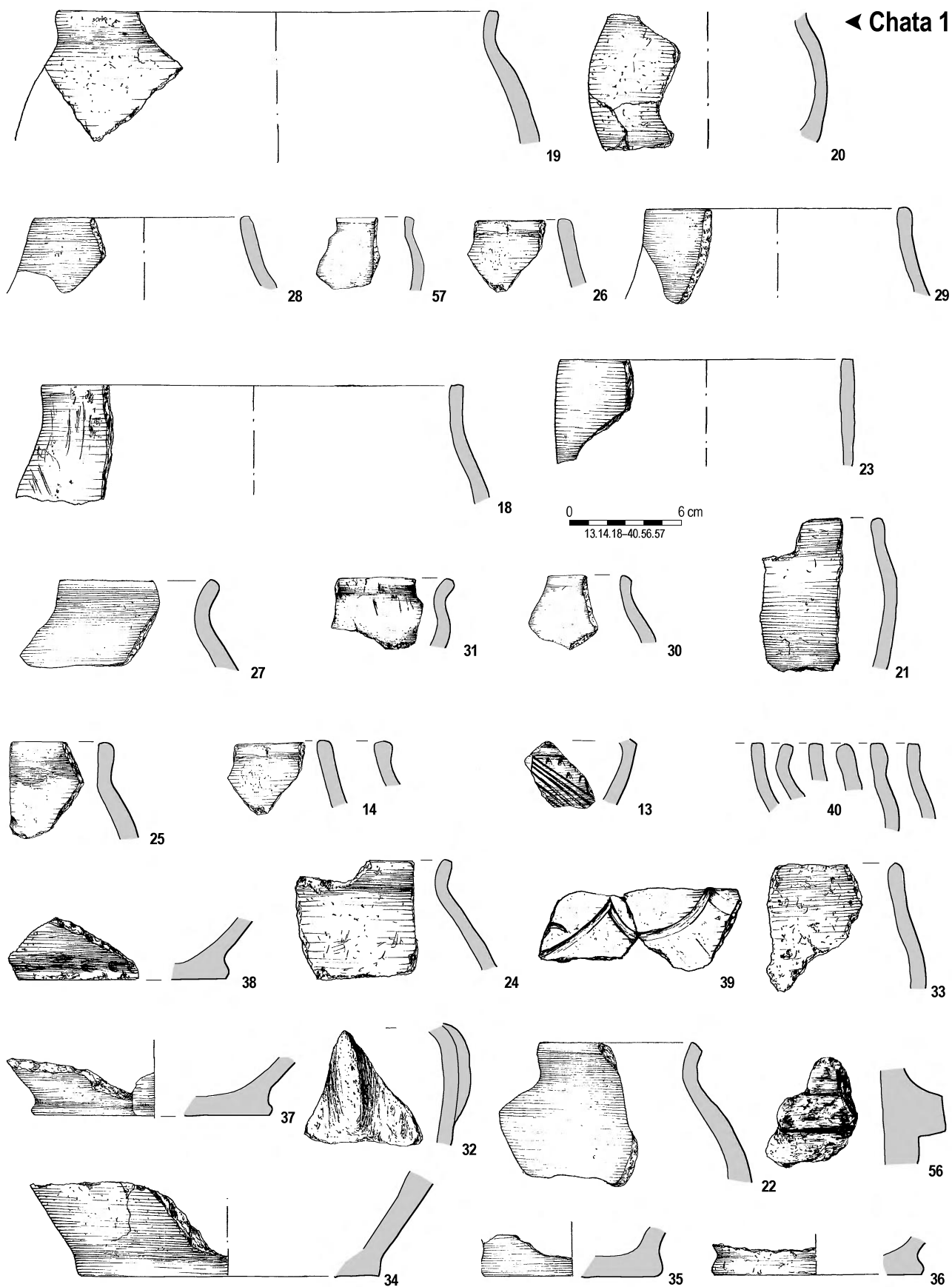
Given its substantially eroded and in part afforested condition it was possible to investigate only a fragment of the Przeworsk culture settlement at Łęgonice; its original layout remains obscure. The area studied by excavation was probably being used as early as during phase B₂/C₁, but more intensive occupation came only during phases C₃–D. While we have no conclusive evidence on buildup during the early phase its existence is intimated by the presence of stray finds. Absence of material from the early stage of the Late Roman Period need not indicate a break in occupation during phase C₂, since buildings from this period could have been situated in the unexplored area bordering the excavated part of the settlement which at present is under forest.

thum. A. Kinecka

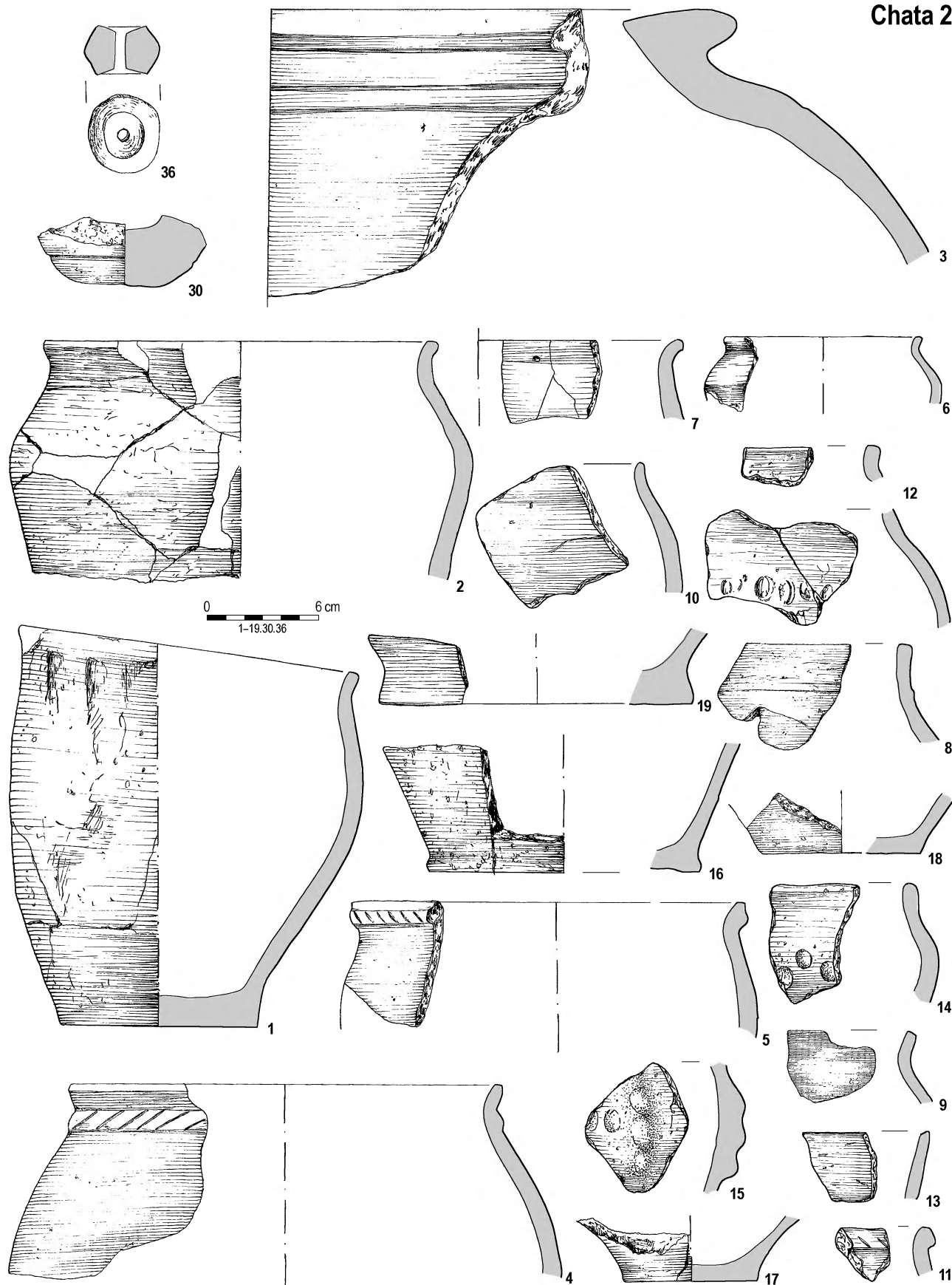

Tabl. I. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Chata 1: część górna (1-7), środkowa i dolna (12.15-17.41-44). Wszystkie glina (7.41-44 – fragmenty naczyń wykonanych przy użyciu koła). Rys. L. Kobylińska i archiwum T. Liany (tabl. I-XV)

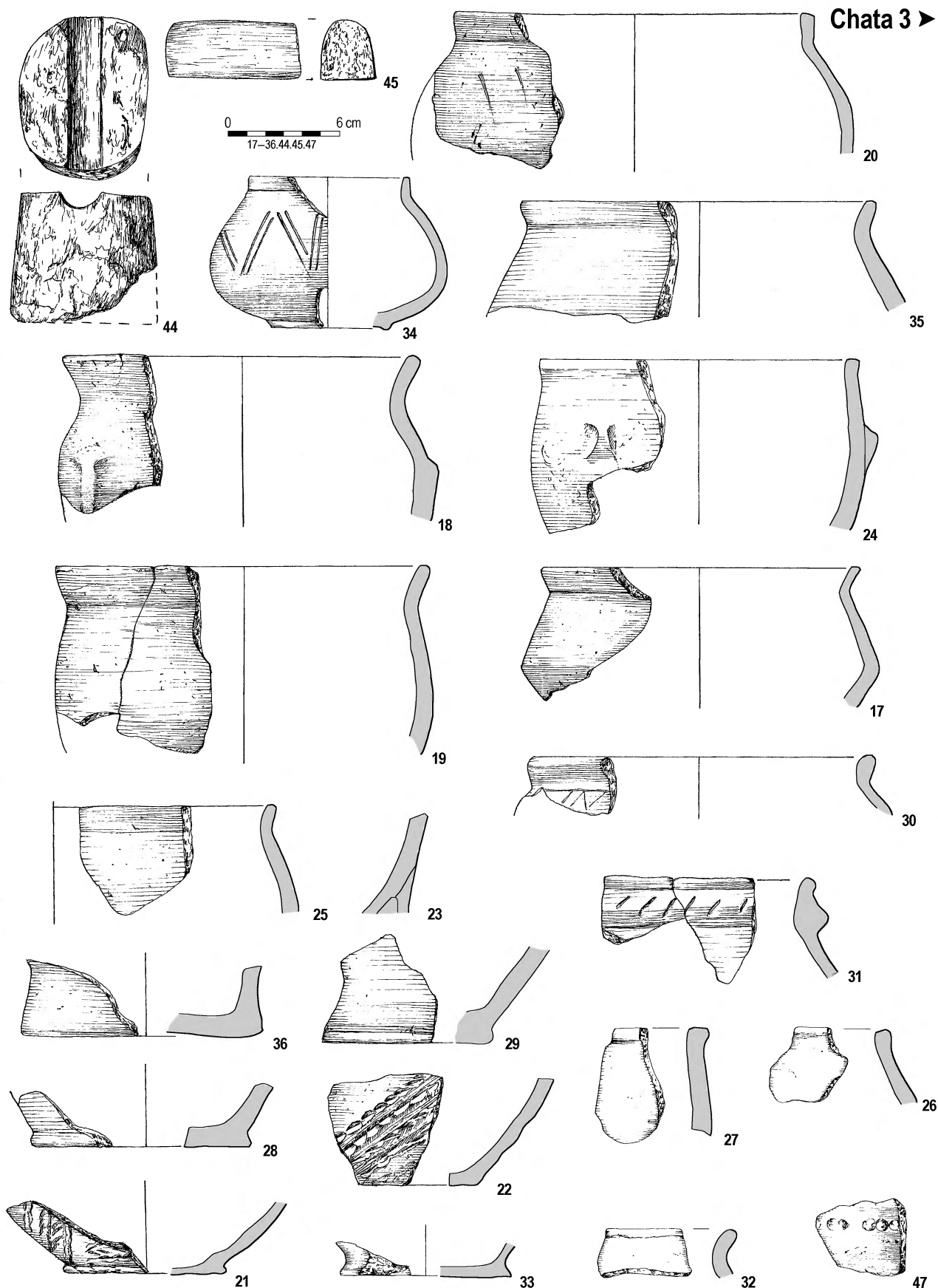
Pl. I. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Hut 1: upper (1-7), middle and lower part (12.15-17.41-44). All clay (7.41-44 – sherds of wheel-made pottery). L. Kobylińska del. and files of T. Liana (pl. I-XV)

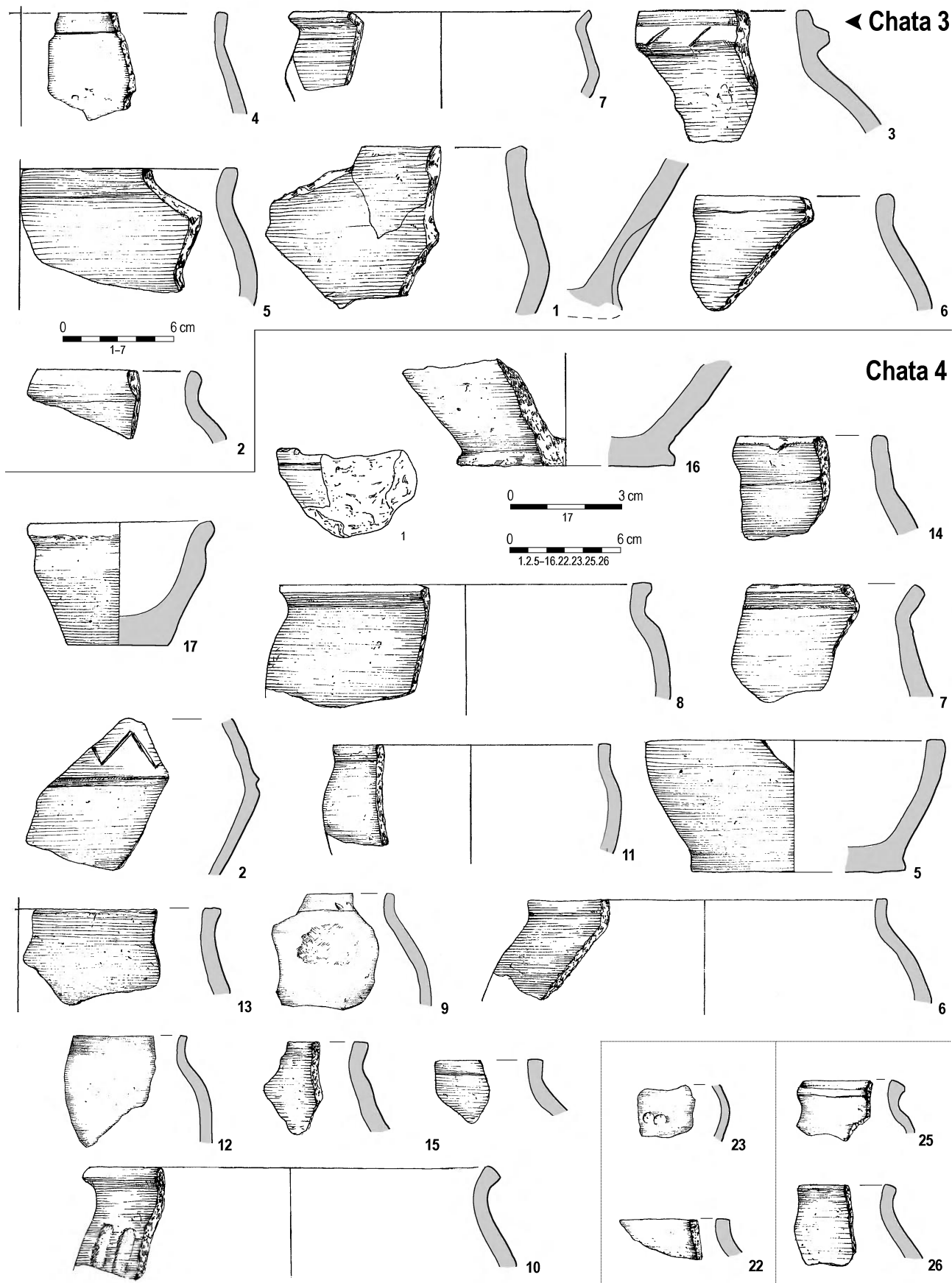
Tabl. II. Łęgonice, pow. Grójec, stan. I. Chata 1: część środkowa i dolna. Wszystko glina
Pl. II. Łęgonice, distr. Grójec, site I. Hut 1: middle and lower part. All clay

Tabl. III. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Chata 2. 30 – szkło, pozostałe – glina
Pl. III. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Hut 2. 30 – glass, others – clay

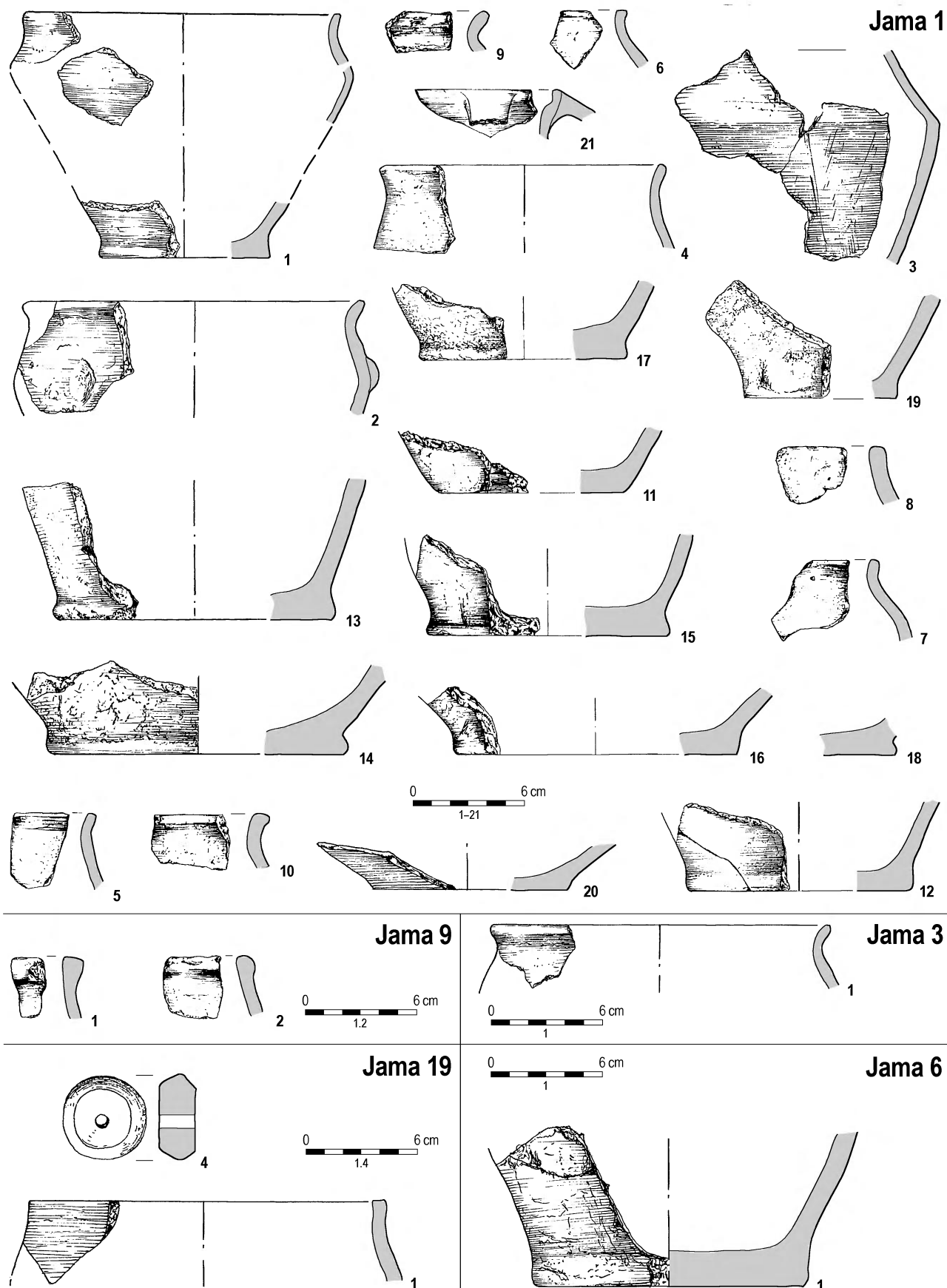

Tabl. IV. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Chata 3. 45 – kamień, pozostałe – glina (30.34 – fragmenty naczyń wykonanych przy użyciu koła)
Pl. IV. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Hut 3. 45 – stone, others – clay (30.34 – sherds of wheel-made pottery)

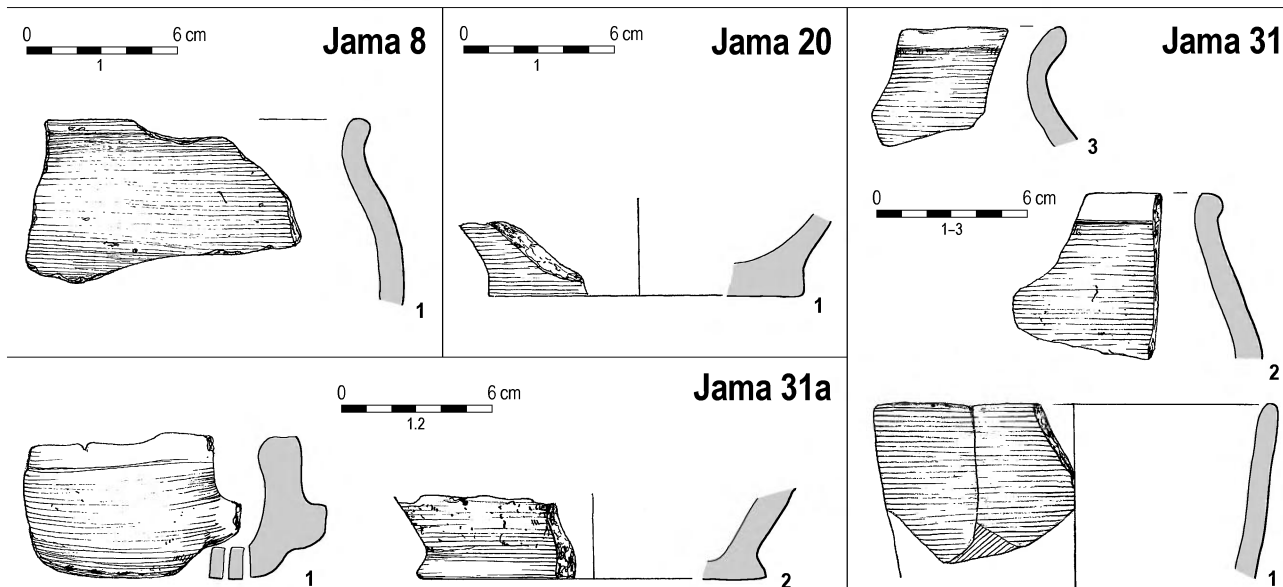
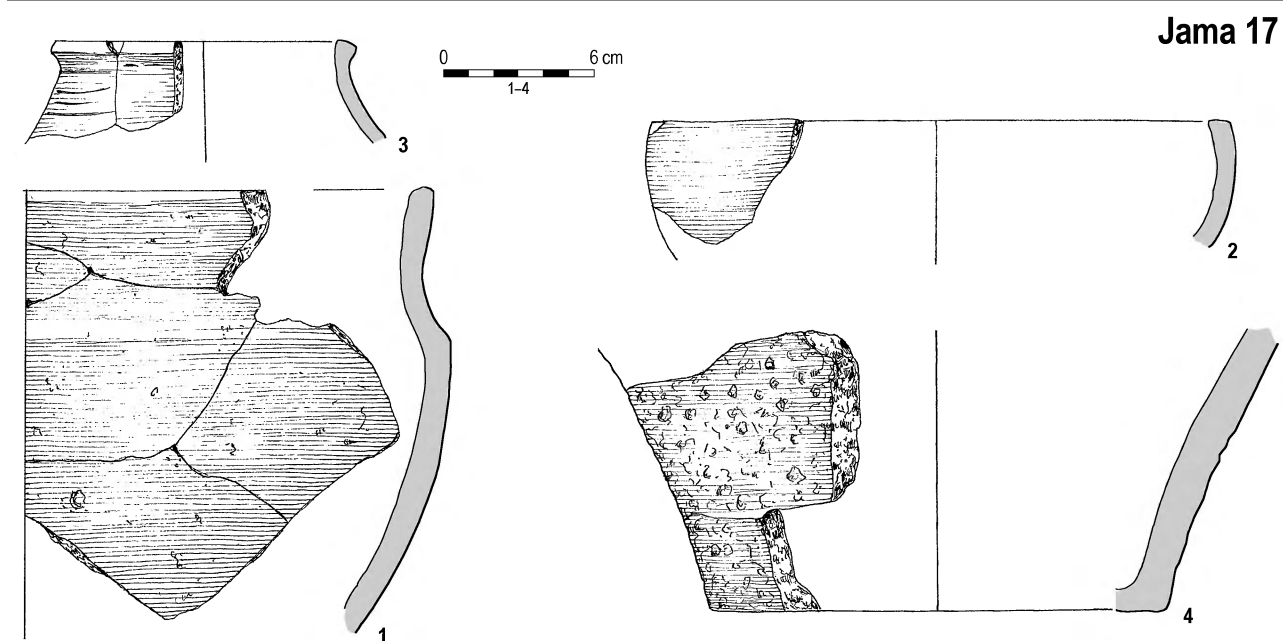
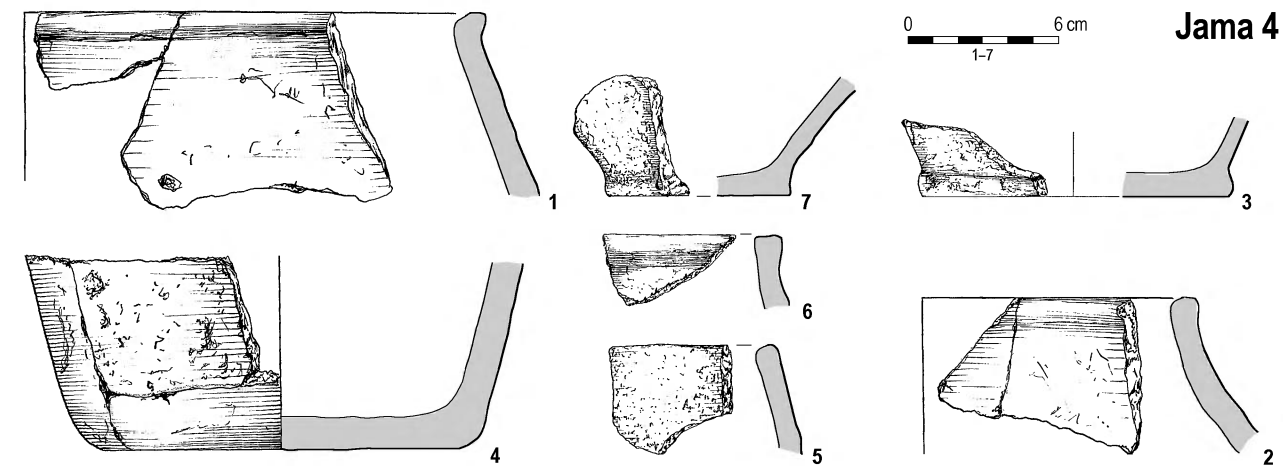

Tabl. V. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Chata 3: część górna. Chata 4: palenisko w chacie (22.23), jama pod chatą (25.26).
Wszystko glina (4:2 – fragment naczynia wykonanego przy użyciu koła)

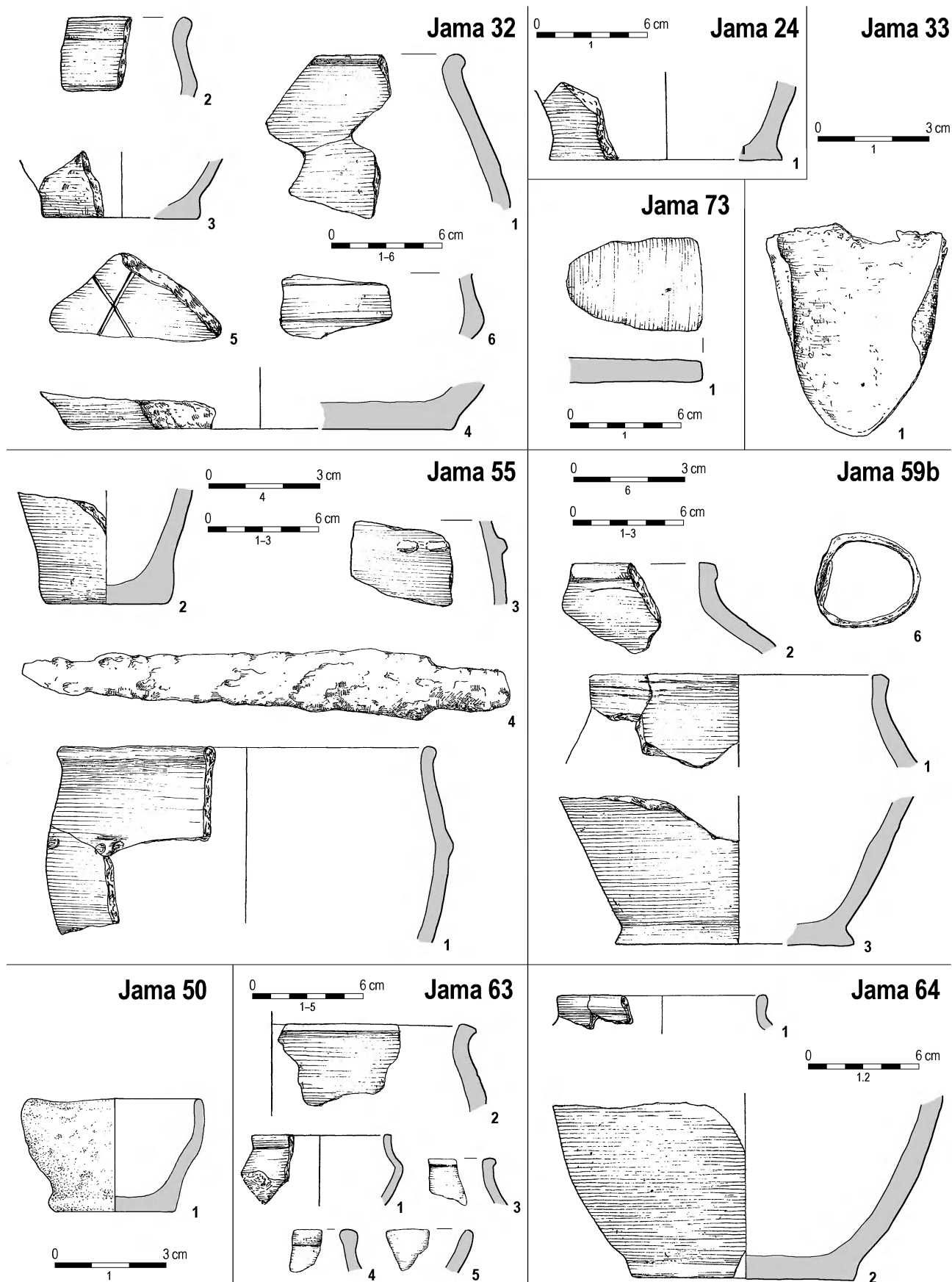
Pl. V. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Hut 3: upper part. Hut 4: hearth (22.23), pit underneath the hut (25.26).
All clay (4:2 – sherd of wheel-made pottery)

Tabl. VI. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Jamy 1, 3, 6, 9, 19. Wszystko glina (1:20.21 – fragmenty naczyń wykonanych przy użyciu koła)
Pl. VI. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Pits 1, 3, 6, 9, 19. All clay (1:20.21 – sherds of wheel-made pottery)

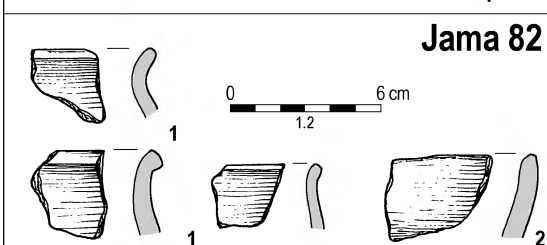
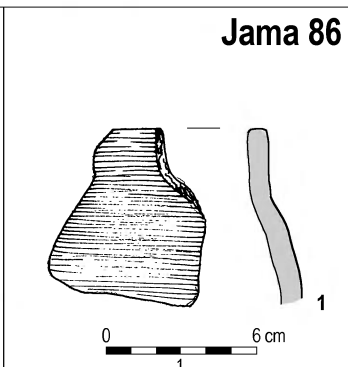
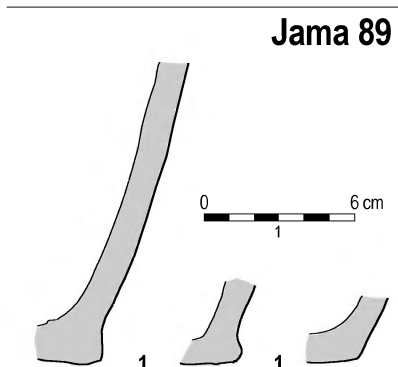
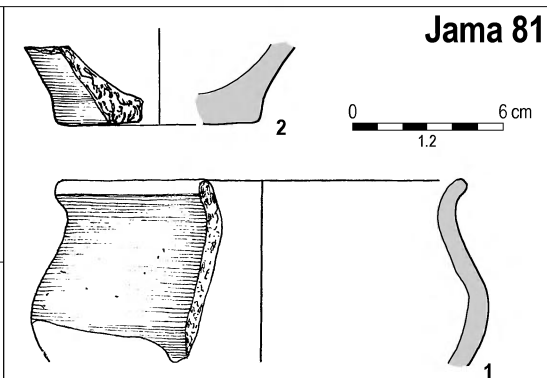
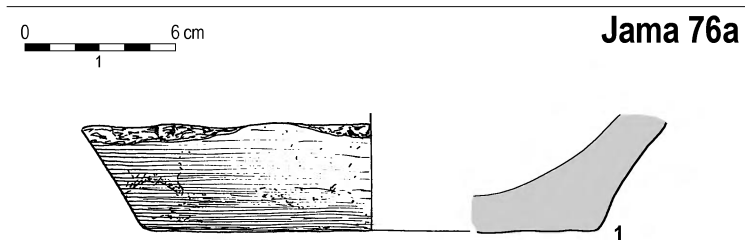
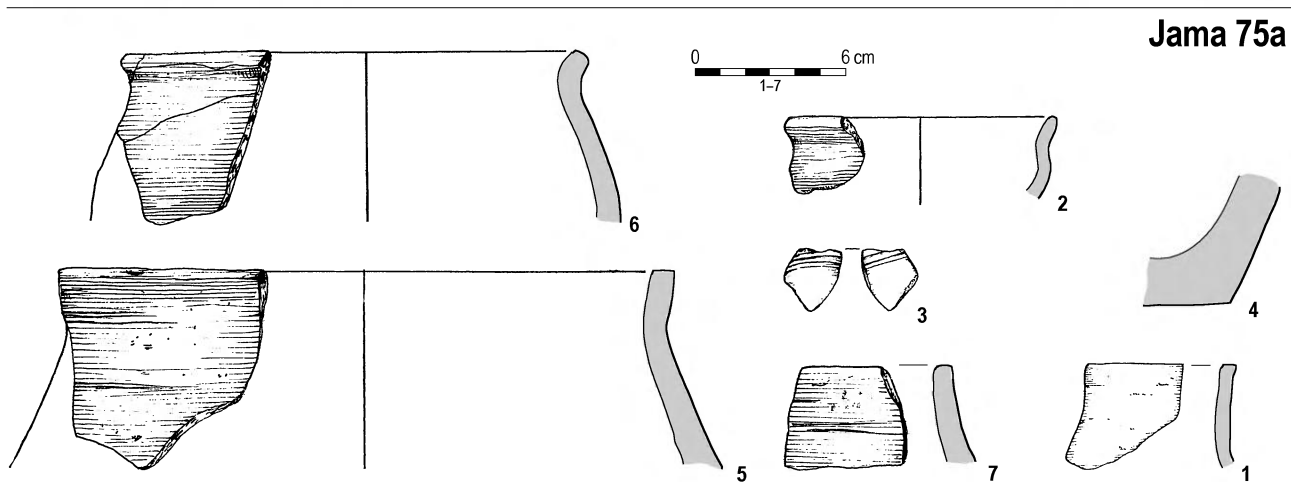
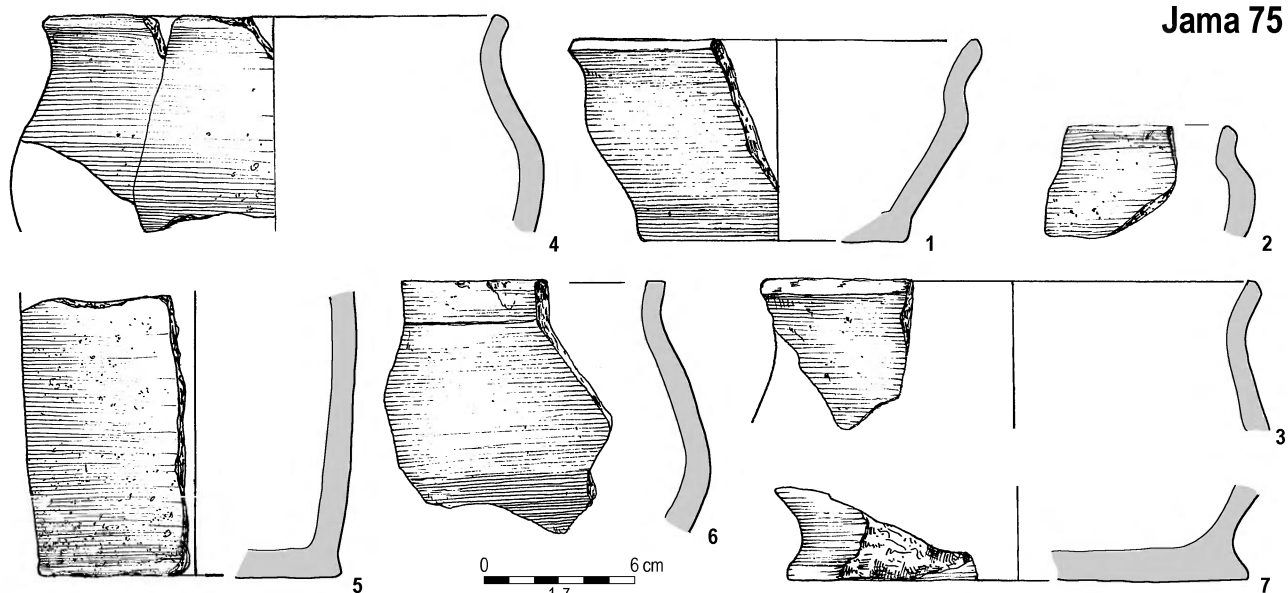

Tabl. VII. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Jamy 4, 8, 17, 20, 31, 31a. Wszystko glina
Pl. VII. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Pits 4, 8, 17, 20, 31, 31a. All clay

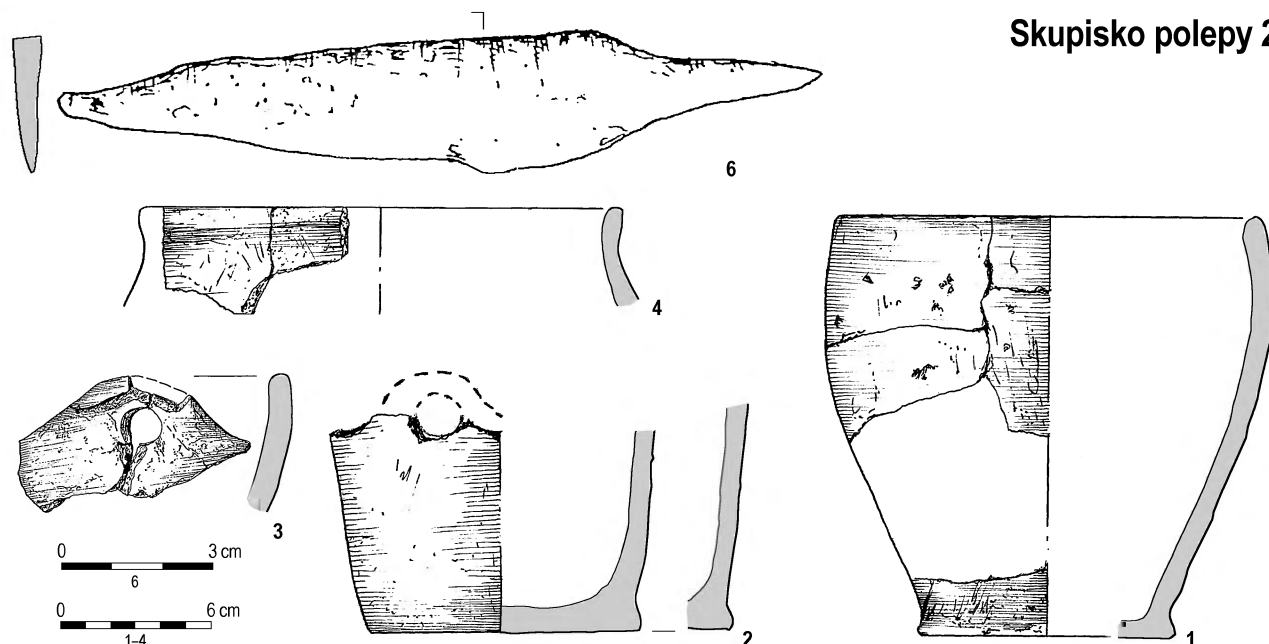
Tabl. VIII. Lęgonice, pow. Grójec, stan. I. Jamy 24, 32, 33, 50, 55, 59, 63, 64, 73. 33:1, 59b:6, 55:4 – żelazo, pozostałe – glina
(64:1 – fragmenty naczyń wykonane przy użyciu koła)

Pl. VIII. Lęgonice, distr. Grójec, site I. Pits 24, 32, 33, 50, 55, 59, 63, 64, 73. 33:1, 59b:6, 55:4 – iron, others – clay
(64:1 – sherds of wheel-made pottery)

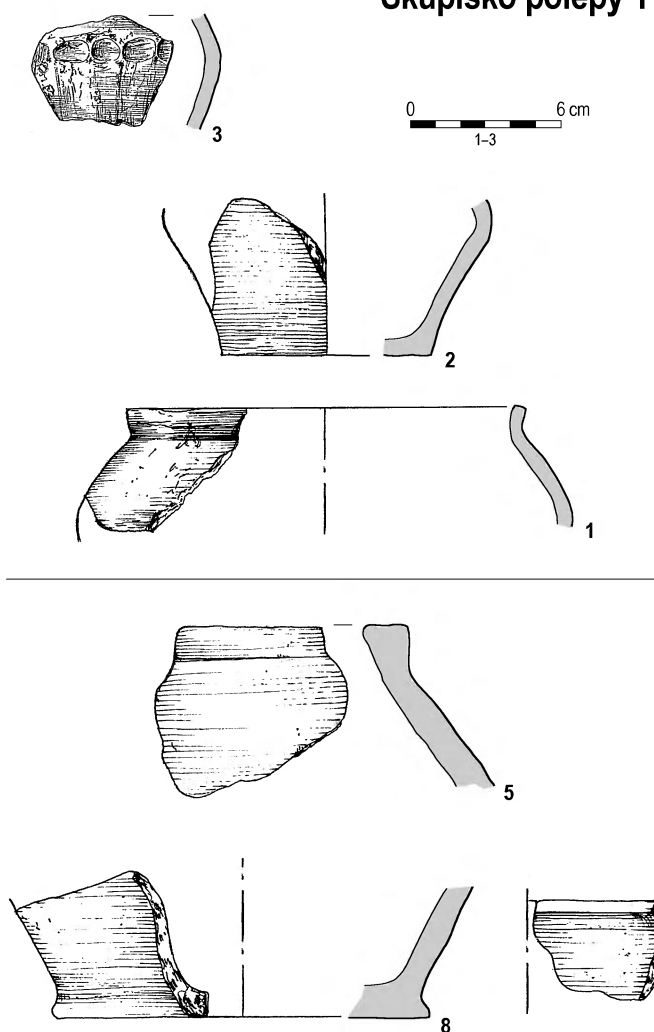

Tabl. IX. Łęgonice, pow. Grójec, stan. I. Jamy 75, 75a, 76a, 81, 82, 86, 89. Wszystko glina
Pl. IX. Łęgonice, distr. Grójec, site I. Pits 75, 75a, 76a, 81, 82, 86, 89. All clay

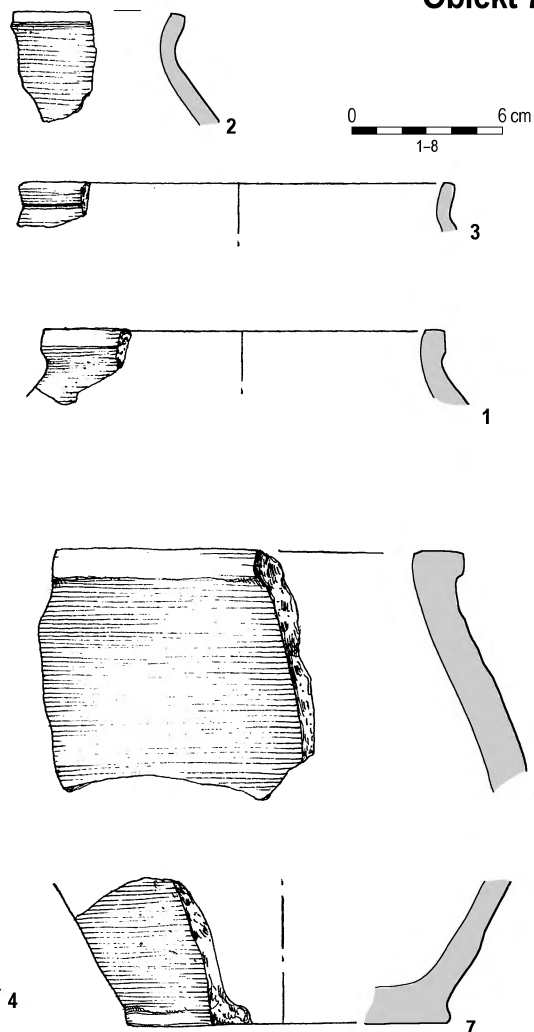
Skupisko polepy 2

Skupisko polepy 1

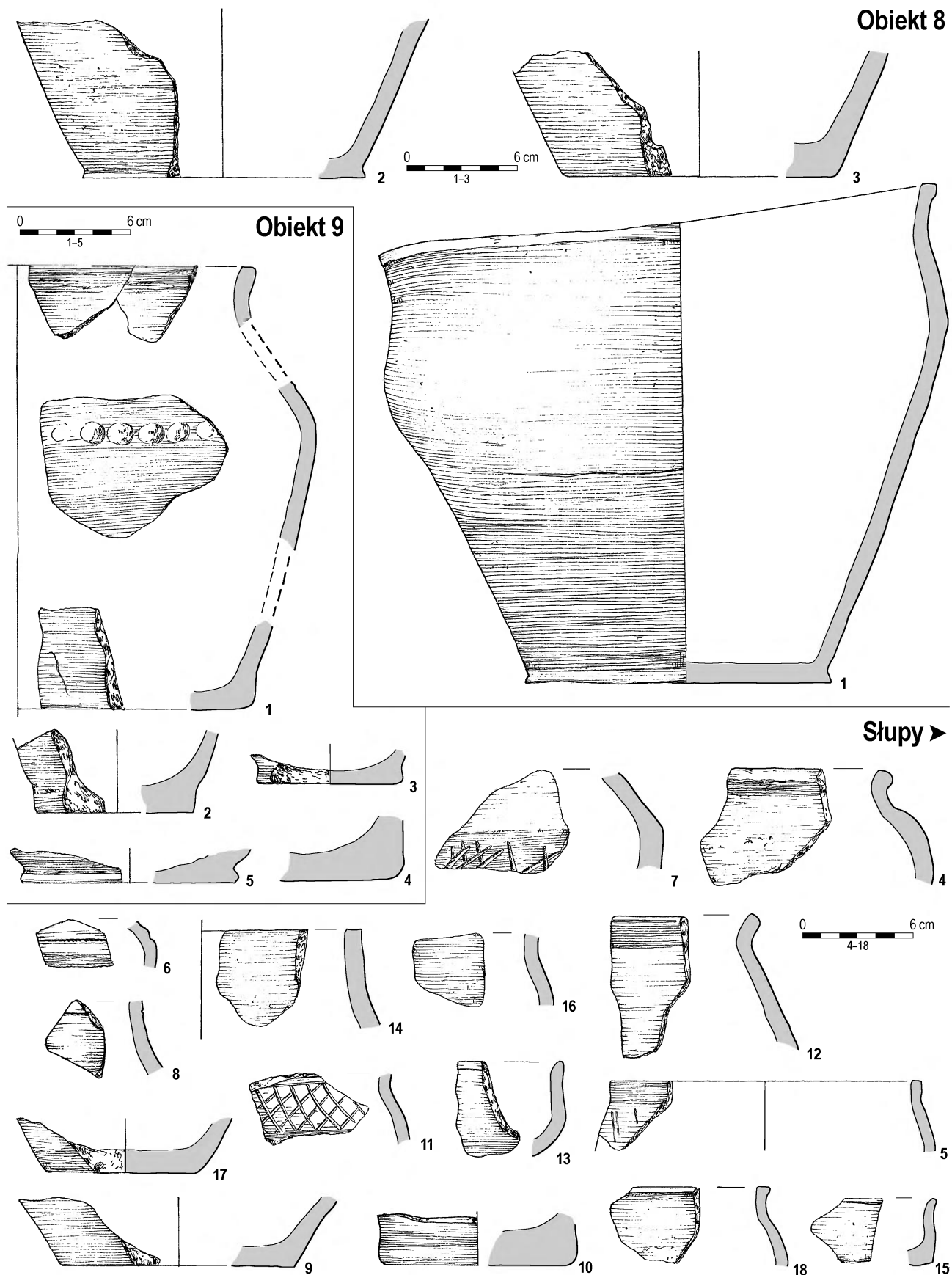

Obiekt 7

Tabl. X. Łęgonice, pow. Grójec, stan. I. Skupisko polepy 1, skupisko polepy 2, obiekt 7. 2:6 – żelazo, pozostałe – glina

Pl. X. Łęgonice, distr. Grójec, site I. Daub concentrations 1 and 2, feature 7. 2:6 – iron, others – clay

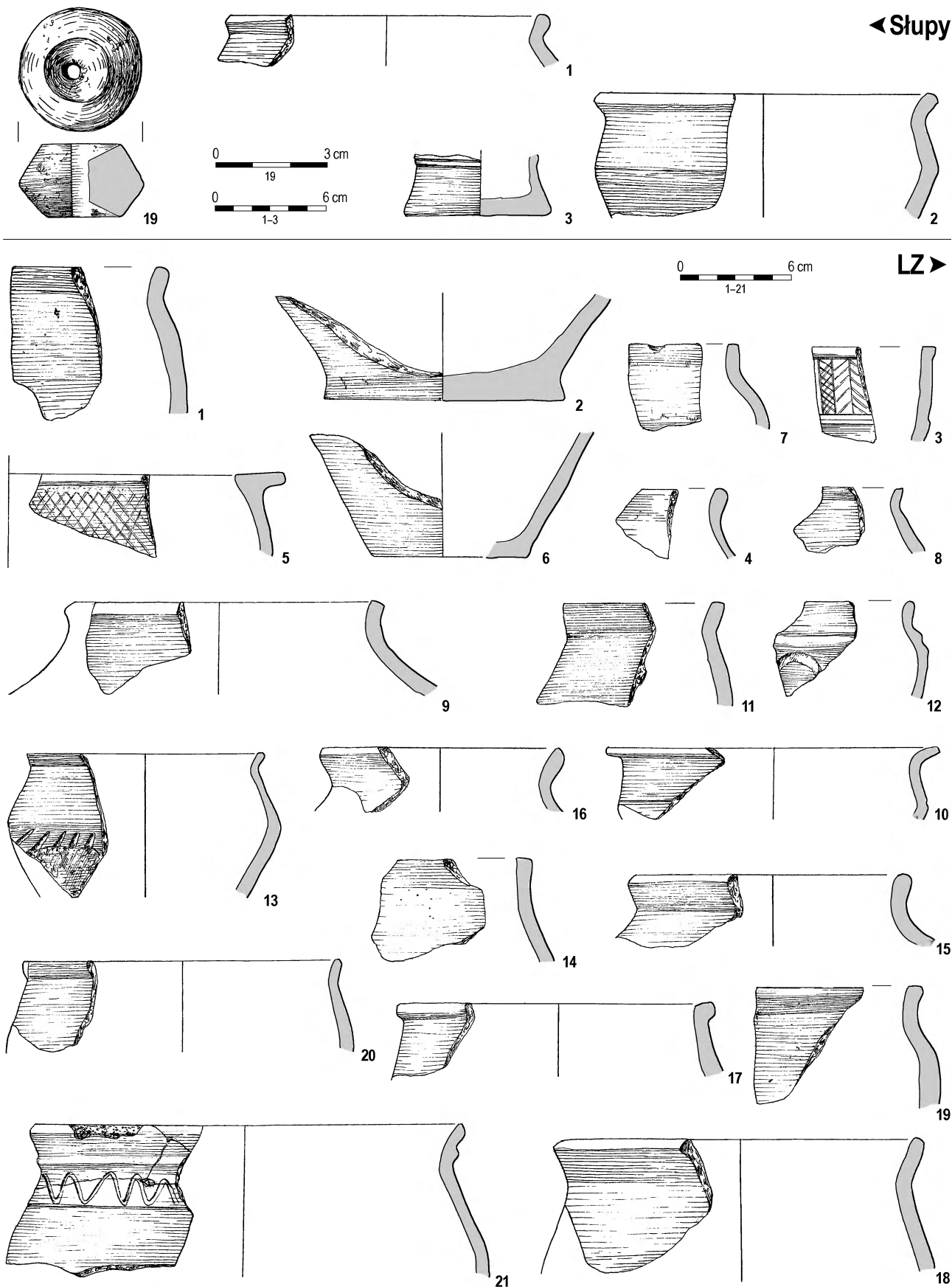

Tabl. XI. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Obiekty 8 i 9, słupy: 30, 34, 40, 41, 52, 78, 80, 109, 120, 128, 132, 133, 134, 140.

Wszystko glina (ob. 9:5; s. 140:18 – fragmenty naczyń wykonanych przy użyciu koła)

Pl. XI. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Features 8 and 9, post-holes 30, 34, 40, 41, 52, 78, 80, 109, 120, 128, 132, 133, 134, 140.

All clay (ob. 9:5; s. 140:18 – sherds of wheel-made pottery)

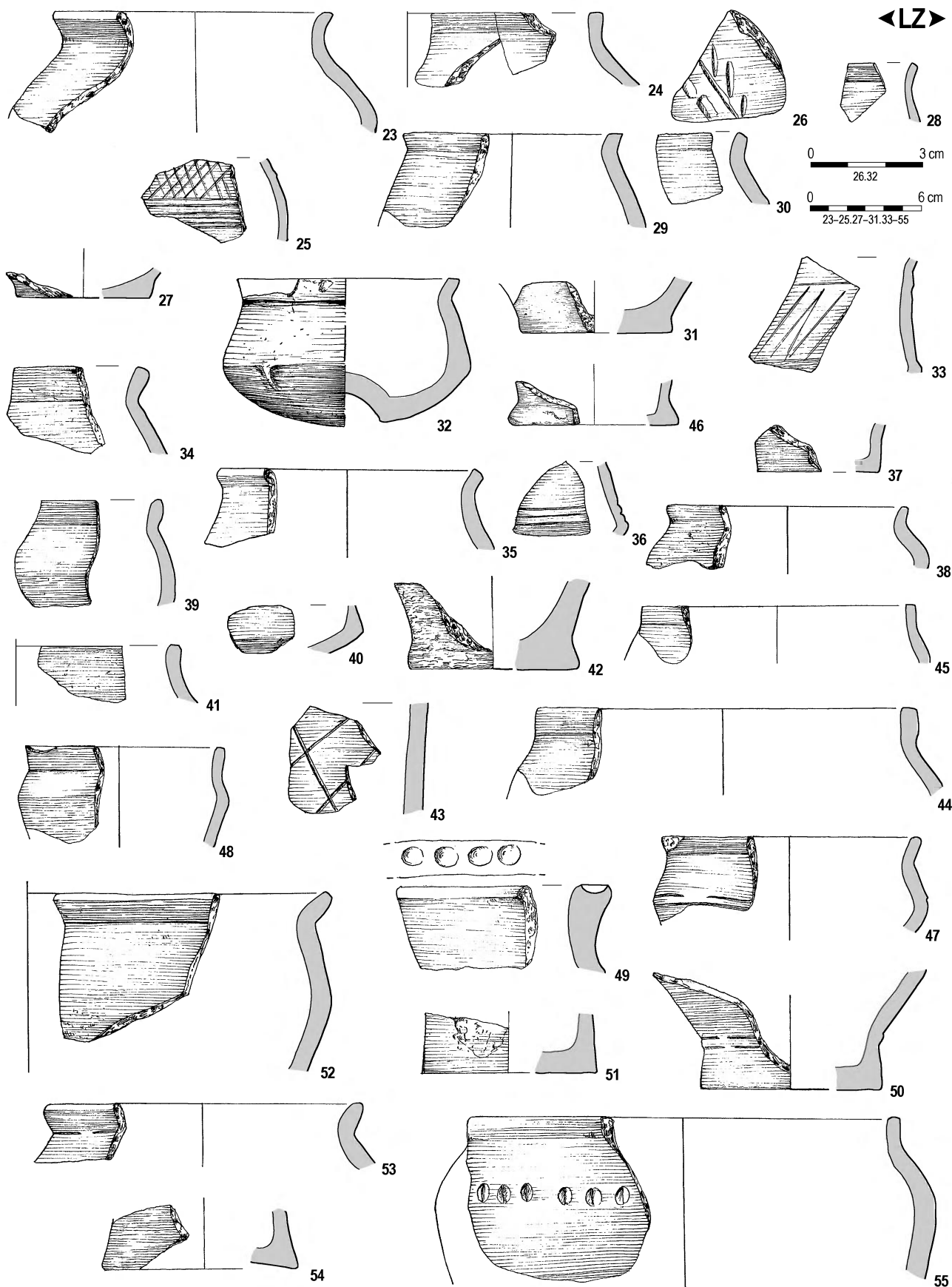

Tabl. XII. Łęgonice, pow. Grójec, stan. I. Ślupy: 14a, 18a, 26a, 125 i materiały luźne z arów.

Wszystko glina (LZ:3-5.10.12.21 – fragmenty naczyń wykonanych przy użyciu koła)

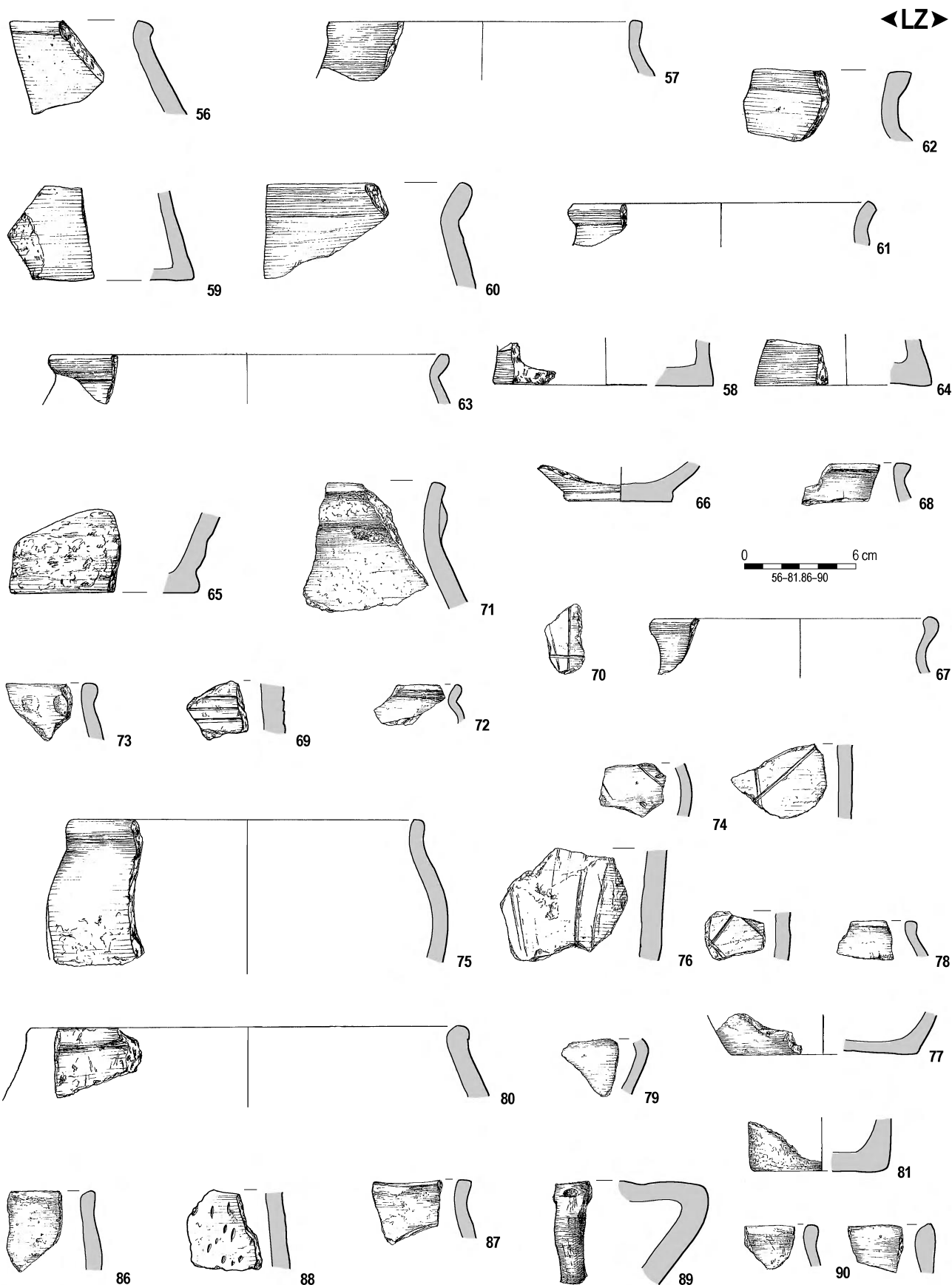
Pl. XII. Łęgonice, distr. Grójec, site I. Post-holes 14a, 18a, 26a, 125 and stray finds from grid trenches.

All clay (LZ:3-5.10.12.21 – sherds of wheel-made pottery)

Tabl. XIII. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Materiały luźne z arów. Wszystko glina (25.27.33.36.37 – fragmenty naczyń wykonanych przy użyciu koła)

Pl. XIII. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Stray finds from grid trenches. All clay (25.27.33.36.37 – sherds of wheel-made pottery)

Tabl. XIV. Łęgonice, pow. Grójec, stan. I. Materiały luźne z arów i wykopów. Wszystko glina (67 – fragment naczynia wykonanego przy użyciu koła)

Pl. XIV. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Stray finds from grid trenches and trenches. All clay (67 – sherd of wheel-made pottery)

Tabl. XV. Łęgonice, pow. Grójec, stan. 1. Materiały luźne z wykopów. Wszystko glina (104.105 – fragmenty naczyń wykonanych przy użyciu koła)
 Pl. XV. Łęgonice, distr. Grójec, site 1. Stray finds from trenches. All clay (104.105 – sherds of wheel-made pottery)

WYKAZ SKRÓTÓW TYTUŁÓW CZASOPISM I WYDAWNICTW WIELOTOMOWYCH

LIST OF ABBREVIATIONS OF PERIODICALS AND SERIAL PUBLICATIONS

AAC	– „Acta Archaeologica Carpathica”, Kraków	MZP	– „Materiały Zachodniopomorskie”, Szczecin
AAHung.	– „Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae”, Budapest	PA	– „Památky archeologické” (wcześniej: „Památky archeologické a místopisné”), Praha
AFB	– „Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege”, Berlin (Stuttgart)	PArch.	– „Przegląd Archeologiczny”, Poznań
APolski	– „Archeologia Polski”, Warszawa	PMMAE	– „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna”, Łódź
AR	– „Archeologické rozhledy”, Praha	PomAnt	– „Pomorania Antiqua”, Gdańsk
B.A.R. Int. Series	– British Archaeological Reports, International Series, Oxford	Prahistoria ziem polskich – <i>Prahistoria ziem polskich</i> . tom I: <i>Paleolit i mezolit</i> (red. W. Chmielewski, W. Hensel), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975; tom II: <i>Neolit</i> (red. W. Hensel, T. Wiślański), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom III: <i>Wczesna epoka brązu</i> (red. A. Gardawski, J. Kowalczyk), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978; tom IV: <i>Od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego</i> (red. J. Dąbrowski, Z. Rajewski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom V: <i>Późny okres lateński i okres rzymski</i> (red. J. Wielowiejski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1981	
BerRGK	– „Bericht der Römisch-Germanischen Kommission”, Frankfurt a.M.-Berlin	Prussia	– „Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia” (później: „Prussia. Zeitschrift für Heimatkunde”), Königsberg i.Pr.
BJahr.	– „Bonner Jahrbücher”, Köln/Bonn	PZ	– „Praehistorische Zeitschrift”, Berlin-New York
BMJ	– „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern”. Lübstorf (wcześniej: „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg. Jahrbuch ...”. Schwerin/Rostock/Berlin)	RArch.	– „Recherches Archéologiques”, Kraków
CRFB	– Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum	RB	– „Rocznik Białostocki”. Białystok
FAP	– „Fontes Archaeologici Posnanienses” (wcześniej: „Fontes Praehistorici”), Poznań	RO	– „Rocznik Olsztyński”, Olsztyn
Inf.Arch.	– „Informator Archeologiczny. Badania rok ...”, Warszawa	SJahr.	– „Saalburg Jahrbuch”, Berlin-New York
InvArch.	– „Inventaria Archaeologica, Pologne”, Warszawa-Łódź	SlA	– „Slovenská archeológia”, Bratislava
JmV	– „Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte”, Halle/Saale	SovArch	– „Sovetskaâ Archeologia” (Советская археология), Moskva
JRGZM	– „Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz”, Mainz	SprArch.	– „Sprawozdania Archeologiczne”, Kraków
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa	SprPMA	– „Sprawozdania P.M.A.”, Warszawa
KSIA	– Kratkie soobšeniâ Instituta arheologii Akademii nauk SSSR (Краткие сообщения Института археологии Академии наук СССР). Moskva	WA	– „Wiadomości Archeologiczne”, Warszawa
MIA	– Materialy i issledovaniâ po arheologii SSSR (Материалы и исследования по археологии СССР), Moskva	ZNUJ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Kraków
MatArch.	– „Materiały Archeologiczne”, Kraków	ZOW	– „Z otchłani wieków”, Warszawa
MS	– „Materiały Starożytne”, Warszawa		
MSiW	– „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, Warszawa		
MSROA	– „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, Rzeszów-Krosno-Sandomierz-Tarnów (-Przemyśl/Tarnobrzeg)		

WYKAZ SKRÓTÓW TYTUŁÓW CZASOPISM I WYDAWNICTW WIELOTOMOWYCH

LIST OF ABBREVIATIONS OF PERIODICALS AND SERIAL PUBLICATIONS

AAC	– „Acta Archaeologica Carpathica”, Kraków	MZP	– „Materiały Zachodniopomorskie”, Szczecin
AAHung.	– „Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae”, Budapest	PA	– „Památky archeologické” (wcześniej: „Památky archeologické a místopisné”), Praha
AFB	– „Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege”, Berlin (Stuttgart)	PArch.	– „Przegląd Archeologiczny”, Poznań
APolski	– „Archeologia Polski”, Warszawa	PMMAE	– „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna”, Łódź
AR	– „Archeologické rozhledy”, Praha	PomAnt	– „Pomorania Antiqua”, Gdańsk
B.A.R. Int. Series	– British Archaeological Reports, International Series, Oxford	Prahistoria ziem polskich – <i>Prahistoria ziem polskich</i> . tom I: <i>Paleolit i mezolit</i> (red. W. Chmielewski, W. Hensel), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975; tom II: <i>Neolit</i> (red. W. Hensel, T. Wiślański), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom III: <i>Wczesna epoka brązu</i> (red. A. Gardawski, J. Kowalczyk), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978; tom IV: <i>Od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego</i> (red. J. Dąbrowski, Z. Rajewski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom V: <i>Późny okres lateński i okres rzymski</i> (red. J. Wielowiejski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1981	
BerRGK	– „Bericht der Römisch-Germanischen Kommission”, Frankfurt a.M.-Berlin	Prussia	– „Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia” (później: „Prussia. Zeitschrift für Heimatkunde”), Königsberg i.Pr.
BJahr.	– „Bonner Jahrbücher”, Köln/Bonn	PZ	– „Praehistorische Zeitschrift”, Berlin-New York
BMJ	– „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern”. Lübstorf (wcześniej: „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg. Jahrbuch ...”. Schwerin/Rostock/Berlin)	RArch.	– „Recherches Archéologiques”, Kraków
CRFB	– Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum	RB	– „Rocznik Białostocki”. Białystok
FAP	– „Fontes Archaeologici Posnanienses” (wcześniej: „Fontes Praehistorici”), Poznań	RO	– „Rocznik Olsztyński”, Olsztyn
Inf.Arch.	– „Informator Archeologiczny. Badania rok ...”, Warszawa	SJahr.	– „Saalburg Jahrbuch”, Berlin-New York
InvArch.	– „Inventaria Archaeologica, Pologne”, Warszawa-Łódź	SlA	– „Slovenská archeológia”, Bratislava
JmV	– „Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte”, Halle/Saale	SovArch	– „Sovetskaâ Archeologia” (Советская археология), Moskva
JRGZM	– „Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz”, Mainz	SprArch.	– „Sprawozdania Archeologiczne”, Kraków
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa	SprPMA	– „Sprawozdania P.M.A.”, Warszawa
KSIA	– Kratkie soobšeniâ Instituta arheologii Akademii nauk SSSR (Краткие сообщения Института археологии Академии наук СССР). Moskva	WA	– „Wiadomości Archeologiczne”, Warszawa
MIA	– Materialy i issledovaniâ po arheologii SSSR (Материалы и исследования по археологии СССР), Moskva	ZNUJ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Kraków
MatArch.	– „Materiały Archeologiczne”, Kraków	ZOW	– „Z otchłani wieków”, Warszawa
MS	– „Materiały Starożytne”, Warszawa		
MSiW	– „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, Warszawa		
MSROA	– „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, Rzeszów-Krosno-Sandomierz-Tarnów (-Przemyśl/Tarnobrzeg)		

